

August 1939

Maailma

8

35

SENTI

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

Maret

NAISTE JA KODUDE KUUKIRI

NR. 8 (56)
5. AASTAKÄIK

AUGUST 1939
TRÜKITUD 34.500 EKSEMPLARI

Jaan Kärner

Lõikuskuul

On rukkihakid valged väljul rivis
ja vahajaks on tõmbund oder, kaer,
kuid helgib imeliselt mullast, kivist
veel suvepäikse elurohke naer.

Ja palju veetlevat maailmast lalast
su poole sirutavad orud, mäed, —
leeklilli hõõgub vastu igast aiast
ja aasul, põldudelgi õisi näed.

On pisut nukrameelsust juba õhus,
kui rohust kuuled tirtsu saagimist,
kuid midagi sind siiski veel ei rõhu
kesk küpset haljust, helgust imelist.

Ja aina suurel, rahulikul sõõmul,
kui ümberringi kõike valmivat
sa tunned, suve suurt ning viimset rõõmu
veel maitsed nagu õnne ülimat.

Pillimees Janko

Ta tuli maailma nõrgana ja hädisena. Nurganaise voodi äärde kogunenud vaderid vangutasid pead nii ema kui ka lapse kohta. Sepa naine Szymonowa, kes oli eitedest kõige targem, hakkas lohutama haiget:

„Laske, ma süütan teile vahaküünla, ega teist enam midagi saa, te olete juba määratud teise maailma jaoks ja kõige õigem oleks saata preestri järele, et saaksite pattude-andeks-andmist.“

„Aga pojake,“ ütles teine, „tuleks kohe ristida. Ta ei püsi elus isegi preestri tulekuni. Ja see pole hea, kui ristimata hing hakkab kodu käima.“

Nii kõneldes süütas ta vahaküünla, võttis lapse, pritsis talle vett pea peale, nii et laps hakkas silmi pilutama, ja lausus:

„Mina ristin sind Isa, Poja ja Püha Vaimu nimel ja annan sulle nime Jan. Ja nüüd, ristitud hing, mine sinna, kust oled tulnud. Aamen.“

Aga ristitud hingel polnud sugugi himu minna sinna, kust ta oli tulnud, ega lahkuda oma nõrgast kehast, vaid ta hakkas koguni siputama jalgu, nagu jaksas, ja nutma, kuigi nii nõrgalt ja viletsalt, et eided ütlesid: „Võiks arvata, et kassipoeg niutsub, aga see ei ole sedagi.“

Saadeti preestri järele, see tuli, täitis oma ülesande ja läks. Haige olukord muutus paremaks. Nädala pärast läks eit tööle. Poiss vaevu hingata kähises, aga hingas siiski. Lõpuks neljandal aastal kukkus kägu temalt haiguse minema, ta paranes ja jõudis koguni kümnenda eluaastani.

Ta oli kõhn ja päevitunud, kõht oli pungis ja põsed lohkus; ta juuksed olid nagu lina, peaaegu valged ja langesid kirkaile silmle, mis pärani lahti vaatasid maailma, nagu oleksid nad suunatud määratusse kaugusse. Talvel ta istus ahju ääres ja tihkus nutta külmast ja mõnikord näljastki, kui emal polnud midagi ahju ega toidukappi panna. Suvel ta käis särgiväl, nõör vööks ja peas õlgnüts, mille räbaldunud ääre alt ta vahtis, sirutades kaela nagu lind. Ema, vaene töölisnaine, kes elutses päevast teise nagu pääsuke võõra katuse all, võib-olla armastaski teda omal viisil, kuid peksis ka sageli. Juba kaheksa-aastasena käis ta karjas, ja kui hurtsikus polnud midagi süüa, käis metsas seeni korjamas. Oli tõesti ime, et hundid teda ei murdnud.

Väga juhm poiss oli ta, ja nagu maastel on kombeks, pistis inimestega kõneldes sõrme suhu. Ei oodanud inimesed, et ta enam kasvab, ja veel vähem nad uskusid, et ema temast kunagi rõõmu saab, sest ta ei kõlvanud töölegi. Ainult ühes asjas ta oli agar, nimelt muusikas. Kõikjal ta kuulis seda, ja kui ta oli saanud veidi suuremaks, ei mõelnudki ta muule. Kui ta oli metsas karja hoidmas ja tal oli korv kaasas marjade jaoks, tuli ta sageli hõhjalt tagasi ja kogeles:

„Ema, seal metsas mängis keegi! Oo!“

Mispeale ema vastas: „Küll ma näitan sulle, kuidas mängitakse!“

Ja ta laskiski mõnikord kulbivarrel kõlada poisi seljas. Poiss karjus lubas, et enam ei tee nii, kuid mõtles siiski endamisi, et seal metsas mängis keegi... Kes? Kust ta seda teadis. Männid, pookpuud, kased, peoleod — kõik, kogu mets helises ja kõlas.

Kõlas otseku... Nurmel laulis talle tuul, hurtsiku taga metsasalus siristasid varblased, nii et põõsad värisid. Öhtul ta kuulatas kõiki häälid, mis maal kajavad, ja talle tundus, et kogu küla oli muusika.

Kui teda saadeti põllule tööle, siis ta kuulis tuuleski muusikat. Kord märkas kubjas teda nii seismas ja kuulatamas, juuksed lehvimas, võttis rihma vöölt ja andis talle mälestuseks tubli nahatäie. Kuid mis abi sellest oli! Inimesed hakkasid teda kutsuma pillimees Jankoks.

Kevadel ta pages kodunt oja äärde pajupille tegema. Öösel, kui konnad hakkasid krooksuma, rukkiräägud nüdul häälitsema, putukad sumisema kasteses rohus ja kui kuked kiresid õuedes, siis ei saanud ta magada, vaid kuulatas. Ja jumal vaid võis teada, millist muusikat ta kuulis kõiges... Kirikusse ei võinud ema teda kaasa võtta, sest kui orel hakkas mängima või inimesed alustasid laulu, siis läksid poisi silmad märjaks, nagu polekski ta enam siin maailmas...

Vaht, kes kõndis öösel külas ja loendas taevatähti, et püsida ärkvel, või kõneles tasa koertega, nägi sageli Janko valget särki liikumas, kui poiss pimeduses hiilis kõrtsi poole. Kuid poiss ei läinud kõrtsi sisse, vaid ainult selle ees asuval

platsile. Pugeses seinä äärde peitu, kuulatas ta seal. Sees-olijad tantsisid ja vahetevahel hüüdis mõni sulane: „Uhaa!“ Kuuldus saabaste kobinat ja siis taas tüdrukute hüüdeid. Viiul laulis õrnalt: „Söögem, joogem, pidagem pidu!“, aga jämedahääline bassiviul kordas: „Nagu jumal on andnud! Nagu jumal on andnud!“ Akendest paistis valgus, iga palk seinas näis laulvat ja helisevat. Ja Janko kuulas!...

Mis ta oleks andnud, kui ta o'leks saanud säärase viiuli, mis helises nii õrnalt: „Söögem, joogem, pidagem pidu!“ Kui tal lubataks vaid üks kordki kätte võtta midagi säärast! Mida veel! Ta tohtis ainult kuulata ja tavaliselt kuulaski ta seni, kui vahi hää hääldis talle pimedusest:

„Kas saad koju, poiss!“

Siis ta lippas koju oma paljaste jalgadega. Aga teda jälitas pimeduses viiuli hää.

Kui ta vaid võis kuulata viiulit, sündis see siis lõikuspeol või kusagil pulmas, siis oli see talle suur pidupäev. Seejärel ronis ta ahju peale ega kõnelnud mitu päeva sõnagi, ainult ta silmad hiilgasid pimeduses nagu kassil. Siis ta meisterdas ise endale viiuli puutükist ja jõhvidest, aga see ei kõlanud nii ilusasti nagu tõeline viiul, sumises vaid tasa, õige tasa nagu hiired või sääsed. Sellest hoolimata mängis ta seda hommikust õhtuni, kuigi ta seepärast niipalju peksa sai, et ta lõpuks oli nagu puust raputatud poolkõps õun. Aga säärane juba oli ta loomus. Poiss muutus järjest kõhnemaks, kõht ainult püsis pungis, sagris juuksed läksid ikka rohkem sassi ja silmad muutusid üha suuremaks, kuigi nad enamasti olid täis pisaraid, aga ta põsed ja rind vajusid ikka rohkem lohku.

Ta polnud sugugi teiste laste taoline, pigem sarnanes ta oma viiuliga, mis hädavaevalt häälitses. Enne lõikust kannatas ta nalga ja teda pidasid elus vaid toored porgandid ja ka soov saada kord viiulimanikuks.

Aga sellest soovist ei tulnud talle head.

Mõisas oli teenril viiul ja ta mängis seda mõnikord videvikus, et meeldida toatüdrukule. Janko hiilis vahel läbi takjate kuni puhvetitoe avatud ukseni, et näha viiulit. See rippus seinal otse ukse vastas. Oma pilkudega koondas poiss kogu oma hinge sellele, talle tundus, et see oli püha ese, mida ta pole kõlvuline puudutama, et see on talle kõige kallim ja armsam. Ja siiski ta soovis seda, ta oleks tahtnud hoida viiulit vaid kord käes, vaid kord tohtida vaadata seda lähemalt... Poisi väike vaene süda värises õnnest, kui ta mõtles seda.

Ühel ööl polnud kedagi puhvetitoe. Härrased olid juba ammu reisinud välismaale, maja oli tühi, teener istus maja teises otsas toaneitsi juures. Janko oli takjatesse peitunud juba kaua vaadelnud laia avatud uksest oma soovide ülimalt eesmärki. Täiskuu paistis taevast ja ta kiired langesid viltu sisse puhvetitoe aknast, moodustades suure heleda nelinurga vastasseinale. Too nelinurk lähenes vähehaaval viiulile ja valgustas seda lõpuks üleni. Siis näis viiul keset pimedust hiilgavat hõbedase kumaga, nii et Janko suutis seda vaevu vaadata. Keelepingutid hiilgasid nagu jaaniussikesed ja kõrval rippus poogen nagu hõbedane varras.

Ah, kõik oli nii imeilus, otse hurmav ja Janko vahtis üha innukamalt, küürutades takjapõõsastes, toetudes küünarnukid kõhnadele põvedele ja suu avali. Kord tõukas vastupandamatu soov teda edasi, kord hoidis hirm teda paigal. Kas see oli nõidus või mis?... Kord näis see kuuvalguses rippuv viiul lähenevat, nagu ujuvat poisi poole... Kord ta tumenes, kuid hakkas siis särama endisest heledamini. Nõidus, selge nõidus! Siis hakkas tuul puhuma, puud hakkasid tasa kohisema, takjad hakkasid kahisema ja Janko arvas selgesti kuulvat:

„Mine, Janko! Toas ei ole kedagi... Mine, Janko!...“

Õõ oli selge ja hele. Aias tiigi taga hakkas ööbik laulma, häälitsedes kord kõvemini, kord tasemini: „Mine! Võta!“ Öösorr lendles tasa ringeldes poisi pea ümber ja manitses: „Ei, Janko, ei, ei!“ Kuid öösorr lendas minema ja ööbik jäi ning takjad kõnelesid üha selgemini: „Seal ei ole kedagi!“ Viiul hiilgas jälle heledasti...

Vilets, väike, küürus keha hakkas tasakesi ja ettevaatlikult edasi liikuma ja samal ajal laksutas ööbik: „Mine! Võta!“

Valge särk välgatas ikka lähemal uksele. Tumedad takjad ei varjanud seda enam. Kõnniselt kuuldus lapse kiire hingamine. Veel hetk, valge särk on kadunud, vaid paljas jalg paistab künnise tagant. Asjatult, öösorr, lendad endisel kohal ja hüüad: „Ei! Ei!“ Janko on juba toas.

Konnad tiigi ääres hakkasid korruga krooksuma otseku

JARVE KALDAL

Contax-Foto Hinto

hirmunult, kuid vaikisid siis. Oõbik lakkas laksutamast, takjad kahisemast. Janko hiilis tasa ja ettevaatlikult, kuid korraga valdas teda hirm. Takjate vahel oli ta olnud nagu kodus, nagu metsloom võsas, kuid nüüd ta oli nagu püünisessse sattunud. Ta liigutused muutusid äkilisiks, hingamine lühikeseks ja kähisevaks, teda ümbritses pimedus, pilveserv kattis kuu ja polnud enam midagi näha ega kuulda. Janko oli neljakäpuli viiuli ees, pea püsti.

Hetke möödudes kuuldus pimedusest tasane, kaeblik hää, nagu oleks keegi ettevaatamatult puudutanud viulikeelt, ja korraga... Kare unine hää, mis kuuldus toanurgast, küsis vihaselt:

„Kes seal on?“

Janko pidas hinge kinni, aga kare hää küsis uuesti:

„Kes seal on?“

Tuletikud rabisesid, tuba läks valgeks ja siis... Oo, püha jumal! Kuuldus vandeid, lööke, lapse nuttu, hüüdeid, koerte haukumist, valgus välgatas akendes, kogu maja oli täis kära ja müra...

Järgmisel päeval oli Janko külakohtuniku ees. Kas tuli tema üle kohut mõista kui varga üle? Kahtlemata. Kohtunik ja kohtu-kaasistujad vaatlesid teda, kui ta seisis nende ees, sõrm suus, silmad hirmust pungis, väikesena, kõhnana, porisena, pektstuna, teadmata, kus ta oli ja mida temast taheti... Kuidas mõista kohut säärase viletsakese üle, kes on vaid kümneaastane ja püsib vaevalt jalul? Kas teda tuleks saata vanglasse?... Lapse peale pidi siiski halastama. Võtku vaht ta, andku talle pekka, et teine kord enam ei varastaks, ja sellega olgu lõpp.

Kutsuti vaht Stach. „Võta ta ja anna, nii et mäletab.“

Stach noogutas oma kohtlast loomapead, võttis Janko kaenlasse nagu kassipoja ja viis kuuri alla. Laps kas ei mõistnud, milles asi seises, või oli nii hirmunud, igatahes ei lausunud ta sõnagi, vahtis vaid nagu linnupojake. Alles siis, kui Stach haaras ta, aetas pikali, tõstis särgi ja sähvas vitsaga, hüüatas Janko:

„Ema!“

Iga kord, kui vaht lõi teda vitsaga, hüüdis Janko: „Ema!

Ema!“, kuid ikka tasemini, ikka nõrgemini, ja mõninga lõõgi järel ta vaikis täiesti ega hüüdnud enam ema... Vaene purunenud viiul!

„Juhm, tige Stach! Kes nii lööb last? Ta on ju väike ja nõrk ja on alati hädavaevalt elus püsinud.“

Ema tuli, võttis poisi oma kaitse alla, kuid ta pidi kandma ta koju... Järgmisel päeval ei tõusnud Janko voodist, kolmanda päeva õhtul heitles ta vaikselt surmaga lavatsil kotriidest vaiba all.

Pääsukesed siristasid kirsipuus, mis kasvas hurtsiku ees; päikeskiir tuli aknast sisse ja valgustas kuldse kumaga lapse sassis pead ja nägu, kus polnud enam tilkagi verd. See päikeskiir oli nagu tee, mida mööda poisi väike hing pidi lahkuma. Oli hea, et ta vähemalt surmahetkel võis minna laia, päikesepaisteliste teed, sest elus ta oli pidanud käima okkalist rada. Nõrk rind hingas veel, aga lapse nägu oli selline, nagu kuulataks ta looduse hääli, mis tulid avatud aknast. Oli õhtu, tüdrukud tulid heinamaalt ja laulsid: „Haljal murul!“ Ja oja äärest kuuldus karjapusanate hää. Janko kuulatas viimist korda küla helinaid: Ta kõrval vaibal oli ta puutükist tehtud viiul.

Korraga muutus sureva lapse nägu kirkaks ja kahvatud huuled sosistasid:

„Ema?...“

„Mis on, pojake?“ küsis ema, kes oli nutma puhkemas.

„Ema, kas jumal annab mulle taevas päris-viiuli?“

„Annab küll, pojake, annab,“ vastas ema, kuid rohkem ei suutnud ta öelda, ta halas vaid: „Ah, Jeesus, Jeesus!“, langes näoga vastu kasti ja hakkas valjusti nutma, nagu oleks aru kaotanud või nagu inimene, kes näeb, et ei suuda surmast tagasi hoida oma armsaimat o'evust...

Ja ta ei saanudki oma last surmast hoida, sest kui ta tõusis ja vaatas pojale, siis väikese muusiku silmad olid küll avatud, kuid liikumatud, nägu oli väga tõsine, sünged ja kangestunud. Päikeskiirgi oli kadunud...

Rahu sulle, Janko!

ULRIKE VON LEVETZOW

Hiline armastus

Goethe

traagiline kirg Ulrike
von Levetzowi vastu

JOHANN WOLFGANG GOETHE

Suveõhtu mahe kuma lebab Marienbadi mägedel ja metsadel. Kuurordi majad seisavad õrnas valguses. Hästihoolitsetud pargis pladisevad purskkaevud, laiadel teedel veerevad tõllad. Metsadest hoovab jahe magus lõhn väljadele ja tänavatele. Vanem ülikas härra, kes istub allee ääres asuvale postijaamale lähenevas vankris, hingab seda joovastavat õhku täite söömudega. Kogu talve töö ja vaeva, seltskondlikkude ja ametlikkude kohustuste järel sõidab minister muretule puhkusele ja terviseravile. Proua von Levetzow ja ta kolm tüdart peavad hoolitsema, et ta kõik vanadusemured unustab. Kas nad peaksid aimama, et ta täna tuleb? Ja kuidas näeb välja väike kaheksateistkümnepäevane Ulrike, kes möödunud aastal sai temaga nii südamlikult sõbraks ja keda ta nimetas meeleldi oma tütrekeseks!

Vanker peatub, postmeister läheneb kummardudes raamatuga ja palub tema ekstsellentsi end sisse kirjutada. Kui vanker kaob allee lõpus, vaatab postipoiss uudishimulikult allkirja ja loeb: „Johann Wolfgang Goethe, Weimari minister.“

Kolm õde, Bertha, Amélie ja Ulrike, jooksevad piki Marienbadi laia jalutusteed, kõige ees Ulrike, kes on nii õnnelik selles oivalise juunihommiku värskuses ja tantsiskleb oma säravas nooruslikus üleemeelikus. Järsku aga peatub ta, punastub ja palub kelmika naeratusega vabandust. Ta seisab kõrgekasvulise, valgete juustega härra ees, kelle tumedaist silmist särab südamlik rõõmus tervitus. See on Goethe, keda ta kohtab nii ootamatult. Ta teab, et Goethe on saabunud, ja on kogu hommiku seeütle rõõmustunud. Aga ta uskus, et Goethe töötab hommiku-poolikul...

Goethe tervitab teda ja Ulrike peab kohe talle endast jututama. Vahepeal on ka õed päralt jõudnud — kolm noort tüdrlast seisavad vana ja siiski nii nooruslikult mõjuva kirjaniku ees, kes on ministri jätkusest täiesti vabanenud. Mõõdujad suudavad vaevalt uskuda, et see pruunis siidmantlis ja valge kaelasidemega vanahärra, kes naljatab nende noorte tüdrukutega, võiks olla Weimari ekstsellents, kelle jäisest vormilisusest nii palju räägitakse.

Kui nad vaid teaksid, milliseid plaane sepiitseb „Fausti“ ja „Wilhelm Meisteri“ autor tüdrlastega, kui nad teaksid, et talle väljasõit nendega Franzensbadi ja kütipidu on palju tähtsamad kui läbirääkimised Hollandi eskuninga või Leuchtenbergi hertsogiga. Nende tüdrukute seltsis tunneb Goethe, et ta lootused pole teda petnud. Siin Marienbadis elab ta veel kord läbi uue nooruse, tema — peagu seitsmekümnenelja-aastane.

Nad sõidavad Franzensbadi ja Teplitzi, kuulavad koos kontserti kuurhausis ja vaatlevad Goethe kogu kristalle, milliste vahele kirjanik on tüdrukutele peitnud maustisi. Ühel päeval hulguvad nad kütiplatsil ja tüdrukud pilluvad rõngastega tuisid. Kellel on kõige paremad tagajärjed, see võib endale Goethele midagi soovida. Jälle võidab Ulrike ja Goethe näeb vaimustusega, et Ulrike on kõiges kõige osavam ja gratsioossem. Tasuks oma võidu eest tahab ta minna ettekuulutaja juurde. Pooleldi vastu tahtmist järgneb Goethe talle hämarasse telki, mille tagaseinas kükitab vana mustlasnaine. Nagu väike muru-neiu nõia ees, seisab tüdrlaps eide ees ja näitab talle oma väikest valget kätt. Kui aga eit su avab, tõmbab Goethe imestunud Ulrike enesega kaasa ja pageb temaga vaba taeva alla. Ta on järsku muutunud ebausklikuks, ta ei taha kuulda ennustusi Ulrike tuleviku kohta. Liiga palju loodab ta sellelt tüdru-

kult, liiga väga armastab ta teda. Jah, isalikust armastusest väikese tüdruku vastu on üleöö saanud kirg, suur, leekiv kirg, nagu ta pole seda tundnud enam aastakümneid ja mis teda aimamatult õnnestab ning vapustab.

Amélie ja Bertha sõidavad emaga tagasi Marienbadi, Ulrike aga mangub emalt loa tohtida Goethega koos sõita. Sest kus on Goethe, seal sünnivad ikka uued imed; mida tema näitab, see muutub elavaks ja ilusaks. Ulrike istub tõllas ta kõrval ja laseb endale jutustada, mis sünnib „Wilhelm Meisteri õpitaas-tais“, raamatus, mida ta pole veel lugenud. Ta on lapselikult uhke oma kuulsale saatjale, keda nii paljud tervitavad. Ja kui möödub hertsog Karl August ning sõbralikult nokkides ähvardab Goethe sõrmega, siis punastub ta rõõmust. Keset metsa, kust avaneb ilus vaade orule, laseb Goethe hobused peatada. Ta nägu on tõsiseks muutunud ja ka Ulrike muutub vaiksemaks. Vanade kuuskede vahelt jõuavad nad väikesele kaljusele künkale. Metsaga kaetud mägede taga hõõguvate pilvede taha vajub päikesketas.

On muutunud nii vaikseks, et see peagu ängistab tüdrlast. Aralt vaatab ta oma saatja poole. Korruga ehmuab ta, sest Goethe vaatab talle otsa, nagu ta veel kunagi pole teinud. Ta on Ulrike kätest kinni võtnud ja tõmbab ta tasa enese poole. Tüdruk näeb ilusat, ehavalgusest imeliselt elustatud ja noorendatud nägu ja temas kerkib soe õrnus selle nii austatud mehe vastu. Ta tunneb end nii väikesena, nii tühisena. Tahtetult laseb ta sündida, et Goethe tõmbab ta enese vastu ja suudleb teda kergelt ja õrnalt silmadele, suule. Nad mõlemad teavad, et nende vahel on midagi uut, kui nad vaikides käsikäes tõlla juurde tagasi pöörduvad.

Kolm nädalat on juba Marienbadis möödunud. Juba on Weimaris ulatunud jutud, kui väga Goethe hoolitseb väikese preili Levetzowi eest. Goethe poeg August ja ta naine Ottilie on hirmus vihased. Kas see noor tüdruk, kes oskab vanameest osavasti võrgutada, peab saama vahest ta varanduse ja kirjanudliku päranduse pärijaks? Ei ialgi! Ja ühele isa kirjale, milles Goethe ettevaatlikult mõista annab, et ta tahaks näha neljandat armast inimest oma majas, vastab August von Goethe nii järe-sult ja kasvatamatult, et Goethe on väga valusalt puudutatud, kui ta peab lugema, et ta oma poeg ei taha lubada talle seda hilissuve-õnne.

Ühel õhtul on välja kuulutatud suur kontsert kuurhausis. Ka Goethe ilmub, sest mängib Maria Szymanowska, väga noor ja kogu Euroopas tuntud pianist. Mõned tunnid hiljem tervitab ta valmistatult noort kunstnikku tema garderoobis nagu paljud teisedki supelvõõrad. Ja peagu ehmunult näeb ta, kuidas ilusa naise tumedad silmad talle meelitavalt vastu säravad.

Järgmisel päeval juba teeb Goethe väljasõidu preili Szymanowskaga, kaks päeva hiljem tantsib ta temaga ühel peol Teplitzis. Võib-olla seepärast, et ta loodab selle seikluse abil nõiduvalt ilusa ja teda kirglikult armastava kunstnikuga pääseda oma saatuslikust armastusest Ulrike vastu. Ta püüab Ulrike ja tema õdedega ainult sõbralikult jutelda, et siis varsti jälle eemalduda. Kui ta aga näeb, et tüdrlapse pilgud teda kurvalt saadavad, siis paisub kirg uuesti võimsalt ta südames. Kas ei tõesta see armulugu Szymanowskaga, et ta on veel küllalt noor selleks, et tohtida abielluda? Kuid ta ei leia kuski võimalust ütelda Ulrikele otsustavat sõna. Ainult üks inimene saab teda aidata, kes ammu juba teab, kuidas on lagu

vana noorpõlve-sõbraga. See on hertsog Karl August. Karl August peab minema proua von Levetzowi juurde ja paluma oma ministrile Ulrike kätt.

Proua von Levetzow tõuseb üles; temaga ühes ka hertsog Karl August.

„Kas pole tõsi, kõrgus,“ küsib ilus elegantne proua ja vaatab pisut segaselt pörandale, „te saate aru minust kui emast, kui ma veel veidi viivitan. Ulrike ütles kindlasti 'jah', ma tean seda. Kuid kas pole nii parem?“

Hertsog vaatab ühe hetke mõtlikult aknast välja. „Mida teab see naine Goethe armastusest?“ mõtleb ta. „Oodata! Goethe ja mina pole seda kunagi suutnud.“ Ja ta lahkub külmalt, kuid viisakalt.

Kõrvaltoas aga istub Ulrike ja nutab. Ema peab teda lohutama, kuna ta usub, et Goethe on nüüd jäädavalt solvunud, kuna tal lastakse oodata. Aga emal on ju õigus. Tal on peagu hirm minna selle kuulsale mehega Weimaris, kus teda keegi ei tunne.

Samal õhtul aga on Goethe järsu otsusega jätnud jumalaga oma intiimsemate sõpradega ja lahkub ühes reisuvankris Marienbadist. Tema sisemuses hüüab üks võimas hääl, hoolimata kire jõust, et oleks hullumeelsus siduda selle noore tütarlapse elu endaga. Sel reisil aga sünnib imepärasem kõigist Goethe hilisemaist luuletusist, see on kirjutatud halvasti-valgustatud postijaamade ootetubades; sünnib igavene laul kirest, mis peab saama saatustlikuks, kui kõrgem võim ei päästa armunut, — sünnib Goethe „Marienbadi eeleegia“.

Veimaris läheneb õhtu. Aasadel lebab juba valge udu, pargis langevad lehed. Piki sügisest puistikku veereb tõld, möödub lossist ja peatub Goethe maja ees. Kaks printsi astuvad maha, ruttavad vaipadega kaetud trepist üles ja juhatakse vastuvõtutuppa, kuhu on kogunenud hiilgav seltskond. Taas veereb uus tõld ette ja uued külalised astuvad majja.

Õhtu tulipunktiks on noor piltilus kunstnik Maria Szymanowska. Portaali ees on hetkeks näha ta kõrge sale kuhu liubvas sätendavas atlasmantlis. Karusnahkadest nähtub ta õrn peen nägu suurte unelevate silmadega. Väljas maja ees tunguvad inimesed lootuses — kuulda pisutki sellest kontserdist. Szymanowska kuulsus on ammu tunginud ka Weimaris. Kõiki huvitavad ta suhted Goethega.

Vaikus laotub pidulikus vabisevas küünlavalguses lebas ruumis, kus noor klaverikunstnik on klaveri taga istet võtnud. See on tuba, kus Goethe suure ümmarguse laua taga on vastu võtnud külalisi kõigist Euroopa riikidest. Täna on see tulvil külalisi, kelle pilgud on kõik suunatud klaveri poole. Hertsog Karl August sirutab end veidi oma toolil. Ta suu ümber laotub naeratus. Kui ilus on see Szymanowska täna õhtul taas selles kuldpruunis siidis, millest ta valged õlad välja paistavad, raamitud hinnalistest pitsidest. Ta üleemeelikuks lakkides helgib üks roos. „Kas näed, kuidas ta on end sulle ehtinud, mu sõber,“ mõtleb hertsog. „Kas ta pole oma iluga, oma talendiga tuhat korda rohkem väärt kui too kena tähtsusetu laps, keda sa enese kõrvale ihaldad! Mina ei võiks enda eest vastutada, kui Maria Szymanowska mind nii jumaladaks, mind nii imetleks nagu sind!“ Hertsog pöörab pead ja vaatab külaliste vahelt läbi uksele, kus seisab Goethe mustas frakis, valge kaelasidemega, aumärk rinnas. Goethe vastab oma sõbra pilgule ja noogutab talle valulise pilkliku naeratusega.

Szymanowska mängib. On, nagu hoovaksid siin Goethe majas temasse uued jõud. Säärast tuld, säärast kirge pole ta sõbrad tema juures veel kogenud. Ta jõulised peened käed loovad helisid, milles väljendub ahastus, õnn, kibedaim lein, kirk, õndsus ja valuliselt magus harmoonia. Haaratult kuulavad külalised: mehed kokkusuurutud huultega, naised suletud silmadega ja kiiresti hingates. Ja see, kellele ta mängib, kas see tunneb ka seda? Kas ta tajub lõpuks, et Maria süda on tema oma vääriline, et ta anduks talle kirglikult, hoolimata sellest, mis maailm ütleks?

Goethe on juba ammu tagasi tõmbunud kõrvalasuvasse tuppa, ta istub liikumatult toolil, läbi avatud ukse tungivad klaverihelid tema juurde. Keegi ei pea nägema, kuidas teda see mäng vapustab. See manab ta valu uuesti esile. Ta näeb armastatu kuhu taas enda ees — valges lihtsas kleidis, Marienbadi suviste aedade keskel, ta näeb teda naerimas, kummardumas lille järele teeaärel ja seda temale ulatamas. Ta näeb teda tõsiselt kuulatamas, kui Goethe talle ette loeb. Ta tajub taas seda ebakindlalt otsivat, käsivat, lõpmata õrna, südamlikku, armast pilku, mis sai talle osaks neil lühikesil üksiolu-minuteil kõrgel oru kohal, kui päike loojus.

Võimsamaks, tõsisemaks muutub mäng. Jah, maailmal on õigus, liialt õigus! Ta on vana mees, ta ei või enam midagi nõuda. Ta peab loobuma, muidugi. Aga miks, kui ta tunneb end alles noore poisina? Kui ta südames elavad vulkaanilised leegid? Kas see pole parim tunnistus ta noorusest, et see

võlvuv noor naine seal klaveri taga tahab ohverdada talle kõik, oma imetletud ilu, vabaduse, talendi, ainult et võida tema juures olla? Kuid siiski, kas on elu, õnn kõik? Kas pole ta töö tähtsam?

Vaikselt voogavad nüüd hõbedased harmooniad, õrnalt paitades üksiklast. Kui see elamus Ulrike Levetzowiga peab olema ta viimne, kas see pole siis ilus ja imeline jumalaga-jätt elu ja armastusega? Kas see poleks roim — purustada selle idüllilise võlu, sidudes tolle õrna olendi oma karmi kohustusriikka eluga? Kuid seal voolab muusika taas kuumalt ja oheldamatult ja Goethe tunneb: ta ei või teda jätta, ei või temast lahkuda, ta tahab veel kord elada, elada temaga!

Kunstnik on lõpetanud. Kuid ei puhke tormilisi kiidu-avaldusi, kõik on liialt haaratud. Aeglaselt alustatakse jälle kõnelust, hertsog astub klaveri juurde, et Maria Szymanowskat tänada. Imestunult märkavad külalised, et majahärra ei viibi enam nende seas. Nad astuvad teistesse tubadesse, et vaadelda Goethe kuulsaid kogusid. Maria Szymanowska vabastab end vaikselt oma saatja käsivarrest ja läheneb Goethe toale. Ta seisatab hetkeks uksele, nagu tahtes julgust koguda. Siis astub ta tuppa, kus kirjanik istub üksinda.

„Goethe!“

Vana ordenitega ehitud ekstsellents vaatab üles. Ilus poolatar kokkub, nähes ta suuri tumedaid silmi, mis imeliselt noorelt ilusast, vanast, vaikselt näost talle tulvil valu otsa vaatavad.

„Goethe, armas isa,“ sosistab tüdruk ja kummardub ta käte kohale. Lõpmata õrnalt silitab Goethe käsi enda ees põlvitaja pead. Ükski sõna ei katkesta vaikust. Maria Szymanowska teab, ta tunneb seda selle mehe kaastundlikest ja õrnadest liigutustest, keda ta armastab, et ta mõtles kogu ta mängu ajal ainult teisele, ainult teisele.

Kui Maria taas üles vaatab, näeb ta Goethe näos suurt enesevalitsust ja kindlust. Ta tänab Mariat mängu eest, mis on võimalikuks teinud ta otsuse. Ja see otsus on: loobuda! Loobuda sidemeist Ulrikega, loobuda ka hilissuve-õnnest temaga, Maria Szymanowskaga. Loobuda armastuse ja kire veetlusist töö nimel. Nüüd järele anda tähendaks enesehävitust, viimaste suurte ülesannete täitmatajättmist.

Vaikides seisab noor poolatar ta ees. Nüüd on Goethe jälle ekstsellents, kelle külmus ja tagasihoidlikkus on nii karged. Veel mõni hetk — ja ta läheb Maria Szymanowskal lahkuda, nagu oleks see olnud ainult audientsil tema juures.

Järsku tunnetab Maria, et see jääne tagasihoidlikkus on vaid mask, mis peab maailma eest varjama ta südame leeki ja tuld.

Lõpmatu armastusega vaatab ta Goethele läbi pisarate otsa, sosistades: „Kas ma — ei või — enam tagasi tulla?“

Siis astub Goethe ta juurde. Maria tunneb ta huuli oma laubal. Ta suleb silmad ega liigata, et seda õnne täielikult maitsta. Kirjanik vaatleb tütarlapse anduvat, kannatavat nägu, mida ta siiski ei tohi endaga siduda.

Järsku tunneb Maria, kuidas Goethe ta ägedalt oma käte vahele tõmbab, ta tajub oma huultel hõõguvat, meeleheitlikku suudlust. Kirejõgi voolab mühisedes ta üle, mis on kuumem veel kui Goethe kuulsaimad laulud ja näitab, mis selle mehe armastus tähendab. Siis vabastab ta Maria käte vahelt, viimne unustamatu pilk neist võimsaist silmist — siis seisab Maria üks.

Ja ta tunneb vaid üht — ta peab alistuma selle otsuse ees, kummarduma selle suure mehe ees, kes kuulub maailmale.

Noor klaverikunstnik on vaevalt ära reisinud, kui Goethe haigestub raskesti. Määratud hingelised pingutused otsivad väljapääsu, nad ähvardavad ta elu murda. Murelikult ruttavad sõbrad Berliinist, Dresdenist ja Jenast kohale. Ollakse valmis kõige pahemaks. Kõikjale ulatub teade Goethe haigestumisest — ka Marienbadi.

On kurb, sajune päev, vaevalt paistavad metsaga kaetud mäed udust välja. Ulrike seisab akna ees, ta toas valitseb korras eelseisva reisi pärast. Ta ei tea, mis teda järsku sundis pakkimist katkestama ja kaua tummalt niiviisi välja vahtima. Millest tuli säärane rahutus ja südamesse? Imelised võorad tunded on vallutanud ta viimastel nädalatel. Mõnikord tahaks ta vaid istuda ja nutta, kuna ta ei tea, mis teda ängistab.

Korranga muutub ta tähelepanelikuks. All läheneb uksele üks käskjalg. Ulrike tormab koridori ja vaatab alla trepikotta. Bertha seisab all ja avab kirja, hüüatades ehmunult.

„Mis on juhtunud, Bertha, ütle ometi!“ hüüab Ulrike hirmunult. Bertha paneb kirja kokku ja jookseb minema. Kiiresti tormab Ulrike trepist alla. Lühikese võitluse järel õega hoiab ta kirja käes, see on ühelt perekonna lähedalt sõbralt. Ta silmad lendavad üle ridade. Nüüd mõistab ta, miks Bertha tahtis varjata ta eest teadet, et isalik sõber, ei, armastatud, ihaldatud mees on suremas. Suremas — tema süü pärast! Sest seda tunneb Ulrike korranga kohutava selgusega: tema pärast on Goethe haige; vapustused, mis ta tema pärast pidi läbi elama, on ta murdnud. Ja need äkilise tunnetuse sekun-

did teevad vaevuarganud lapsest, märglevast tütarlapsest oma eesmärkides teadliku naise. Ta põgeneb üles oma tuppa, lüka-tes riivi ette. Pisaratest ülejuutatud näoga viskub ta voodile, rappudes südantlõhestavaist nuukseist. Ah, miks kuulas ta külmaltkaalutlevat ema, kes otsustas vaid väliste kõlblussea-
duste järgi, kuna siin võis ju otsustada vaid tema oma süda üksi, tema suure armastusega õnnistatud süda. Nüüd ei suuda ta enam mõista oma pimedust, milles ta ei taibanud, mis talle osaks oli saanud. Ah, võib-olla polnud veel liiga hilja!

Kui proua Levetzow pikemalt reisult koju jõuab, palub Ulrike luba temaga kõnelda. Bertha teatab vahepeal emale, mis on juhtunud. Ulrike tahab otsekohe Weimarisse sõita. Kestab mitu tundi, enne kui proua Levetzowil õnnestub tütrele selgeks teha, et see soovib midagi võimatut, et teda võib-olla ei võeta vastugi Weimaris ja et ta külastus võib haiget kardetavalt erutada. Ainuüksi see argument, et ta külastus võiks haigele kahjulikuks saada, hoiab Ulriket tagasi. Aga Goethe peab teada saama, et ta teda ootab. Ema peab veel samal õhtul saatma kirja Weimaris, milles ta Goethele saadab südamliku kutse neid kevadel Dresdenis külastada, kirja, millest ta võib näha, kui väga teda oodatakse ja et ta kõigi oma soovide täidumisega võib arvestada. Väriseva käega paneb Ulrike ema kirja lõppu vaid ühe lühikese tervituse, milles peab avaldama kogu ta igatsus armastatu järele.

Sel õöl ei saa ta magada. Rahutus ajab ta aknale. Ta tõmbab rohelise eesriide kõrvale ja kuuvalgus voolab väikesse tuppa. Temas elustuvad mälestused tollest ühisest väljasõidust, kui ta esmakordselt hakkas aimama, et see kuulus mees teda armastab. Algul oli ta talle olnud ainult armastava isa, kellele ta kõik oma rumalad tütarlapsemured ja -rõõmud oli usaldanud. Aga kas polnud ta esimene suudlus teda äratanud ja ümber muutnud, et ta nagu õndsas unelmas temaga koos õnnelik oli?

Heledas kuuvalguses seisab tütarlaps õrnalt naeratades. Ei, jumal ei lase ta armastatul surra, ta põõrab kõik heaks. Aga ükskõik, kuidas saatus otsustaks, nüüd teab ta, et ta ainult üht meest armastab. Keegi teine ei pea teda omama, niikaua kui ta elab.

Ema ja surm

Kui ühel kaugel maal üks ema sünnitas oma esimese lapse, seisis tume surm tema voodi peatsis. „Sind tahan ma!“ kõmises ta hääle õndselt üle palavikus ringutava haige. Ema süda värises sügavaimas sügavuses ja ta suust kostis meeleheitlik karjatus: „Lase mind jääda minu lapse juurde! Kes teda toidab ja ravib?“ See pehmemdas surma ja ta tahe muutus kõrvaks. Ta hüüdis ema kõrva ääres: „Olgu sulle elu seekord kingitud. Kuid sa jääd nüüdsest peale minu võlgnikuks!“ — „Mis sa tahad minult? Kõik ma annan sulle,“ hingas ema kergendatult.

„Küll ma õigel hetkel teatan,“ oli surma vastus. Tervena ja rõõmsana kasvas laps. Ta ei teadnud, kui kallilt ta elu oli ostetud. Ema aga oli surma ja ta nõudmise oma lapse säravaid silmi nähes peaaegu unustanud.

Saabus tund, millal poisile sündis õeke. Taas kasvas tume vari voodi peatsi kohale. Ta kompleks jäise käega tillukest vastsündinud o'levust. „Sind tahan ma!“ Seal karjatas ema süda suurimas hädas: „Ei, ei! Minu lapsel lase elada, võta mind selle eest!“ — „Mitte sinu elu ei taha ma täna,“ kõneles surm. Ta õhk lähenes lapsele...

„Halasta veel kord!“ anus ja võitles ema viimse jõuga. Seal loobus surm vastsündinust. „Olgu ta sulle kingitud! Kuid esimese korra tasu jääb kehtivaks!“ Ähvardades paisus ta hääle: „Sinu juuksed pleegivad, sinu noorus kaob, sest mure läheneb sulle. Val!“ Ema hing hõiskas: „Jah, jah!“ Ta oli piiritult õnnelik, kuna ta tundis oma lapse tukslevat elu.

Nii saabusid aastad täis muret ja häda. Ema juuksed muutusid halliks, põskede roosa jume kadus. Ta käed töötasid hommikust hilisõhtuni. Kuid ta silmade soe läige ei kadunud kunagi, kuna ta elu täitus oma kahest lapsest.

Kui kolmas laps maailmale tuli, oli surm järeleandmatu. Ta kustutas jäise hingeõhuga nagu leek algava elu. Ema kannatas kirjeldamatuid piinu. Ta pisarad hõõgusid nagu tuli. Nad langesid surma käele, nii et too tundis ema põletavat valu ja oli liigutatud. Ta tilgutas lohutust ema unne: „Ära heida meelt, sa pead see-eest jumala kingituse saama.“

Kaua ei suutnud ema oma valust üle saada. Ta tundis oma käsi tühjuna ja ta üsk jäi õnnistamatuks.

Ühel päeval seisis tema ukse ees nälgaste silmadega, viletsasti rõivastatud lapsuke. Seal muutus ema nägijaks ja võttis tänutundes orvu oma rinna vastu, viies ta oma tagasihoidlikku majja.

Aastad möödusid. Lapsed kasvasid täiskasvanud inimesteks. Kui vanem poeg kord suures hädaohus seisis, kogus

Detsembripäikese põgus paiste paneb sätendama lumise aia Goethe maja taga. Suur kirjanik, kes kõnnib oma väikeses lihtsas töötoas edasi-tagasi, seisatab akna ees ja vaatab välja. Kirjutuslaua taga istub ta sekretär John, kellele Goethe dikteerib.

Kui väljas hakkab häarduma, pöördub ta akna juurest tagasi. Esmakordselt pärast haigust räägib ta, et ta tunneb end taas päris tervena ja tahab palju töötada, palju luua. Siis küsib ta posti järele. Ta pole kindlasti veel kõigile kirjadele vastanud, mis ta haiguse ajal saabunud.

John vaikib hetke. Siis võtab ta ühest mapist elevandiluu-värvi ümbriku Levetzowi vapiga ja ulatab Goethele. „Teie poeg, ekstsellents, ja me kõik mõtlesime, et on parem see kiri alles nüüd teile edasi anda. Me tahtsime tol kriitilisel ajal teid säästa kõigist erutusist.“

Kaua seisab Goethe vaikides, enne kui ta kirja avab. Ta ilme on muutunud karmiks, ta silmad vaatavad peagu äkvardavalt.

„Minge nüüd. Ma lasen teid võib-olla poole tunni pärast kutsuda,“ ütleb ta sekretärile.

Goethe on üksi. Aeglaselt avab ta kirja. Luges seda, kerkib ridade vahelt ta ette õrna lapse sale kuju, kelle pärast ta nii sõnamatult palju on kannatanud. Ta näeb tema järelkirja. Ta südames tuksatab veel kord. Ta astub laua juurde, millel lebab „Marienbadi eeleogia“. Looritud pilguga loeb ta seda veel kord.

Kui sekretär umbes tunni aja pärast tuppa astub, palub Goethe teda veel samal päeval üks kiri Dresdenisse saata.

Asjatult otsib sekretär ta näolt mõnd erutusmärki. Aga ei — täiesti rahulikult jääb see imeline vana mees, kellest pärast haigusest paranemist kiirgab ebamaist selgust ja rahu. John kummardub ja läheb. Ta ei tea, et ta hoiab käes otsust ühe tütarlapse saatuse üle, kes peab vallalisena ja leinates veetma oma pika elu ning saama üheksakümneviie-aastaseks. Sumades läbi lume, mõtleb ta vaid sellele, et võimalikult kiiresti jõuda postkontorisse.

Goethe maja aknast aga vaatavad talle kaks silma kaua ja mõtlikult järele — kuni hall kuju kaob ikka tihedamini langevasse lumesajusse.

ema viimset korda oma südame palveks, mis kerkib usu sügavaimast põhjast. Seal lehvib must ingel mööda. Ema aga kaotas oma silmade valguse.

Ta ei näinud enam ilusat maailma, päikest, lilli, hommiku- ja õhtupuna ega oma laste nägusid. Kuid ta oli rahul. Ta hing kasvas sisemisest valgusest ja olemasolu õnnistus ümbritses teda. Ta tänas oma südames jumalat, kes oli oma käskjala läbi kinkinud talle eluks kahekordselt väärtuslikku. Oma ohvrid oli ta unustanud, need näisid talle väikesed, võrreldes rikkusega, mis talle jäänud.

Kuna ta nüüd nägi oma ülesandeid maa peal täitnud olevat, otsustas ta end surmale pühendada, et oma eluga lunastada süüd suure uskliku juures.

Ta valmistus ette ja rändas usalduslikult oma teed. Ta pimedad silmad ei näinud, et inglid ta jalga õigel teel juhtisid. Kui ta eesmärk oli saavutatud, anti talle tagasi nägemisvõime — ja ta nägi end, värisedes hardusest ja rõõmusest, lõpmatus, valgusega täitunud sfäärides. Särav olevus hõljus tema poole. „Kes sa oled, õilis ingel?“ sosistasid ta tänulikud huuled.

„Mina olen surm,“ helises õrnalt valguse suust. „Surm on ju tume ja hirmus,“ kahtles ema.

Seal muutus särav kuju suuremaks ja suuremaks, kasvas lõpmatusse ja õhust kuuldus meloodiliselt: „Ma olen paljude kehastustes. Aga inimestele, kes said suure headuse ja armastuse osaliseks, ilmun ma valgusena. Vaata enese ümber, need on sinu kaaslased...“

Seal vaatas ema ringi ja nägi end ümbritsetuna emadest kõigist ilmakaartest, kes olid nagu temagi saanud surma valgusearmu osaliseks.

Moodsaid kleite, pesu ja sukki

kõige suuremas valikus ostate

JOH. ROOSIPUU KAUBAMAJAST

Tartus, Suurturg 14, telef. 20-85

8. järg.

Eva naeratab midagi vastamata

Takistused? Tema nimetas neid takistusteks! See oli võitlus, piin, meeleheide. Ta oli piinarikkaid nädalaid ja kuid enesega võidelnud ja siiski polnud ka mitte keegi kõige vähematki tema juures märganud, isegi mitte Reifenberg, see terav vaatleja. Arglikult varjas ta oma saladust. Ka Marta luurav pilk, mis teda kõikjal jälgis, ei suutnud läbi näha ta enesevalitsevat kindlat nägu.

Ta oli võidelnud, jumal teab seda! Ta kartis armastust, samuti nagu ta vihkas armastust. Ta ei tahtnud üle elada neid piinu veelkordset, ta ei tahtnud seda enam! Ta kuulus nende naiste hulka, kes anduvad armastusele kõige hingega, kes armastavad üle igasuguste piiride ja mõõtude. Nii oli ta siis võidelnud, aga see oli olnud asjatu ja nüüd painutas ta end alandavalt elu seaduse alla.

Veit, kus ta on? Miks ei ole ta siin? Võib-olla kõndis dekil ja kõneles — oh, päris puhtast viisakusest — mõned sõnad Kitty Sullivaniga või selle afekteeritud prantsuse näitlejatariga või kolme õega, keda nimetati Holli gõrlikeks. Võib-olla naeratas ta viisakalt, võib-olla ulatas ta daamidele jumalaga-jätuks käe? Ja juba säärane mõtegi oli piin! Juba haaras teda armukadedus, mitte millestki tingitud, ta teadis seda. Kui ta armastas, siis värises ta süda, kui ta armsaim teistele naeratas, kui ta teistele naistele käe ulatas ja kui see oli ka paljas viisakusežest. Tema armsaima naeratus kuulus ainult temale, temale ükski kuulus ta käe puudutus. See oli pöörane, ta teadis seda, aga ta ei saanud teisiti. See oli tema armastuse ümberlõkatamatu seadus. See-eest aga kuulus ta mehele täielikult ja tingimusteta, ta võis Evaga kõik teha, mis ta tahtis, nii õige, kui jumal on taevast!

„Veit, Veit! Kus sa oled? Tule ometi!“ Jah, Veit pidi tundma, kui ta hüüdis teda, ta pidi tulema! Ta pidi koputama, nüüd, sel sekundil — kuula, kuula! Ja Eva oli pettunud, kui ei koputatud.

Kui aga Marta sisse astus, siis ükski näoliigutus ei reetnud Eva ootust. Ta oli oma südame ja mõtete rahunemiseks nii väsinud ja unes voodilesirutanult lahtiste silmadega.

„Kell on kaheksa,“ ütles Marta ja Eva tõusis üles ning hakkas rõivastuma. Ta oli kutsutud Gardeneri ja Veiti väikesele supele kella üheksaks. Ta ei tahtnud, et Gardener sel õhtul, kui ta pea oli täis muresid, jääks üksinda ja peale selle — see oligi õieti see peapõhjus — polnud tal julgust sel õhtul Veitiga ükski jääda. Ei! Tal polnud enam jõudu taluda tema kutsuvat pilku, just nii nagu täna hommikul, kuigi ta oma sügavas südamepõhjas oli juba kõik otsustanud.

Ohtu möödus rahulikult ja mõnusalt. Eva mängis virtinat, niipalju kui härrad seda lubasid. Gardener katsus kõigest jõust morne mõtteid, mis teda vaevasid, eemale peletada ja jõi isegi klaasi veini, mis pani õhetama ta kahvatud põsed. Eval polnud mingit tarvidust kõnelda. Oli nii hea istuda vaikselt ja pealt kuulata, mis need targad mehed kõnelesid. Ta kuulas Veiti häält. Ta nägi Veiti ilusat sirgjoonelist nägu. Rohkem ta ei mõistnudki enam soovida. Veit kõneles keemia arenemisest viimase kahekümne aasta jooksul. Gardener kuulas täis huvi, ta unustas kogu oma mure. „Veit väljendab oma mõtteid suurepäraselt,“ mõtles Eva. „Ta kõneleb osavalt, ei otsi kunagi sõnu.“ Eva imetles teda.

Lõpuks oli aga ka sel õhtul lõpp. Gardener läks ja Veit saatis Eva ta kajutisse. Nad läksid vaikides üle deki. Oo oli pime, meri kohises sügavuses. Nagu must samet hõlju- sid lained ja vahumägi laevaninal ruttas nagu tontlik valge triip pimeduses.

„Nagu oleks pisut soojem,“ ütles Eva, aga Veit vaikis.

„Kuulge, Eva,“ algas Veit, kui ta avas Eva kabiini ukse.

„Kuulge, Eva!“ Ta nägu oli täiesti tume. Eva nägi ainult ta heledaid valvsaid silmi ja seda sära, mis nendest helkis.

„Ära kõnele, Veit,“ vastas Eva ja ulatas talle oma huuled.

„Eva!“ hüüdis Veit. „Kuule, Eva!“

„Ära kõnele, ära kõnele!“ vastas Eva ja kadus kiiresti ukse taha. Kabiinis aga pani ta käe oma põksuvale südamele, mis valutas. „Jah, ma armastan teda!“ sosistas ta.

Rõõmus ärevus saatis Evat kuni uinumiseni. Ta nägi unes narre asju ja järgmisel hommikul mäletas ta ainult veel mõttetu üksikasju. Ta laulis kirikukooris inglina soolot. Muidugi oli ta sale tüdruk temaga igal pool kaasas. Lõpuks laulis ta karussellil, mis oli täis punaseid hobuseid ja keerles pöörases kiiruses, ja Grete seisis ta kõrval ning tantsis valges lühikeses seelikus. Äkki seisatas karussell ühe ropsuga ja nad lendasid kõik läbi õhu naerdes ja karjudes. Lend läbi õhu ei tahtnudki lõppeda. Siis ärkas Eva ja ta imestus, et ta lamas voodis ning ei lennanud läbi õhu.

Samal silmapilgul koputati uksele. Marta ütles: „Eva, on juba aeg!“ Siis ärkas Eva lõplikult, hõõguvalt kuumana, süda täis rõõmu. Tulvil sügavat, peaaegu mõistetamatut tänu- tunnet tervitas ta uut päeva.

„Kuidas on täna ilm?“ küsis ta Martalt, kes näis pisut umbusklik ja luuras teda teraselt oma spioonipilguga.

„Täna on pisut vaiksem. Päike paistab.“

Päike paistis tõepoolest sisse ühest aknurgast. Aurik sõitis rahulikumalt kui eile, masinad aga tagusid nagu alati all sügavuses oma monotoonses hingetuses rütmis. Eva, kes oli muidu hommikuti unine, tõusis silmapilkselt üles. Ta tahtis näha Veiti nii ruttu kui võimalik ja oli täidetud noore tüdruku kannatamatusega. Marta kuulis teda vannitoas laulmas lõbusat murdelist Viini voorimehe-laulu. Seda tegi Eva ainult siis, kui ta oli kõige paremas tujus. Marta kulm läks kortsu. „Nii, jälle on siis Evaga nii kaugel,“ mõtles ta.

„Tere hommikut, Grete!“ ütles Eva ja suudles õrnalt pilti. Sel silmapilgul meenus talle, et tal oli unes olnud pikk ja tõsine jutuaajamine oma tüdrukuga. Millest nad olid kõnel- nud? Talle tuli meelde, et Grete suured silmad täitusid aega- mööda pisaratega, kuna ta vaatas kurvalt ja meeleheites Eva poole. Ta oli Gretele mõista andnud, et varsti sünnivad suu- red asjad tema elus. Tähtsad asjad! Jutt oli olnud Grete uuest isast. Uuest isast — aga siin oli neid kuidagi segatud, nii et ta ei saanud Gretele öelda, kes saab uueks isaks.

Ta nägi oma tüdruku pisaraist-täidetud silmi enese ees. Veel tugevamalt kui unes tundis ta sel silmapilgul rasket ja tohutut vastutust, mida võlgnes ta Gretele. Juba nädalaid tun- dis ta seda vastutust raske koormana oma südamel.

„Ma ei peta sind kunagi, mu tüdruk,“ ütles ta õrna häälega pildile. „Ei kunagi, mitte kunagi! Kuuled sa? Töö- tasin sulle mitte kunagi anda teist isa! Jah, nii töötasin ma sulle oma südames, võib-olla aga läheb nüüd teisiti. Aga kuule, kuule, Grete, ei, ära kõnele! On võimalik, et ma ei suuda pidada oma sõna — aga kui see oleks Veit? Veit! Sa tunnud ju Veiti. Mis ütleksid sa Veiti kohta?“

Ta kuulis oma tüdruku naeremas üllatunult ja õnnelikuna.

Eva langes sügavasse mõtisklusesse. Mis iganes ka ei juh- tuks, tohutult tähtis otsustamine seisis tal ees. Ta seisis uue elu lävel! Ta oli üle kolmekümne. Ta teenis palju raha, aga tal polnud pisimatki annet rahahoidmiseks. Raha lipsas tal lihtsalt näppude vahelt. Ta pillas teda igale poole, ta ei suut- nud teisiti. Ta kolleeg jäi haigeks, Eva tasus sanatooriumi- kulud, talle kõneldi andekast kujurist, kes nälgis, ta tellis talt rinnakuju. Sellisel viisil oli ta ka õnnetut Johannseni tundma

õppinud. Ta isa soovis enesele triiphoonet... Nii läheb see kogu aeg edasi, ilma igasuguse takistusega. Ja raha aina lendab.

Ta võis ühel päeval saada õnnetut surma auto all, ta võis külmetuda ja kaotada oma hääle. Oli mugav mõelda, et Veit omas varandust, mis vabastaks teda igavesti rahamuredest. „Ma mõtlen ka sinule, mu lemmik, kuuled sa? Ka sinule mõtlen ma, Grete. Inimlike mõtude järgi on siis hoolitsetud su tuleviku eest. Kuuled sa?“

Eva oli lõpetanud oma eine. Ta oli sel vaikselt tunnil nii paljudes asjades selgusele jõudnud. Põgusalt haaras ta laeva ajalehe järele, mis ilmus igal hommikul. See sisaldas viimaseid börsiteateid, sest — jumal hoidku — laeval leidis ju sääraseid inimesi, kes pidid silmapilkselt seisukoha võtma. Ajaleht sisaldas viimaseid uudiseid ja oli näha, et maailm ei jäänud seisma mitte ühekski tunniks.

Mõned kutsed olid tulnud. Eva otsustas neist ära öelda. Ah, ja siis oli tulnud veel telegramm tema vanalt sõbralt ja austajalt Klinglerilt.

Klingler telegrafeeris, et ta täna sõidab New Yorki. Öhtust peale olevat ta juba oma korteris, kui Eval mingisuguseid soovet. Kahe päeva pärast loodab ta Evat tervitada New Yorgi sadamas. Head reisi!

Klingleril oli harjumus terveld kirju kaabeldada. Evale tegi rõõmu tema tähelepanu. Klingler oli talle väga sümpaatne, ta oli isegi kord arvanud olnud temasse. Oli olnud aegu, kus ta kaalus mõtteid, kas mitte järele anda Klingleri kosimisele. Ta oli ebatavaliselt haritud, peene tundeeluga mees umbes viiekümnetes aastates, kelle valduses oli tohutult suur varandus. Eva oli ühes Gardeneriga teda külastanud tema kodus Alderbushis Pittsburgi lähedal. Ta elas oma raamatukogus, andudes oma uurimustele, vaigse sensitiivse õpetlasena, küll kõige üksikuma inimesena, keda Eva kunagi oli kohanud.

„Vaene sõber,“ mõtles ta, kui ta telegrammi käest ära pani. „Ma pean sulle küll pettumuse valmistama.“

Seal oli veel üks kiri, aga kui Eva ta laualt üles tõstis, laskis ta selle käest kukkuda, nagu oleks teda üsna nõelanud. Seda isekat, barokset käekirja tundis ta väga hästi! Aga see oli ju võimatu, täiesti võimatu! Külma värin jooksis üle Eva keha, ta nägu muutus kahvatuks. Eile, kui ta seisis kommodor Terhuyseniga ülal sillal, siis oli ta näinud laevaninas üht härrat, päris eemalt — need liigutused, need kandilised õlad — metsik hirm oli haaranud teda. See oli võimatu, täiesti mõeldamatu, ainult vahest juhuslik sarnasus. Aga oli tarvis vaid seda kirja avada, et näha, et see hirmus aimus ei olnud teda petnud. Ta istus paigal kui halvatud.

„Marta!“ hüüdis ta abitud. „Marta!“

Marta sirutas oma musta pea ukse vahelt, ta vaatas Eva kahvatusse näkku. „Mis on?“ küsis ta.

„Parun on laeval!“ ütles Eva, kahvatu kui kriit.

„Parun? Missugune parun?“

„Sa tead ju, parun.“

Marta astus tuppa ja hakkas tummalt oma sõrmi murdma. „Eva!“ hüüdis ta siis. „See pole ometi võimalik! Parun? Sa halastaja jumal!“

„Ta on mulle kirjutanud,“ ütles Eva hääletult, näidates kirjale, ja vajus toolile.

29

Kui Reifenberg tundi tuli, märkas ta otsekohe Eva meeltesegadust. Eva näitas talle sõnalausumatult Kinsky kirja. Reifenberg pani klaveri sünge näoga kinni ja läks otsekohe oma kajutisse tagasi. Ta otsustas end nii vähe kui võimalik laevalael näidata, et mitte kohata Kinskyt, keda ta põlgas, kuna ta nii jõhkvalt oli Evaga käitunud. Mees pidi ometi olema suuteline kaotama üht naist, ilma kohtutega tegelemata. Selline oli tema vaade asjale. Ta tundis õigustatud pahameelt, et Kinsky julges sama aurikuga Ameerikasse reisida. Kas polnud tal siis kõige pisemalgi määral taktitunnet?

Eva oli kahvatu. Ta saatis paar rida Veitile. Ta ei saavat laevalaale tulla. Kella kahe paiku aga tahtvat ta Veitiga koos einestada Ritzis, päris segamatult.

Ta vajab pisut rahu, et ennast koguda. See hoop oli tulnud nii äkki. See oli peaaegu saatuslik: ikka kerkis Kinsky esile siis, kui Eva oli parajasti erilises pidulikus meeleolus.

Siis võis päris kindel olla, et telefon helises ja sealt kostis Kinsky hääle — või toodi nimekaart ja sellel seisis Kinsky nimi. See kokkusattumine laevalael oli täiesti ebatõeline ja peaaegu salapärase; oli ta merelainetest tulnud, et Evat häirida? Kas ei saa ta ilialgi enam temast rahu? Kui ta temale mõtles, siis mõtles ta nagu surnule, aga see surnu tuli ikka ja jälle.

Kuidas oli ta sattunud „Cosmosele“? Evale meenus, et ta oli nagu kuskilt kunagi lugenud, et Kinsky pidi vastu võtma Philadelphiasse dirigendikoha. Aga sellest oli möödas juba mõned aastad. Või oli see juhus, et ta sõitis sama aurikuga? Ei, juhusesse Eva ei uskunud. Kinsky juures ei olnud juhus. Võib-olla valis ta just nimelt „Cosmose“, et teda siin kohata, kust polnud mingit pääsemist. See oli vägagi võimalik.

„Jah, aga mida tahtis ta öieti?“

Evale meenus, et Kinsky lahkus tol korral temast sõbralikus meeles — ja kaks nädalat hiljem sai ta tema advokaadilt lahutusavaldise, mis oli koostatud nii häbitult, et Eva oleks häbist maa alla vajunud. Tol korral elas Eva temast juba terve aasta lahus. Selgus, et Kinsky oli jälginud teda terve aasta. Ta oli tol korral hea sõber Johannseniga. Kinsky armukadedus, mis oli osaliselt haiglane, ajas teda sammudeni, mis olid lausa haletsusväärised.

Kinsky oli talle ausõnaga töötanud, et ta kunagi ei võta talt Gretet ära; mõned nädalad hiljem oli ta aga Grete ära röövinud... ja hoidis last niikaua peidus, kuni kohus mõistis Grete temale. Mõtle matu oli ta, äärmiselt mõtle matu!

Marta tuli sisse ja küsis murekalt, mis Eva mõtleb teha?

„Ma ei vastaks üldse ta kirjale,“ ütles Marta.

„Nii?“ Eva naeris. „Ta tuleks sellest hoolimata, sa tead seda. Ma tunnen teda nii palju. Ainult ma ei tea, mis ta siis teha võtab. Ta on kõige suuteline.“

Marta noogutas. „Jumal ise teab! Alati on ta enesega kaasa toonud rahutust. Alati! Ta kuulub nende inimeste hulka, kellega käib kaasas õnnetus.“

„Vaiki, Marta!“ palus Eva. „Me näeme tonte. On ju päris võimalik, et ta mingisugusel põhjusel Ameerikasse sõidab ja päris juhuslikult on samal laeval.“

Marta raputas pead. Ta ei uskunud.

„Ei, ei,“ ütles ta. „Ma tunnen parunit!“

Eva läks. „Ta tuleb kellaviieteeks. Sa oled nii kaua vanitoas, Marta, kuuled sa!“

Eva läks Ritzis. Kui Veit teda tervitas, oli ta täiesti rahulik. Puna kattis ta palged, süda pulbitses, kui ta nägi teda. „Tere hommikut, armsaim!“ ütles ta tasa.

30

Laevaahter värises nelja tohtu suure krui raputusest, mis panid mere vahutama. Violet seisis ahtris ja vaatles seda kummalist pilti täis uudishimu. Siin oli nii tore. Violet steppis mõned sammud oma mõnuks. Ta väike süda oli täis õrnust ja armastust. Varsti pidi Warren tulema ja Violet tahtis talle öelda, et ta ei abiellu mitte kunagi selle hispaanlasega, ei mitte kunagi. See oli rumalus, et ta temaga üldse jändama hakkas, oli aeg lõpp teha sellele rumalusele.

Tugev tuul puhus vahetevahel ja ajas suitsu korstnast üle auriku ning mere. Polnud enam selline tuul nagu eile, mis puhus ilma vaheajata. Vahel vilksatas isegi päikeseriba pilvede vahelt. Mitte üht laeva polnud silmaulatuses, mitte mingit elumärki. Kajakad ei jälginud enam „Cosmost“.

Violet tõmbas mantli tihedasti oma saleda keha ümber. Tuul puhus mantli alla ja ta värises. Nüüd võis see Warren juba tulla! Ta oli juba enne kella poolt kahteist siin olnud, et mitte hilineda. Nüüd oli kell juba kolmveerand. Ta kõndis edasi-tagasi, et ennast soendada, ja ta hea tuju hakkas kaduma. Vahetevahel kõndisid mõned härrad tast mööda, kes piilusid talle kübara alla. Mõned tegid isegi juttu.

Nüüd oli kell juba kaksteist. Aga pool ükski polnud Warrenit veel seal. Violet oli nüüd tõepoolest juba pahane. Ta istus tujutult ühele pingile ja tõmbas jalad üles. Just siis, kui ta tahtis ära minna, nägi ta Warrenit trepist üles tulemas. Aga ta ei kõndinud mitte põrmugi kiiresti, tal näis nüüdki veel küllalt aega olevat. Siis aga tuli ta noore üliõpilase särava näoga, kes on äsja saanud oma tunnistuse, Violeti suunas.

(Järgneb.)

A/s. KAUBA PANK,

Suurturg nr. 12,
oma majas

• TARTUS •

Juhatus telef. 22-09
Kodukeskjaama telef. 41-40

Oma kapitalid üle Kr. 545.000.— :: Toimetab kõiki pangaoperatsioone

Kindlustuse Aktiaselts Eesti Lloyd'i Tartu paeasindus

Daam lambiga

Ühe naise imetlusväärne elu

Tänapäeval on raske kujutleda, et on olnud aegu, kus noored tütarlapsed „seltskondlikel“ põhjusil ei saanud võtta elukutset, kus sotsiaalne tunne ja tõeline abivalmisolek pörkas oma perekonnas arusaamatuse ja põlguse vastu, kus polnud leedlik saada halastajaõeks. Et see oli veel väheste aastakümnete eest võimalik, seda avaldab Florence Nightingale'i elulugu. Ta oli õilsaimaid naisi, kes oli tegevuses Caritase märgi all.

Ametlik seltskonda-viimine on kõigile noortele tütarlastele a:nukordseks sündmuseks. Kunagi ei sära küünlad kroonlühkreis pidulikumalt, kunagi pole muusika mahedam, pole maailm ilusam, elu ihaldusväärsem kui siis. Sir Drummond tervitab Florence Nightingale'i, kes kuulub nüüdsest parimasse seltskonda ja on nüüd sagedane külaline ta majas, vana kooli kavaleri sarmiga.

Leedi Vivian Nightingale ei tea terves Londonis ühtki maja, mis oleks sobivam andma Florence'ile pilti heast seltskonnast. Majahärra oskab eksimatu instinktiga vahet teha aadlistunud tõusukute ja põliste aadliperekondade vahel. Siin võib Florence pühitseda oma esimesi võite; ta on tark ja ilus.

Florence Nightingale vastab viisakalt küsimusile, milliseid talle esitatakse. Ent ta mõtted ei viibi uudistavate vanade daamide juures, kelle eesõiguseks on põhjalikult eksamineerida „uustulnukat“.

Florence mõtleb oma kodule, oma noorusele, möödunud aastate vabadusele ja muretusele. Ta evis kõike, mida noor tütarlaps võis endale soovida: elurõõmu ja päike, häid sõpru ja eelkõige südamlikku vahekorda vanematega.

Ta isa, sir Percy Nightingale, varakambri-osakonna juhataja, on sageli välismaareisil. Florence on näinud juba kena tükikese maailma, ta tunneb Pariisi, Lausanne'i, Nizzat, tunneb Itaaliat ja Kreekamaad. Aasta eest oli ta Sofias; ta mäletab veel täpselt, et ta tookord tundis esmakordselt, kuivõrd ta oli lahutatud maailmast oma vanemate rikkuse ja oma hästihoollisetud nooruse tõttu, maailmast, kus oli elu karmim, armutum, kui ta nägi seda Ing'ismaal.

Florence on suur ja tugev; ema oli kannatlikult naeratanud, kui ta tütar töötas abistavalt aias ja majas. Florence teab, et ta keha vajab tegevust, ta käed tööd, et ta tahaks täita mõnd ülesannet. Vanemad ei mõistaks seda, et parimasse seltskonda kuuluvat noort daami ei rahulda olla ainult hea välimusega ja seltskonnavõimeline rikaste vanemate laps.

Niimõnigi imetlev pilk riivab noort tütarlast, kelle laitmatu kuju pääseb nõtkelt ja graatsiliselt esile õrnas šifoonkleidis.

Sir Drummond kummardub naeratades Florence'i ees: „Teie näite järelemõtlikumana, kui seda lubab teie pidulik kleit, Florence. Kas teie valmistab raskusi esimene samm valguse- ja hiilguse-maailma... Tean tuhandeid, kes teid seepärast kadestavad!“

„Ma pole kurb ega ka eriti õnnelik, sir Drummond,“ tähendab noor tütarlaps avameelselt. „Teie peate mind küll rumalaks, kuid ma kardan, et mind ei suuda see elu rahuldada. Tahaksin töötada. Minu ema on teile kindlasti jutustanud, millist muret talle valmistab.“

Drummond jätab tähelepanuta kibedusenoodi. Ta tunneb elu ja inimesi. Florence Nightingale ei näi säärasena, nagu ei suudaks ta oma elu nii kujundada, kuidas ta just meeleldi tahaks. See tüdruk on tark, energiline, otsusevõimeline.

„Kuidas teie kujundaksite siis oma elu, et täiesti rahul olla, Florence? Kas tahate siis leiva võtta oma vanemate teenijailt või tahate ehitada oma elu sõltumatult oma vanemate võimalusist?“ Sir Drummond on täna juba palju viisakaid, ent mittemidagiütlemaid sõnu vahetanud noorte daamidega. Ta soovib peaaegu, et Florence'i vastus erineks säärastest sõnadest. Vana poliitikamees armastab noori, avameelseid, kindlate vaadete inimesi. Nooruse väärtuses seisneb maa jõud.

Florence naeratab: „Minu öde Maud abiellus kahe aasta eest. Sest ajast on ta vaid seltskonnadaam. Kellelgi pole sellest kasu... vabandage mind, sir Drummond. Ma ei saa midagi selle vastu, et leidub arvutu hulk vaeseid ja haigeid. Ent ma võin saavutada, et mu elu ei libiseks kasutult nende inimeste jaoks. Armastan seda pidulikku kleiti, et see ei saa asendada mul tööd, mis tähendaks paljudele teistele abi.“

Drummond raputab pead: „Laps... Prantsusmaa suure revolutsiooni päevist on moeks saanud hoolitseda vaeste ja

„...ma ootan, Florence, või ma jagan sinu elukutset.“

haigete eest. Nad ei taha seda abi... nad teavad täpselt, et säärased moed on tujukad ja mööduvad.“

Florence Nightingale vaatab kindlalt vanale mehele otsa. „Ärge arvake, et olen ülöpilasilt ja revolutsionäärelt kuulnud liiga palju vabadusest, üheõiguslusest, vendlusest! Haigete inimeste juures ei tehta vahesid. Kas küsiksite haavatud sõduri juures esmalt ta seisust ja nime, enne kui otsustaksite abistada üht või teist? Igaüks neist on võidelnud isamaa eest, igaühel on õigus saada abi. Tahaksin saada halastajaõeks. Teistele tervist tagasi anda on ilusam — kui olla ise terve. Nüüd teie naerate küll mind.“

Vana kavaler mõtleb viivu: „Kas ma tohiksin teile nõu anda, Florence...?“ Noor tütarlaps noogutab; ka see mees, kelle teadmisi ja headust ta austab, kes tunneb elu, ka see mees ei suuda vabaneda oma seltskonnaklassi eelarvamusist.

„Saage õeks, laps. Teis on inimesearmastust, mis on haruldasim kõigist teistest inimlikest voorustist. Teil on siis raske elu, tulvil ohvreid ja loobumisi, ent teie elu on siis ka ilus ja rikas, Florence. Aitan teid, et teie ei muutuks üheks neist paljudest marionettidest, keda on siin ülikülluses. Mul on usku teisse... ja teie tõsidusse...“

Florence'i läbib õnnetunne, millist ta pole tundnud ajast, millal ta algas võitlust oma eesmärgi pärast. Vana aadlimees kummardub sügavasti. Ta teab, et see naine asub oma teele ja et maailm kuuleb temast. Florence Nightingale'i suuris, halles silmes pesitseb oheldamatu energia ja teadlikkus oma ülesandest.

On möödunud aasta; Florence pole selle aja jooksul palju näinud oma kodu. Ta oli pool aastat Lausanne'is, kusjuures külaskäik sõbratarile oli vaid ettekäändeks. Suure haigla ülemarst oli imestunud otsa vaadanud suursugusele noorele daamile, kes pakkus end talle halastajaõeks. Florence ei unusta ilalgi tuntud kirurgi poolpilkavaid, poolkobavaid sõnu: „Teie loodate leida vähem pahandusi ja rasket tööd kui uut ja tundmatut. Teie mõistaksite mu mõttekäiku alles siis, kui oleksite nädal aega teenistuses olnud.“

Ent Florence jääb. Ta ei veena mitte ainult arsti oma tõsisest töötahtes, vaid paneb imestuma igaühe, kes saab teda jälgida ta töös. Ta tööjõud on väsimatu. Ta terav mõistus haarab mänglevalt teadmisi, milliseid ta peab omama õena. Ta on alati valvel, ta oskab rahustada kärsitult haiget. Arstid tunglevad ta pärast, ta rahu ja ta energia teevad ta juba nelja kuuga ihaldatavaimaks abijõuks.

Kui ta vanemate nõudel tuleb talvesesooni alguseks taas Ing'ismaale, on tal juba niipalju teadmisi haigeravis, kuipalju ta vajab sel alal tegutsemiseks. Ta teab, et tähtsaim tema kutse on isiksus. Mitte iialgi, ka mitte pisimatki nõrkust näidata, vaid olla ikka kaalukas ja ohvrimeelne... see on nõue, mille ta endale esitab. See, mille ta oma ülesande pärast peab välja lülitama oma tulevases elust, see ei oleks mingi ohver. Ent sir Nightingale, kes evib tütre suhtes uaahneid kavatsusi, peab ohvri tooma. Florence tahab saavutada suurt, mitte isiklikust kuulsushimust, vaid veendumusest, et haigete ja abi-

ENNE LÕIKUST

vajavate inimeste elust tuleb kõrvaldada suur viletsus. Kui ta saavutab suurt, siis järgivad teised noored, energilised inimesed, kellele traditsioon on siiani keelanud kogu rahva kasuks tööd, ta eeskujul.

Ta näeb kõike enda ees se'gena, see tark, energiline Florence. Ja siiski tunneb ta varsti, et on unustanud tähtsaima: oma südame.

Ta rääkis oma kavatsusist, rääkis oma lühiajalisest teadmiste kogumisest. Et vanemad kõik püüdsid teha, et muuta ta kavatsust, oli ette näha. Et aga vanemad talle nii suure kivi teele veeretasi, mis oli tema jaoks peaaegu liiga raske, tuli üllatusena.

Ajast, millal sir Percy Nightingale teab oma tütre eesmärgi, on Stuart Webster, ühe Yorkshire'i aadliku teine poeg, ikka sagedam külaline nende majas. Florence ja Stuart on koos üles kasvanud. Metsikust noorurist on saanud lootustäratav noor poliitikamees, kellele ennustatakse hiilgavat ja kiiret karjääri.

Naljana määrati mõlemad juba lapsena teineteisele. Stuart on tark, terve, lõbus. Ta loomulik ja võitev käitumine hajutab peagi Florence'i pahameele, kes leidis väärituna, et vanemad tahtsid Stuarti seltskonna läbi võõrutada teda ta eesmärgist.

Florence kaitseb end oma südame rahunemise vastu. Ta ei tohi end raisata, ei tohi mõelda endale, kui ta ei taha unustada suuremat.

Esimene „armastan sind!“ armastatud mehe huulilt teeb ka tugeva Florence'i õnnelikuks inimeseks, kelle süda võidutseb koos kevadehäälega. Ent Florence Nightingale teab, et ta peab esimese suure loobumise endale võtma, et olla valmis tuleviku ohvrite ja ülesannete jaoks.

Nõutult saab Stuart teada Florence'i kõikumatust otsusest. Stuart vaikib kaua, siis vaatab ta sügavale tüdruku silmadesse ja ütleb: „Ma ootan, Florence, võt ma jagan su elukutset... ma rahuldun ajaga, mis sul jääb üle minu jaoks...“

Florence varjab oma erutust, Stuart ei pea nägema ta lõhestatud südant. Ta peab jääma tugevaks, peab unustama. Nagu tema seab oma isiklikud soovid tagaplaanile, nii peab

ka Stuart esijoones mõtlema vaid oma karjäärile. Ta peab oma kohal suurt saavutama... Abielu halastajaõde Florence Nightingale'iga pidurdaks teda. Ta nimega pole ju veel seoses ühtki saavutist.

Stuart teab, et Florence'il on õigus; ta ei taha maha jääda armastatud tütarlapse vaprast südamest. Ta tahab leevendada Florence'i valu seeläbi, et ta teostab, mida Florence ootab ta saavutisest, tast endast ja ta tuleviku. Nad ei unusta iialgi teineteist, nad tahavad oma varjatud armastuses saavutada eesmärgi.

Vaid lühikese päeva kestab mõlemate õnn, siis kutsub kohustus. Käepigistusega lahkuvad Florence ja Stuart teineteisest. Nad on saavutanud oma elu suurima võidu.

Florence pole üldse romantiline, millise arvasid tema omal ajal olevat šveitsi arst ja kord ammu sir Drummond, kes vahepeal on saanud lordiks. Ta ei jookse oma vanemate juurest ära ega keeldu tähtsast seltskondlikke kohustusi, mille tühisus edustas tal elukutse valikut.

Ent ta saavutab oma eesmärgi, hooimata vanemate kõigest häist kavatsusist, ema pisarast ja isegi energilisest isast.

Ta on taas mõned kuud haiglais assisteerinud ja sooritab katse imesteldavate tulemustega. Florence on kogu oma kindla tahte sellele kontsentreerinud, et saada kohe mõnd eriti rasket ülesannet. Ta võitis... hoolimata vanemate ja tuttavate, kogu aadli ebasõbralikkusest, usaldati tal'e ühe vaestemaja juhatamine.

See tõsiasi on juba sensatsiooniks ja ajalehed hoolitsevad selle eest, et varsti räägib kogu London sellest energilisest naisest. Joodikud, päevavargad, moraalselt langenud, inimlikud varemend noore, ilusa tütarlapse ümbruseks.

Vaestemaja mustades ruumides mõeldakse kergesti toime tulla noorukiga, loodetakse lõdvale elule.

Ent tütarlapse suured, hallid silmad evivad seletamatut jõudu. Keegi pole tugevam sellest pilgust, sellest paindumatu energ'ast, mis hoovab Florence'ist. Joodikuist ja kaklejaist saavad inimesed, kes lasevad end juhtida. Kus valitses viletsus ja mustus, seal on nüüd piinlik puhtus. Üks kuu pärast vaestemaja ülevõtmist korraldab Florence pressivastuvõtu. Florence Nightingale'i nime mainitakse ikka sagedamini, ametlikud tunnistused ja toetused leiavad aset.

Sir Nightingale, keda sügavalt puudutanud tütre kõigutamatutu otsus, tõstab taas pead. Tütarlapse nähtava tujukuse taga on midagi, mis äratas isas austust tema vastu.

Aasta pärast on Florence Londoni kuulsus. Sama energ'aga, millega ta kujundas ümber vaestemaja inimväärseks ja eeskujulikuks varjupaigaks, organiseerib ta õdede teenistuse Londoni haiglates. Varsti ei leidu enam ühtki tunnustatud arsti, kes ei leiaks haruldase naise tegevuse olevat õnnistuse. Kui lõpuks ta vana sõber lord Drummond saab siseministriks, avaneb Florence'il tee ta elumõtte suureks täidumiseks. Sanitaarolukorrad Krimmi sõjas on kohutavad, vapustavad teated inglise haavavate-baraki viletsusest saabuvad Londoni.

Lord Drummond, kelle juurde on ilmunud Florence Nightingale, asetab mõlemad käed ta õlgadele, mis tahavad nii ränka koormat kanda: „Minge jumala nimel, Florence. Teie rahvas tänab teid. Teie ei abista mitte ainult selle sõja haavatuid. Teie töö viljast elatub kogu maailm.“

Florence Nightingale reisib 40 öega, kes antakse ta käsutusse, Skutari. Ta ei tea veel, milline viletsus ootab teda seal, ent ta on otsustanud täita oma kohust kuni viimse hingetõmbeni.

Major Scort rebib käskjalal teate käest, loeb ja põrutab vihaseks jalga vastu maad: „Meil pole siin mingi heategevuse pidu... kurat võtku! Miss vaadaku ise, kuhu ta jääb...“

Major Scort on raudruksikas, kes ei vaja ei kahurimüra ega ülekaaluka vaenlase pealetungi, et metsikult vanduda. Nüüd on tal selleks täieline põhjus... vaenlane saatis ootamatult kerge kahurväe ette, venelased on hästi tabanud, vaatamata türklaste ja inglaste abipataljoni tõrjetulele. Haiglad on üle koormatud... sajad haavatud inglased leuvad mustadel kanderuududel lahtise taeva all. Kui on õnnetuseks, võib langeda nende keskele hästisihitud granaat. Arst on abitu...

assistendid surmväsinud, personaal usaldamatu ja vähe teadlik. Haavatud surevad barakkide vähesuse tõttu viletsuses väljas kanderuumidel. Ja siin tahab üks inglise preili teostada uuendusi... kurat võtku seda tüdrukut!

Tunni aja pärast seisab Florence raevutseja ees; venelaste pealetung on tagasi löödud, ent hind on kõrge. Kõikjal leavad haavatud ja abitud inimesed.

Scort kummardub napilt: „Kust tahate alata... usun, miss, nii teile kui ka meile oleks parem, kui jätaksime nüüd igasuguse eksperimendi. Siin vaitsevad surm ja häving.“

„Seda suurem on kohustus mõlemale vastu astuda, major!“ vastab Florence rahulikult. „Kas teil on puhast voodipesu, sidematerjali ning paar abilist. Nüüd peab otsekohe midagi sündima!“

Major muutub punaseks nagu vähk, siis vaatab ta seda sissetuisanud maailmaime nii imestunud, nagu nõutakse temalt rahutegemist tsaari ja türki paša vahel. „Tahaksin teile vaid öelda, miss, et minu sõdurid pole käsilasiks. Teie ei tohi sõjaväelist käsklusvõimu liiga madalalt hinnata, kui teie oma tegevuseks tingimata lahinguvälja valite.“ Scorti täiesti õigustamatu pahameel on inimlikult arusaadav; päev oli kohutav, ta närvid tõmbuvad. Ta on täielikult valmis ka selle daamiga.

„Kuuletun teie käsku nagu iga teie alam, major,“ vastab Florence külmalt. Ta hallid silmad sunnivad ohvitseri vihase pilgu pörandale. „Seepärast nõuan teilt, et teie mind sama vähe takistaksite mu töös. Kolme nädala eest on saabunud voodipesu 300 mehe jaoks. Vajan seda materjali ja 30 meest. Teie võite mulle neid lubada. On tarvis sadu teie sõdureid taas tervendada.“

Florence jätab ohvitseri lihtsalt seisma. Pikal plaanvankril veereb materjal ette, mille ta Ingismaalt kaasa võtnud. Sõjaväeülem, kes istub veel positsioonikaardi taga, pole vähe imestunud hilise külalise üle. Ent Florence Nightingale võidab kogu rindel. Sõdureile antagu võimalus vabatahtlikult enda abi pakkuda; nüüd ei ilmu vist keegi. Inimesed on täielikult välja pumbatud.

Kunagi pole veel üks inglise tütarlaps imelikumas olukorras kõnet pidanud surmväsinud, nõrkenud ja tujutuile sõdureile; päev oli olnud eriti ebaõnnestunud.

Ta pilgud jahedaist, hallest silmest, ta lihtsad, kindlad sõnad hajutavad pahameele ja väsimuse. Üle saja mehe pakuvad oma abi... asetavad haavatuid laialipuistatud õlevihkudele, puhastavad kortereid, katavad paljaid puunarisid pesuga, aitavad pesta haavatuid, aitavad panna neile uusi sidemeid. Florence juhatab seda kärke, nagu poleks ta kogu oma elu vältel muud teinudki.

Tütarlapsed unustavad oma väsimuse. Hallide silmade pilkude all pole väsimust. See tüdruk mõtleb kõigele, teab kõigjal nõu.

Kolm nädalat on ravimaterjali kinni peetud magasinides; Florence lasseb pikema jututa avada oma abilistel magasinid, muretseda materjali. Scort ründab Florence'i: „Peate ootama, kuni saabub väljastamiskäsk! Teie allute sõjaõigusele, miss! Teie astute üle oma õigusist!“

Florence vastab lühidalt: „Teie vallutate vaenlase patarei ka erilise käsuta, major! Võtke mind hiljem vastutusele, praegu on haavatuil eesõigus!“

Scort on keelutu: „Olete kange naine!“ Need sõnad näitavad vana sõduri õiget iseloomu. See tüdruk on ta võitnud, see on sõdur. Kurat küll... ja üks, kes tunneb oma tööd.

„Kompliment teie suust, major!“ naeratab Florence kohustuslikult, nagu liiguks ta feodaalses seltskonnas.

Kogu õõ kestab töö. Florence jagab lühikesi puhkepause, moodustab järgmisel päeval ehituskomando, kes lööb üles kerget puubarakke. Nädal möödub vahetpidamatus töös. Florence on enam kui pooleld halastajaõed tagasi saatnud, kuna nad polnud üliinimlike pingutuste jaoks.

Ta raudne loomus ei tunne väsimust. Kuue päevaga on ta võitnud sõdurite südamed; mehed vaatavad talle kui pühakule.

Ta pole mitte ainult väsimatu, vaid tööhiiglane. Keegi ei suuda mõista, kuidas ta suutis nagu ainsa käeliigutusega muuta mustad barakid, mis suurendasid kohutavalt haavatuete surevust, nii puhtaiks ja võrdemisi hügieenilisteks haigeruumideks.

REHEPEKSU EEL

Ohtuti on Florence'il veel aega kõnelda ohvitseridele ülesandest, millised tuleb veel sanitaarlükas ja hügieenilises korras lahendada. Ta korjab raha, saadab esialgu üleskutseid Inglise ajalehtedele, siis hõõguvaid artikleid, kus ta apelleerib rahva südamevõimusele. On mõistatuseks, kuna ja kust ta võtab aja magamiseks.

Esimese muretsitud raha eest ostab ta 200 tugevat küürimisharja. Ta juhib raudset rügementi. Kes tema all tahab töötada, peab tingimusi valmis olema. Londonis pööratakse talle tähelepanu, saadetakse välja komisjone, et näha, mida Florence Nightingale on tööpoolest saavutanud. Väljavaated on hiilgavad. Ilmub kirjutis kuningannalt, kes annab talle piiramatu võimu.

Siiski ei lähe kõik kaugelki nii libedalt, nagu võis arvata. 500 uut sõdurisärki leavad kusagil magasinis, neid vajatakse tungivalt, ent keegi ei tea, kus nad on. Florence ostab omal kulul, mida ta aga leiab. Kogu Inglismaal saab moeks õmmelda sõduripesu, kududa sokke. Ajakirjandus abistab Florence'i ta üleskutseis.

Ta saab armee emaks. Kui ta sõja lõpul pöördub Londoni tagasi, kutsub vana kuninganna ülistatu oma juurde. Ta väsimatu tegutsesijõud ja haruldane saavutusvõime saab ilusaima tasu: kuninganna annab Florence Nightingale'ile ülesande moderniseerida kõiki Inglismaa ja asumaade haiglaid.

Florence Nightingale võib kuulsaks saanud naisena taas emmata oma vanemaid. Pisut hiljem kohtuvad Florence ja Stuart, mõlemad tulvil austust teineteise vastu. Muutumatu on nende armastus, muutumatu aga ka kohustus.

Florence Nightingale korraldab ümber sanitaarala. Ta asutab Nightingale-seminari, kus õpetatakse ka tänapäeval sadu tuhandeid abivalmeid noori haigeraviks. „Daam lambiga“, nii nimetab teda rahvas, kuna ta kuni kõrge vanuseni ei loobunud hommikuti ja õhtuti isiklikult üle vaatamast ta juhatuse all olevaid haiglaruume.

Imetlusväärne elu, tulvil ehtsat, sisemist suurust, kustub 12. jaanuaril 1910. aastal. Kuninglik käsi sulle nood head, helled silmad. Väga pikk leinarong järgneb lihtsale puusärgile. Inglismaa ja maailm leiab naist, kes oli puhtaima inimese-armastuse rügi kuninganna.

Hansaplast ei takista!

Tavaline side on segav, Hansaplast aga ei takista tööd ega liigutusi. Ta on ideaalne kiirside: alati tarvilisvalmis, antiseptiline ja paranemist soodustav.

Werner Mehks, Tallinn.

Kiirside Hansaplast

„Kolumats tuleb!“

— Kui sa nüüd veel karjud, siis must-mees viib su homme ära.

— Kui sa sõna ei kuula, annan su kotiga mehele.

— Tule kürest ära, kolumats tuleb.

— Küll kalavenelane tuleb ja viib su ära.

— Mustlased tulevad ja pistavad su kotti.

Tuntud „abistajad“ lastekasvatamisel on must-mees, kotiga mees, potisetu, vanasti ka harjukene, kalavenelane, mustlane, ühe sõnaga mitmesugused rändametimed — ka kerjused või hullud —, ikka mingid räpased ja inetud, kuidagi hirmutekitavad isikud, kes ajuti perelävel peatuvad. Neil mitmesugustel ja sageli kohalikkude nimetustega varustatud tegelastel on peale võorastusttekitava või ka hirmutava välimuse ja käitumise enamasti ühine omadus mingi koti või pambu näol, olgu siis küsimuses kerjus, setu, rändkaupmees, kalavenelane või muu.

Peale nende elavate lastehirmutiste on õige populaarne juba fantastilisem olend. See on kolumats ehk lühidalt kolu, ka kolliks kutsutud. Tema välimus on iga lapse või täiskasvanu enda kujutleda, välja arvatud mõningad püsivad omadused, nagu kohutav suurus, sõnakuulmatu jõnglase haaramine suuga või lõugadega ja enamasti hämmastav kiirus, millega ta liigub. Nii et potisetust, kerjustest ja muudest inimnäolistest hirmutistest on teda kergem esile manada ja „kasvatavalt“ rakendada. Õeldakse lapsele veenvalt, isegi osutades käega teatavat suunda, et — näe, seal ta tulebki, et lakaku laps nüüd otsekohe jonnimast (või mistahes pahategu tegemast), muudu tal enam pääsemist ei ole. Siiski üks mündus on kollil: ta peaaegu kunagi ei ilmu tõeliselt kohale.

Inimhirmutised ei o'le küll nii käepärased, et nad iga kord parajasti jonnimise puhul saabuksid. Nende rakendamisel tuleb enamasti lisandada, et — küll ta tuleb, või — homme tuleb, või — kui ta jälle tuleb, jne. See-eest aga on nad reaalsemad. Nad ikkagi ilmuvad ajuti. Ja laps meenutab tahtmata nende saabumise oma „patte“ ning võtab seisukoha, o'nevalt oma temperamendist ja vanusest, ka hirmutamise kraadist. Mõni poeb otsekohe voodi alla või ema varju, mõni karjub. On ka ju'geid skeptikuid, kes kahtlevat lähenevad kardetule, et siis pilgu või sõnaga emale või teistele hirmutajatele mõista anda, et — näe, ta ei pista mind ühtigi kotti. Juhtub aga kotiomani tegema hirmutavat juttu või kahtlast liigutust, eemaldub julge kahtleja kiiremas korras.

Ka kurjad loomad on osalt rakendatud lastehirmutamise teenistusse, kuid enamasti on nende puhul teine alus, teatav hoiatav moment, vähemalt meil kodumaal leiduvate loomade puhul. Analoogiline on lugu tõeliste lapserõõvimis- ja vargusjuhtumitega, mida hoiatavalt jutustatakse või mainitakse.

Distsiplineerimise eesmärgiga lastehirmutamine tõeliste ja ebatõeliste olenditega on üks meie kasvatustlike rahvatraditsioone. Tekkepõhjus näib o'levat üsna loomulik ja käegakatsutav. Väike laps, eriti maaüksilduses kasvav laps ehk muu võõra saabumisel, seda enam kui võõras juhtub olema eripärane, kas must, räpane, küürakas, sünge pilguga jne. Laps hakkab nutma, poeb ema lähedusse või jookseb peitu. Ema või lapsehoidja, pannud tähele lapse käitumist, püüab teine kord kasvatustliku raskuse puhul seda hirmu uuesti äratada, et — oota aga oota, küll see või teine järgmisel korral sinu kaasa võtab.

Agad need „süütult süüdlased“ ränd-lapsehirmutised paljudel juhtudel kipuvad isegi aktiivseks, kas oma lõbuks või soovist olla pererahva meele järgi või lihtsalt traditsioonist. Juhtub laps nutma või tegema muud kurja, asub mõnigi must-mees ise ametisse, ähvardades last, tehes kohutavat nägu või haarates lapse järele. Koguni igasuguse lapsepoolse põhjusega mõnigi naljamees lubab väikese kotti pista või kaasa võtta, — lihtsalt tahab lapsele midagi ütelda ja arvab sellelaadilise lubaduse olevat kõige sobivama. Rääkimata peres viibivast võõrast, isegi võhivõõrad teekäijad, mitte ainult maal, vaid ka linnatänavatel, peamiselt vanemad inimesed, peavad seda rahvatraditsiooni aus. Juhtub, et laps ema käe kõrval nutab või seisatab või ka kõige rahulikult oma teed astub, ikka ja jälle leidub mõni juhuslikult möödumise eit või taat, kes oma kohuseks peab lapsele öelda, et — tulgu nüüd ära, et — nüüd võetakse ta ära jne.

Nii on siis lapsel loomupärane umbusk võõra ja veidra isiku vastu. Võõral on harjumuspärane tarvidus last hirmutada, kuna kasvatajale pakub kergendust hirmutatavate olendite ära kasutamise lapse kutsumisel sõnakuulmisele ja korrale.

Mis on õieti hirm? — Hirm on teatav ebaseeldiv tundmus. Hirmuelamuse tuumaks on teatav võimetusetunne. Hirmunu tunneb end kaitsena ja hädaohustatuna millegi või kellegi poolt. Närvide ülitundlikkus ja varane intellektuaalne

küpsus võib soodustada hirmuelamuse tekkimist ja süvenemist muidu terves ja normaalselt arenenud lapses. Et hirmutunne on soovimatu näht, et hirm käib käsikäes argusega, et äärmusjuhtudel hirm võib paisuda haiglaseks kompleksiks, need tõsiasjad ei vaja lähemat põhjendust. Eks ole paljude väimsete häirete ja haiguste tunnuseks ja kaasnähuks hirmukompleksid. Sellest järgneb, et hirmutamist kasvatustsuhendina rakendada ei tohi. Hirmupisilaste külvamine lapse hinge möödub küll enamasti kahjutult või vähema kahjuga. Kuid on küllalt lapsetraagikat ja haiglast hingeelu, mis tekitatud või soodustatud hirmutamise teel. On neidki juhtusid, kus lapsepõlve hirmud mõjutavad täiskasvanugi hingeelu ja võivad tekitada mitmesuguseid häireid, mis juba kuuluvad närviarsti kompetentsusse. Ükski teadlik kasvataja ei kasuta seepärast lapse hirmuelamust vahendina mistahes eesmärgi saavutamiseks.

Pealegi annulleerub hirmutamise soovitud tulemus kõigil neil juhtudel, kui pole suudetud tõsisemat ja püsivamat hirmu esile kutsuda: kui laps loomuliku mõistusega ise taipab ja katsetuste varal selgusele jõuab, et — ega vii must-mees või setu kaasa, see muudu jutt emal, ega kolumatsi ei ole, suured ise ka ei usu, niisama ähvardavad. Tähendab, ähvardus, mis kunagi täide ei lähe, ega seda pole vaja karta ja ega seepärast pole vaja jonnist loobuda või olla emale sõnakuulelik.

Emb-kumb, kas tekib tõsisem hirmutunne või saab laps õige pea jälle suurte „valede“ kasvatustlike pole kumbki juht. Parim on, kui teadlik ema järjekindlusega ja omaenda autoriteediga last distsiplineerib, selle asemel et abiväena rakendada harjukesi, kolle ja muid pahu vaime.

Kuigi hirmutamises võib rääkida kui vanast juurduvad kasvatuskombest, on küllalt vanu inimesi, rääkimata noorematest lastevanematest, kes üsna tervelt ja õieti sellist nähtu eitaavad ja hukka mõistavad. Nii sõnas üks vana eideke, kellelt küsitleti, kas ta teab lastehirmutamist või on seda ise tarvitanud: — Ei, jumal hoidku, kes seda tohib teha. See võib lapsele haigust tuua või teab, mis paha teha. Ei tohi millaski lapsi hirmutada.

Agad kuigi vanemad ja vanaemad ise õieti suhtuvad hirmutamisküsimusse, on küllalt vastutustundetuid või ebateadlikke palgalisi lapsehoidjaid, ka muid kodakondseid või lapse vanemaid ödesid-vendi, kes, soovides oma lapsehoidmise-vaeva vähendada või nalja teha, kõik kollid ja muud peletised esile manavad. Selliseid „kasvatajaid“ tuleb vanematel silmas pida.

Kuidas on lugu mustade meeste ja setude seltskonnaga, kui nad ise tulevad lahket abi pakkuma hirmutamise näol? — Kui neisse suhtuda tõrjuvalt ja tarbe korral öelda lapsele kaitsev sõna, siis ei peaks küll mingit soovimatut nähtu tekkima.

Agad lapse enda loomupärane hirm võõra ja võõrastava ees? — Teatavates piirides on see lapsele kaitsevahendiks. Ega ole kuidagi soovitatav, et laps sõpruses tikuks lähedale igale võõrale rändkaupmehele või muule juhuslikult silmapäirile ilmuvale isikule. Kuid seepärast ei tarvitse veel tekkida nuttu ja põgenemist, kui majja ilmub kasvõi näiteks korstnapühkija. Väikelapsele on õieti uudiselamuseks jälgida korstnapühkija välimust ja tegevust, kui kasvataja tarviduse korral sobiva sõnaga ütlev, miks see „onu“ nii must on ja milleks ta tuli.

Kuna laps loomupärast hoiud emale õieti igast võõrast, siis ongi hirmutamiseks ära kasutatud peale eespoolnimetatud tugevajõuliste hirmutiste lihtsalt „võõrast“, ka „külaks“ nimetatud. — Tulgu laps õuest tuppa või pesku silmad puhaks jne., muudu „küla viib ära“. „Küla“ on jällegi võrdlemisi käepärane rakendada, sest lõpuks ikka tuleb keegi või möödub parajasti. Üldistatud „külal“ eralduvad „raskemad kahurid“ igasuguste ametlikkude isikute näol, nagu näiteks konstaabel, vallakäskjalg ja mitmesugused mündriis mehed. Samuti on häid eeldusi lastehirmutistena arvesse tulemiseks arstil ja kooliõpetajal, sest arst teeb mõnikord paratamatult lastele haiget ja kooliõpetajatest räägitakse, et nad olevat kurjad.

Ülikooli Bakterioloogia Instituudi

1939. a. veinipärmid

on müügil apteekides ja rohukauplustes.
Hind 60 senti. Tarvitamisõpetus hinnata kaasas.

Mets kohab ümberringi . . .

Kui kolumatsi ja mustlaste-setudega lapsel tõepoolest pole tarvis kontakti luua ja teatav alus on lasta nendetaolisi kurjadena ja hädaohtlikkudena paista, siis kordnikust, arstist ja kooliõpetajast ei saa nii mõelda. Kordnik peab õieti olema laste sõber: tema juhatab tarbe korral teed, viib eksinud lapse koju, üldse esineb abistajana ja kaitsjana. Tema on ühiskondlikku korda esindav „onu“, kelle ees laps ei tarvitse väriseda. Sellist mõtlemisviisi tuleb varakult istutada lapsesse, selle asemel et naeruvääristada või hirmutisena rakendada korra ja abistamise teenistuses olevat isikut. Aga arst ja kooliõpetaja, nende kahega tuleb varem või hiljem igal lapsel tutvust teha. Kui hirm kooliõpetaja ja koolimineku ees järjest harvemini esineb kui vanasti, millal polnud üldist koolikohustust ja millal aabitsaveerimine sündis palehigis, siis arsti nime tarvitatakse kurjasti küllalt tihti tänapäevalgi. Nii näiteks ühes lastearsti ooteruumis istus isa oma väikese pojaga, ja kui arsti kabinetist kuuldus teise lapse valunuttu ja poeg isalt küsis, miks see laps nutab, siis vastas isa südamerahuga, et küllap arst nüüd andis talle vastu kõrvu. Võib arvata, millise eelarvamusega nüüd poisike „järgmisena“ läks.

Lõpuks imelik ja ühtlasi kurb on näht, et kollide, setude ja muude hirmutistega üsna samasse ritta pannakse mõnikord lapse oma isa. Niipea kui tekib lapsega väikegi raskus, ema, kas oma isikliku mõju nõrkusest või lihtsalt mugavusest + rumalusest, võtab lapse isa kolli asemel tarvitusele. — Kui nüüd isa koju tuleb, siis sa saad, küll isa sulle naha peale annab.

Olgugi et suur enamus neist ähvardus-nahatäitest jääb andmata ja saamata, lapse hinges tekib ka pehmeloomulisemagi isa puhul kahtlus, mis sunnib teatavat distantsi pidama. Mõnigi isa tuleb õhtul töölt ja silitab hellalt lapse pead ega teagi, kui vastuolulisi tundeid pesitseb lapses, kes kaalutleb, — mine tea, nüüd silitab küll, aga niisama hästi võib tulla halvemat. Pealegi isaga kollitamine võib kesta märksa kauemat aega. „Kolumats“ ja „kotiga kaasaviijad“ kaovad koos väikelapse aastatega. Kuid oma isaga kollitatakse suuremaidki lapsi. Kuigi isal tuleb mõnikord last karistada või vali olla, peaks see sündima tarvilikul korral eelkäiva emapoolse ähvardusega, et — küll isa... Kuid paljas isaga ähvardamine, millele tegelikku karistust ei järgne, on sisuliselt kollitamine isaga.

UUSI SÜGISMODOE

322

323

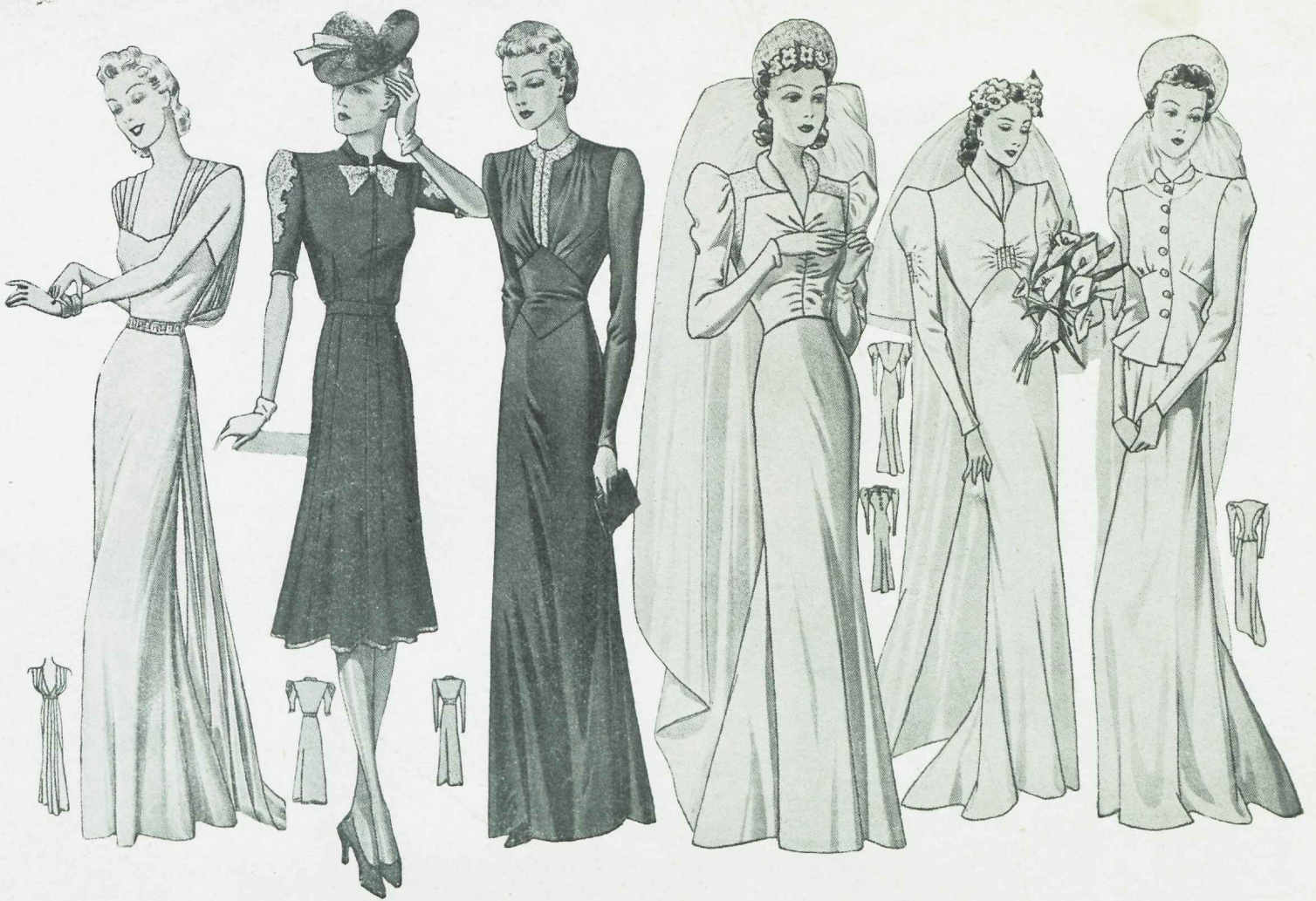
324

325

326

327

322. Elegantne pealeõunakleit mustast siidist, valge gurnituuriga.
 323. Nägus päevakleit diagonaalmustrilisest villasest materjalist, ääristatud ühevärvilisega.
 324. Ruudulisest materjalist kleit jahedamateks sügisepäevadeks.
 325. Meeldiv sügismantel väikese nahkakraega. Lõige III lõikelehel.
 326. Sügiskostüüm kergest muustrilisest villasest materjalist. Väike karakullkrae.
 327. Moodne kostüüm suve lõpuks.
 328. Moodne õhtukleit huvitavas tegumoes plisseekaunistisega.
 329. Nägus pealeõunakleit tumesinisest siidist, kaunistatud valge pitsiga.
 330. Pikkade varrukatega elegantne õhtukleit.
 331—333. Moodsaid pruutkleite.
 334. Moodne voltkaunististega sügismantel.
 335. Elegantne sügiskostüüm. Jakk ääristatud naaritsanahaga.
 336. Nägus kleit kahesugusest materjalist.
 337. Huvitavas tegumoes sügismantel ruudulisest materjalist.
 338. Moodne päevakleit tumepruunist villasest riidest. Kaunistuseks väike valge püstkrae ja nõõbid.
 339. Nägus kleit tumesinisest villasest materjalist.
 340. Huvitavas tegumoes kittelkleit muustrilisest sitsist. Lõige IV lõikelehel.
 341. Triibulisest materjalist pidžaama. Lõige V lõikelehel.

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

MOODE SUVE LÕPUKS

5. Kostüümi juurde kuuluv sportliku tegumoeaga pluus valgest materjalist. Krae, käitste ja taskute ääred on kaunistatud värvilise nõõriga üle õmmeldes. Lõige I lõikelehel.

6. Moodne kleit lillmuustrilise vöö ja kaelarätiga. Lõige II lõikelehel.

7. Kerge kostüüm suve lõpuks. Pluusi värvus samu nagu kostüümis esinevatel triipudel.

1. Nägus sportliku tegumoeaga kleit kergest villasest või siidist. Taskutele on tikitud lihtne täitepistes lillornament.

2. Voodrita mantel valgest villasest materjalist, sisselõigatud taskutega. Seljal, keskel, kinnitpidud vastasvõlt. Mantli selg võib olla lai ja kukkuv või ka kitsas ning liubuv.

3. Meeldiv pluus valgest žoržetist, kaunistatud rikkalikult õrna valencia pitsiga.

4. Nooruslik õhtukleit, mille materjaliks võib olla valge siidlinane või mõni paksem siid. Kleit on rikkalikult kaunistatud auktikandiga.

340

341

342

343

344

345

342. Põll ühevärvilisest materjalist, kaunistatud lihtsate tikandipistetega. Lõige VI lõikelehel.
 343. Vilturiidest särkpüks. Ees aplikatsioonmotiiv.
 344. Nägus aluskleit pitskaunistisega.
 345. Huvitavalõikeline eestnõõbitav aluskleit, mis sobib eriti noortele emadele. Lõige VII lõikelehel.
 346. Kleit tütarlapsele.

347. Peokleit tütarlapsele. Lõige VIII lõikelehel.
 348. Mantel tütarlapsele. Lõige IX lõikelehel.
 349. Nägus kleit tütarlapsele. Lõige X lõikelehel.
 350. Põll suuremale tütarlapsele. Lõige XI lõikelehel.
 351—353. Kolm nägusat kleiti tütarlastele.
 354—358. Valik moode poistele.
 359—362. Nägusaid plussimoode.

346

347

348

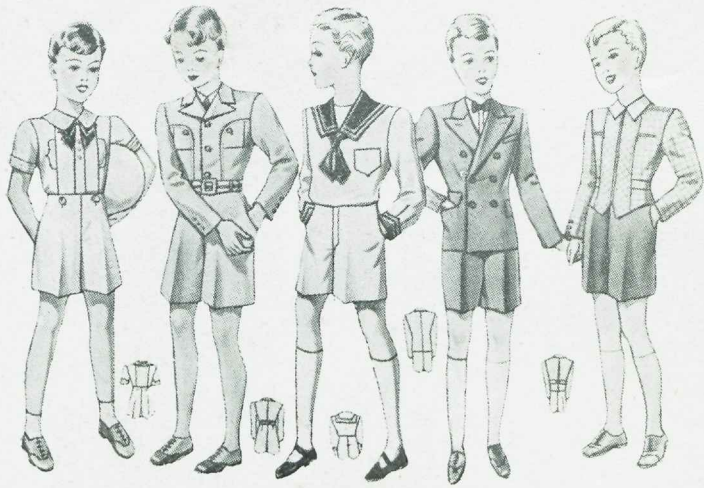
349

350

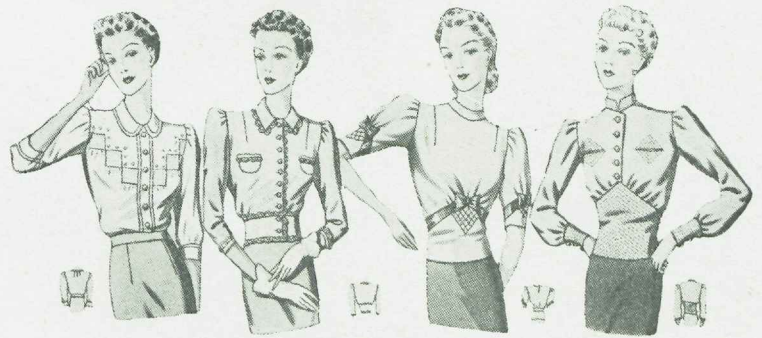
351

352

353

354 355 356 357 358

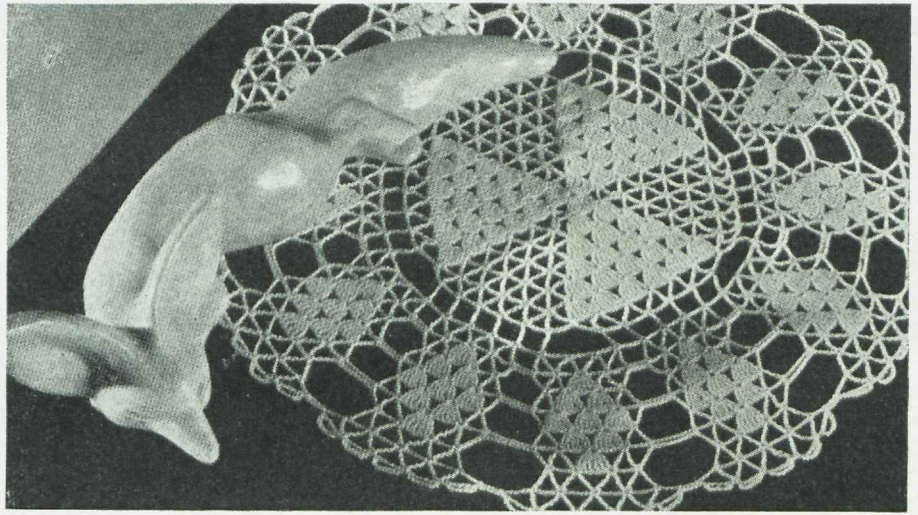
359 360 361 362

Heegeldatud linake

Materjal: läikega „Ankur“ heegelniit nr. 50, heegelnõel nr. 9.

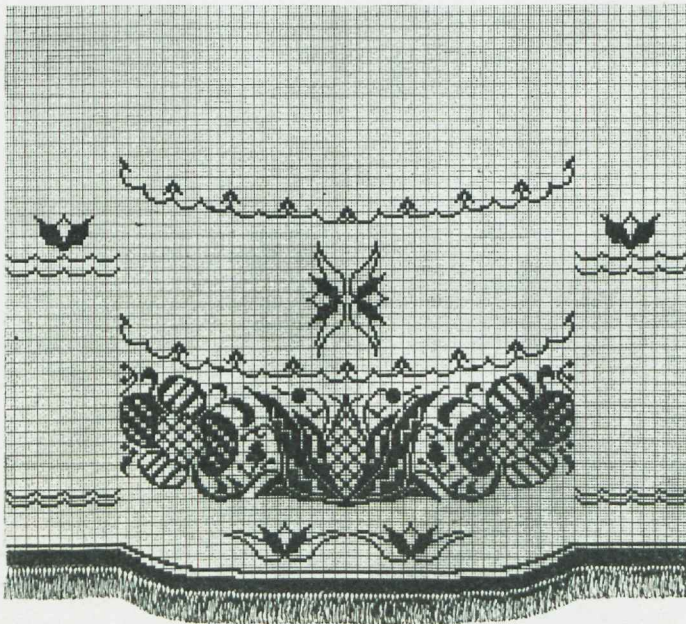
Linake koosneb kahest osast — keskmisest osast ja äärepitsist. Töötatakse vastavalt skeemile, kusjuures alustatakse tööd keskmisest osast ning heegeldatakse ringides. Esimesena valmistatakse 6-st ketisilmusest koosnev ring, sinna heegeldatakse **1. ringina** kolm korda vaheldumisi 1 kolmekordne samm, 4 ketisilmust ja 5 kolmek. sammast. Iga ringi algul valmistatakse ketisilmuseid, millised võrduvad kolmekordse samba kõrgusele. Ring suletakse samuti ketisilmusega. **2. ringist** alates töötatakse skeemi järgi. Täidetud kolmnurk heegeldatakse järgmiselt: 6 kolmekordset sammast, tühi kolmnurk — 1 kolmek. samm, 4 ketisilm. ja 1 kolmek. samm. Alati tuleb ühe kolmnurga viimane kolmek. samm järgmise kolmnurga esimese kolmekordse sambaga kokku heegeldada.

Keskkoolest väljuv punktidega märgitud

joon näitab töökäiku. On keskoolest valmis, heegeldatakse äärepits samuti skeemi järgi. Püstjoon võrdub 1 kolmek. sambaga ja ristjoon ketisilmustega. Viimases ringis heegeldatakse 4 ketisilmuse asemel üks 8 ketisilm. koosnev pikoo ja 1 kolmek. samm esimesse ketisilmusesse.

mases ringis heegeldatakse 4 ketisilmuse asemel üks 8 ketisilm. koosnev pikoo ja 1 kolmek. samm esimesse ketisilmusesse.

Rahvuslikkudel lillmotiividel filee- või heegelstoor

L. Leik

Seda nägusamuustrilist stoori võib valmistada nii filee- kui ka heegelt tehnikas. Materjaliks võiks olla kas peen linane või kalavõrguniit. Fileetöö puhul võib mustri nõelumiseks tarvitada ka pehmet puuvill-lõime ja kunstiidi. Stoor on 239

ruutu lai, pikkus võtta vajaduse järgi. Kui igale ruudule võtta vastavalt $\frac{3}{4}$ sm suurune heegel- või filee auk, siis saaksime stoori laiuks 180 sm. Kuid ka laiusest võib stoorile juurde anda, nii kuidas nõuab aknalaius.

Muster muustrilehel.

Ümmargune heegeldatud linake

(Algus lk. 245)

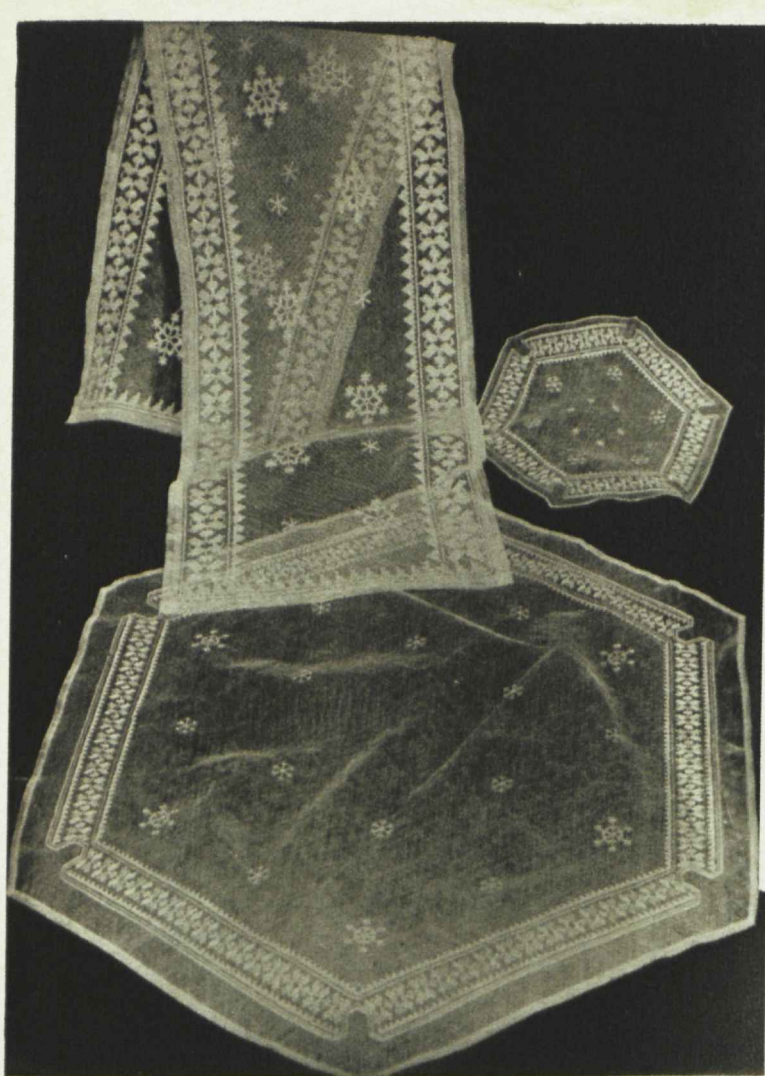
test koosn. kaaresse, 7 ketisilm. ja järgnevale kahek. sambale. Korrata ringi algusest. **5. rida:** 1 leheke, 4 ketisilm. ja 1 leheke kahe alumise ringi lehe vahele, 3 korda vaheldum. 4 ketisilm., 1 kahek. samm järgmisse 3-sse ketisilm. koosn. kaaresse, 4 ketisilm. Korrata. **6. rida:** iga alumise ringi lehekese või kahek. samba peale heegeldada nn. rühm (rühm = 7 ketisilm., 1 kahek. samm, 4 ketisilmust ja 1 kahek. samm). Järgmisest ringist alates töötatakse skeemi järgi. Põikjoonele vastab mitmekordne samm (vt. numbrid muustril, millised näitavad mitu korda lõnga nõelale võtta), väikesele ringile vastab 1 ketisilmus ja ristile 1 kinnissilmus.

TEDRETÄHTEDE,

päikesepõlendiku ja higistamise puhul

PROV. H. JÜRGENS'I

BOR-THYMOL SEEP

Tüll-link ja kaks kuusnurkset linakest rahvuslike tülltanude motiividel

Liniku valmistamiseks on võetud kõige jämedamat tülli, mille laius on 1,8 m. Tüllile tuleb kasutada nii, et liniku pikkus on võetud piki kangast, sest see on kirja tikkimisel olulise tähtsusega. Antud liniku pikkuseks on võetud 130 sm pikkune ja 36 sm laiune tükk tülli. Liniku ääred palistatakse 1,5 sm laiuse palistisega, kääntades tülli äärt 2 augu võrra palistise sisse. Palistamiseks kasutatakse õige peent niiti. Tikkimiseks tarvatakse DMC mulineeniiti nr. 14 (suurtes tokkides). Palistisest ühe augu võrra kaugemalt nõelutakse eelpistes 6-kordse mulineega joon. Siis tikitakse mustrirehel antud ornament eelpistes, jälle joon ja selle peale, ühe augu võrra vahele jättes, väikeste kolmnurgakeste rida. Keskele on paigutatud mustrirehel antud motiivid, mis nõelutakse samuti eelpistes. Ainult joonte tikkimisel kasutatakse kuuekordset mulineed, teised osad tikitakse neljakordse mulineega.

Mõlemad tüll-linad on valmistatud peenest puuvillasest tüllist. Tikkimiseks on kasutatud kahekordset kunstsiidi — mezzanati.

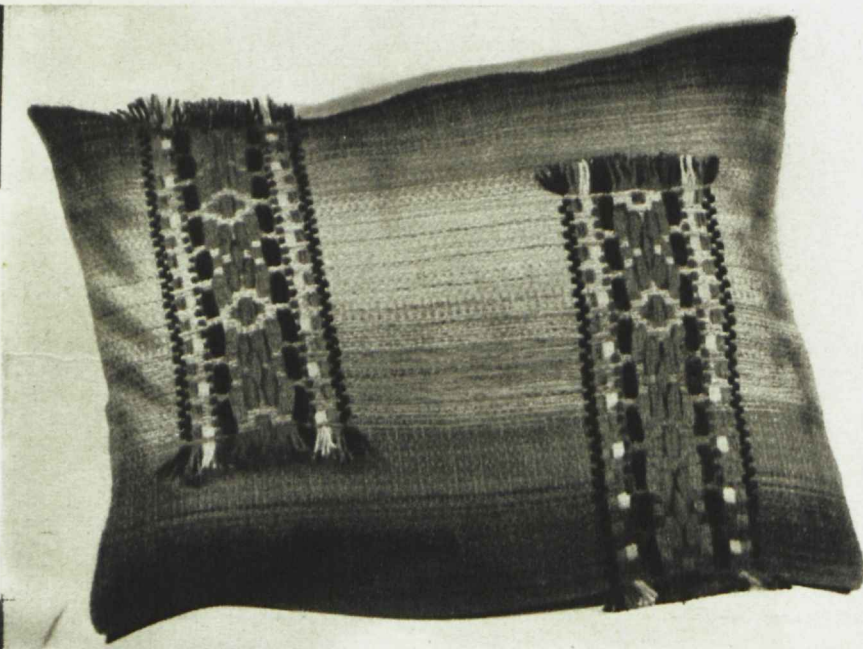
Suurema tüll-lina läbimõõt, tipust tipuni arvestades, on 70 sm, millele tuleb lisandada palistisjaod. Palistis on 8 mm laiune ja tülli äär kahe augu võrra palistise sisse kääntatud.

Väikese tüll-lina läbimõõt, tipust tipuni arvestades, on 30 sm. Palististeks tuleb lisandada umbes 8 mm.

Linad on tikitud eelpistes, nagu liniku kirjelduses tähendatud. **Mustrirehel.**

Laudlina niplispitsi, pilu ja auktikandiga

Lina suurus on 76×76 sm. Materjaliks valge linane riie, märkimisniit nr. 40 ja peen linane lõng pitsi jaoks. Riie võtta lina jaoks 60×60 sm suurune tükk. Pilu laius on 3 mm. Tikand teha, nagu näha pildil. Tikkimiseks tarvitada märkimisniiti. Lina ääristada nõopaukupistes, kuhu õmmelda külge mustrirehel kirja järgi niplatud pits. Pits niplata kahes osas: 6½ sm laiune vahepits ja 1½ sm laiune ääre pits, millised pärast väikeste pistetega kokku õmmelda. Niplata mustrirehel antud kirjade järgi.

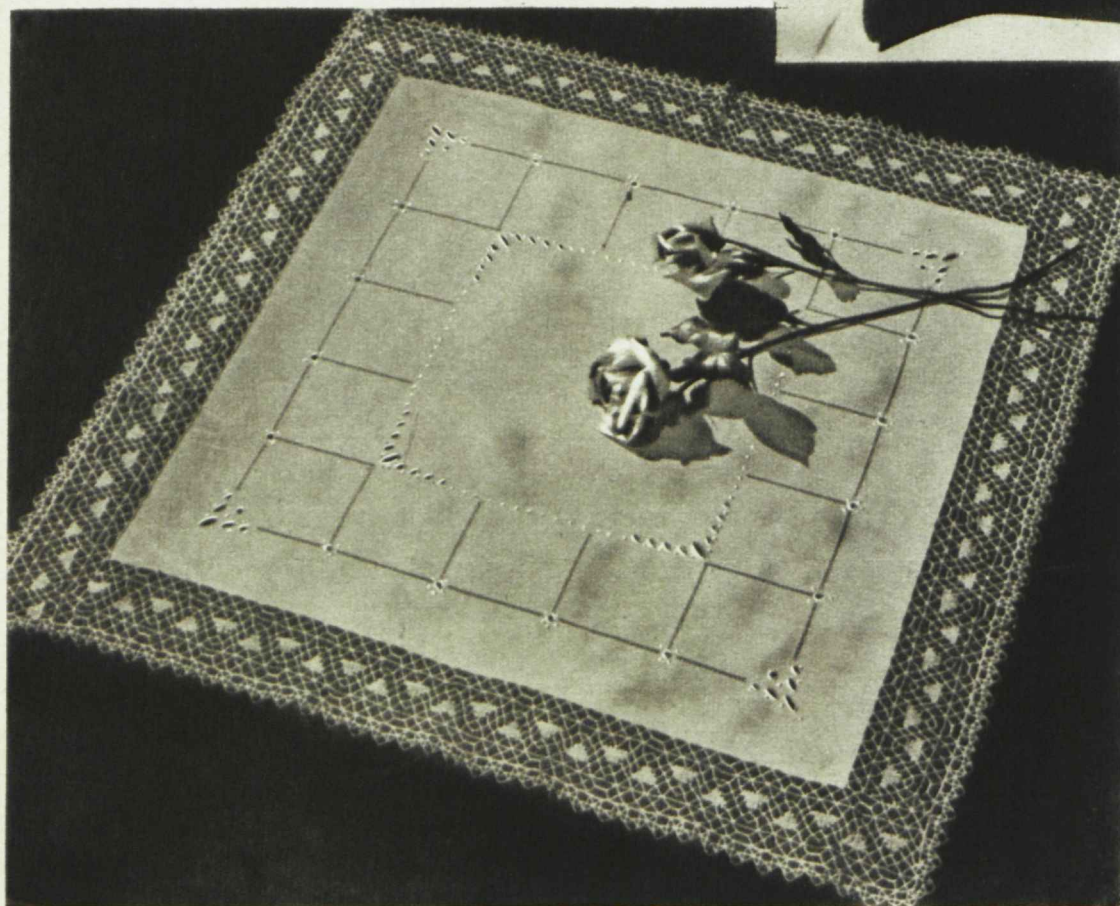
Kootud padi Elli Peterson

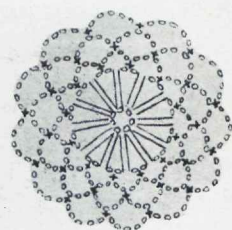
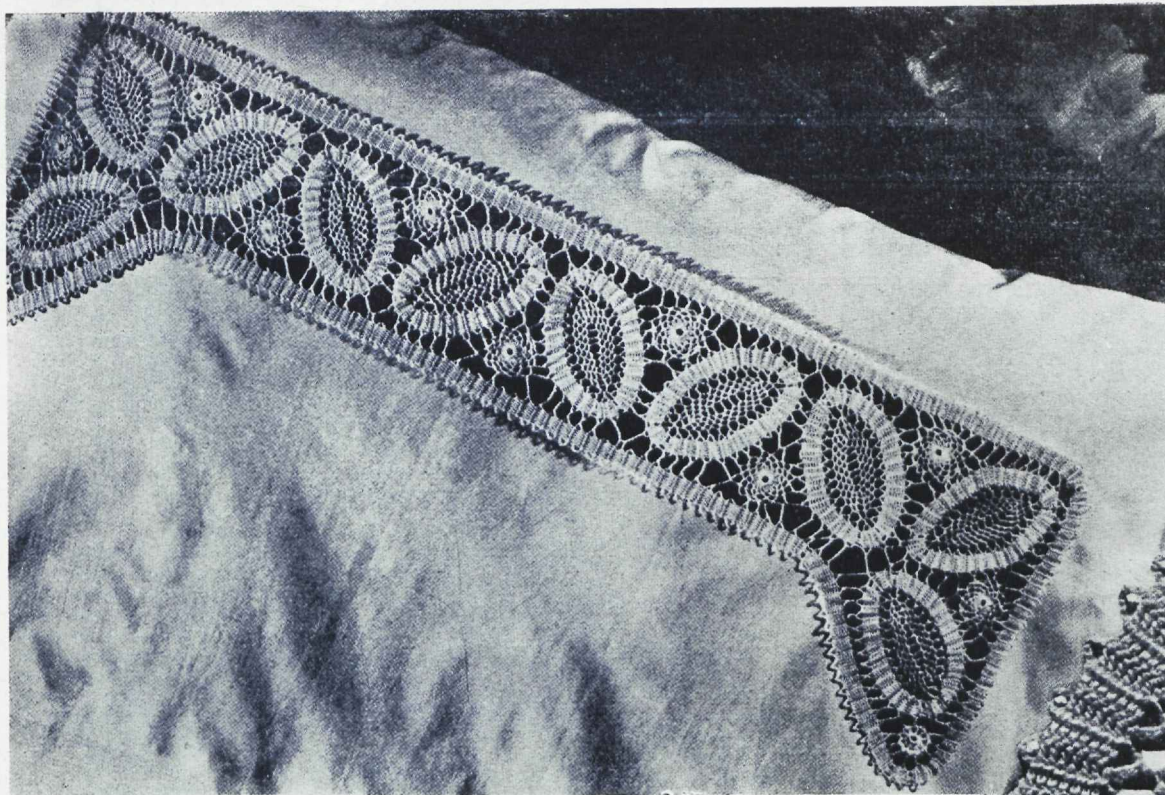
Sidus lihtne krepp. Suga 60/2. Käärida 720 lõnga hallikasbeeži lõime nr. 24. Padja suurus 50×60 sm. Tikand on Mustjala motiividel ning valmiskootud padjale peale õmmeldud. Padi on kootud aeglase värvide üleminekuks tumedamast heledamasse ja tagasi tumedamasse. Värvide on antud „Ekstra“, „Estonia“ ja Keila villa-tööstuse kaartide järgi.

Värvide järjekord kudumiseks:

heledam pruun	— 58	— 550	— 11
tumepruun	— 56	— 553	— 59
helebeež	— 61	— 561	— 72
heleroheline	— 19	— 557	— 14
hallikasbeež	— 49	— 621	— 80
vanarooma	— 70	— 563	— 76

Helebeeži sisse kududa mõned üksikud lõngad helerohelist. Vanarooma järel kududa aeglase üleminekuks tumepruuni. Vöökirja on tikitud peale läbi kongress-kangast, kusjuures igale mustriühikule vastaks kolm kanvaaruutu. Mustri õmmeldamiseks võib aega tarvitada ka harilikku, vastavas jämeduses kanvaad. Kollakaspruunile osale mustriks on tikand tehtud pikkades pistetes vanakullaga. Vöökirja otstesse jätta narmad. Muster asetada padjale, nagu näha pildil, otstest 10 sm kaugemale. Padja teine pool on kootud samuti üleminekuks. Kudumiseks kulub materjali 240 g, igast värvist 2 tokki, ainult rohelist 1 tokk. Tikkimiseks igast värvist 1 tokk, kulda 4 tokki. Mustrirehel on antud 2 motiivi vöökirjast, mida ühe võrra pikendada. **Muster mustrirehel.**

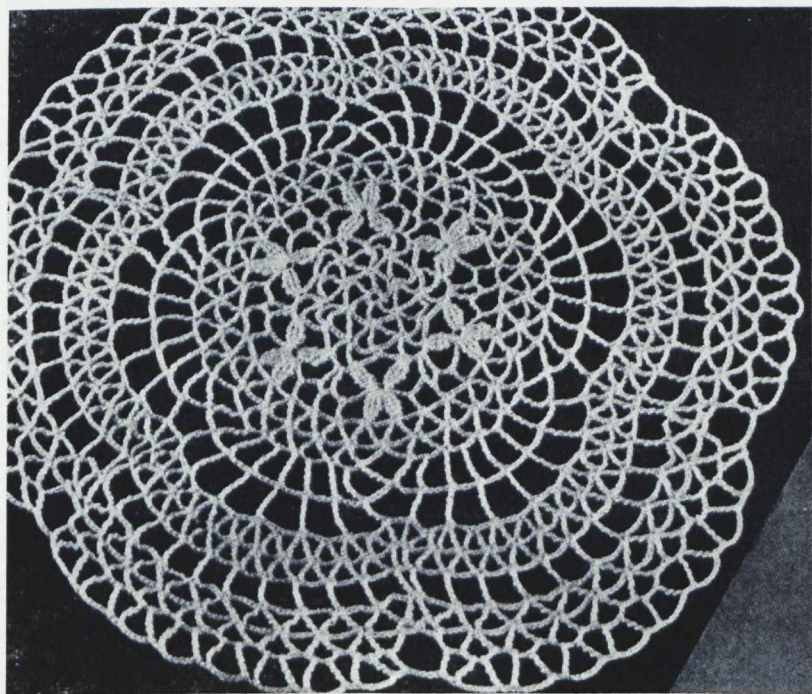
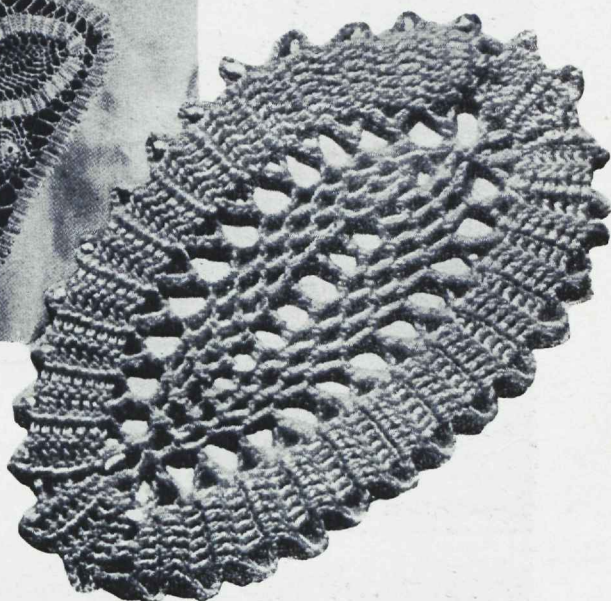

Padjapüür paelaheegeldamis-tehnikas vahepitsiga

Materjal: läikega „Ankur“ heegelnüit nr. 50, heegelnõel nr. 9. Algul valmistatakse ovaalseid motiive a. Esimene motiiv algab punktiga märgitud kohal 14 ketisilmusega. Nüüd heegeldatakse edasi-tagasi käivates ridades paela. Kriips skeemil vastab ühele sambale, ringike — ketisilmusele ja rist — kinnisilmusele. Paela algus ja lõpp tuleb salapistes kokku õmmelda.

(Järg lk. 246)

Ümmargune heegeldatud linake

Materjal: läikega „Ankur“ heegelnüit nr. 50, heegelnõel nr. 9. Alustatakse tööd keskmisest osast ning heegeldatakse 8 ketisilm. koosn. ringi, selle 1. reana 6 korda vaheldum. 1 kahek. sammas ja 4 ketisilmust. Iga ringi algul valmistatakse ketisilmuseid, millised võrduvad kahek. samba kõrgusele. Ring suletakse ketisilmustega. Samuti heegeldatakse üleminekukohtadel ketisilmuseid. 2. rida: 1 kahek. sammas, 4 ketisilm., 1 kahek. sammas, 4 ketisilm. ja 1 kahek. sammas iga alumise ringi kahek. sambasse. 3. rida: 1 kahek. sammas alumise ringi kahek. sambasse, 4 ketisilm., 1 kinnisilm. järgmise kahek. sambasse, 4 ketisilm., 1 kahek. sammas järgm. kahek. sambasse, 4 ketisilmust. Korrata. 4. rida: leheke, mis koosneb 3-mest korraga kokkuvõetud kolmekordsest sambast, heegeldada alumise ringi kahek. samba peale, järgmine leheke järgm. kahek. sambasse., 7 ketisilmust, 1 kahek. sammas, 4 ketisilm. ja 1 kahek. sammas järgmise ketisilmus-

(Järg lk. 243)

Tikitud lina

V. Riispapp

Lina suurus 140 × 140 sm, valmistatud linasest käsitööriidest. 7 sm pikkused narmad on jäetud pilu abil rjudest endast. Kavand koostatud Viljandi liniku motiividel. Tikitud rist-, kast- ja tikipistes. Kavand on kohandatav igasuguse suurusega linalle.

Värv: DMC ja „Ankur“ kaartide järgi:

	DMC	„Ankur“
■ — tumepruun	— nr. 938	— nr. 579
× — helepruun	— „ 434	— „ 477
● — oranžikaspunane	— „ 900	— „ 540

Kootud vaip
E. Peterson

Vaiba suurus on 255×165 . Mustrilehel antud kavandil vastab 1 ruut — 3 sm. Suga nr. 20₁. Käärida tuleb 330 lõnga takust nr. 6, kolmekordset, 3,25 sm pikkuses. Raken- dus seesama, mis „Maretis“ nr. 7 — s. a. ilmunud eesriietel ja padjal, ainult tallata tuleb kolmel esimesel tallalaual, jät- tes tähele panemata IV ja V tallalaua. Vaipa võib kududa ka jämedatest vaibalõngadest.

Rüderibad värvida nii, nagu antud värvid kaartide järgi:

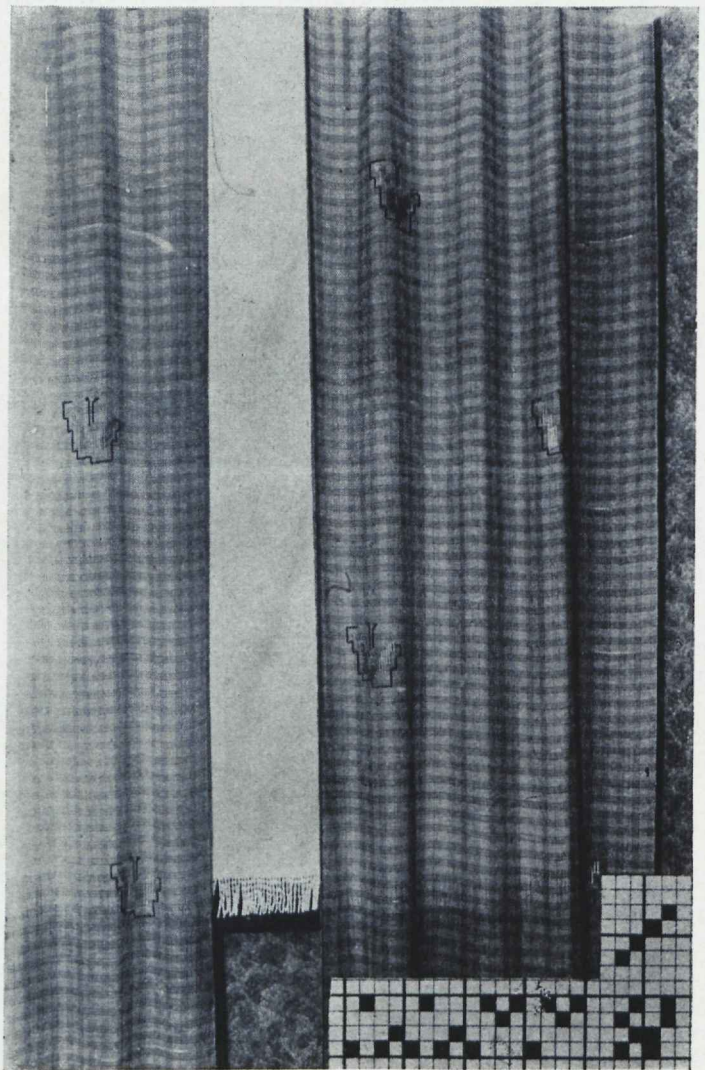
	„Ekstra“	„Estonia“	„Keila“
■	— tumeroheline — nr. 1	— nr. 569	— nr. 13
⊗	— he'eroheline — „ 4	— „ 567	— „ 12
◻	— tumebeež — „ 48	— „ 586	— „ 32
□	— helebeež — „ 49	— „ 584	— „ 31
▨	— helekollane — „ 15	— „ 507	— „ 36
▩	— vanarooma — „ 70	— „ 563	— „ 76
◼	— tumepruun — „ 56	— „ 552	— „ 48

Muster mustrilehel.

Padjapüür paelaheegeldamis-tehnikas vahepitsiga
(Algus lk. 245)

Nüüd täidetakse ovaal ketisilm. koosn. kaartega. Alustatakse X märgitud kohal ja heegeldatakse vastavalt skeemile esimeses reas sambaid ja ketisilmuseid ja järgmisel real kinnissilmuseid ja ketisilmuseid. Viimaste ketisilmustest koosn. kaarte ridadel tuleb valmistada põikijooksvaid ühendamisambaid. Selleks töötatakse keskmiste ketisilmuste asemel 1 mitmekordne sam- mas. Numbrid mustril näitavad mitu korda tuleb lõng nõelale võtta. Teisi ovaale töötatakse samuti, nagu eespool mainitud, kusjuures tuleb iga ovaali pael töötamise juures ühe- või mit- mekordse sambaga eelmise ovaaliga ühendada. Kahe ovaali vahele töötatakse ümmargune osa b. See alustatakse keskkohast väikese ringiga ja heegeldatakse sellesse 1. ringina: 12 korda

vaheldumisi 2 kahek. sammast ja 2 ketisilm. Esimese kahek. samba asemel tehakse 4 ketisilm. Ringi lõpp ühendatakse samuti ketisilmusega. Järgnevad 3 ringi ketisilm. koosn. kaar- tega, milliseid töötatakse skeemi järgi. Lõpuks ühendatakse üm- margune osa kahe ovaaliga. Iga alumise pitsi jaoks tööta- takse veel ümmargune osa c. Alustatakse keskkohast ketisilmus- test koosneva ringiga ja heegeldatakse sellesse 1. reana 11 korda vaheldum. 2 kahek. sammast ja 2 ketisilm. Esimese kahek. samba asemel tehakse 4 ketisilmust. Ringi lõpp ühen- dada ketisilmusega. 2. r. (kinnissilmuseid) ühendatakse selle osa ülemise ovaaliga, nagu näitab skeem. Lõpuks heegelda- takse pael, milline piirab vahepitsi. Alustatakse 10 ketisilmu- sega ■ märgitud kohal ja heegeldatakse algul 1 kolmek. sam- mas, milline peab olema ühenduseks ovaaliga (vt. skeemil), järgmisena 3 ketisilm., 1 sammad igasse 7.—1. alatud keti- silmusesse. Nüüd töötatakse edasi-tagasi sammastest ja ketisi- lmustest koosn. ridades. Vahepitsi sisemised äärekaared ühen- datakse vahepitsi mustrivormidega, nagu näitab skeem. Lõpuks ämmeldakse paela algus ja lõpp salapistes kokku. Vahepitsi keskmist osa võib soovi korral pikendada ja kasutada lina vahepitsina.

Akna-eesriided
L. Mälksöö

4 niit, 4 koelauda, suga nr. 85₁.

Antud roosa- ja rohekavarjundiline lihtne beež eesriie mõjub hõbelehekestega rahulikult ja nägusalt. Kangas on keskmiselt hõre ja raskesti langev.

Käärimise järjekord 102 sm laiusele eesriidele:

{(4 roosakasbeeži läiklõnga ja 1 tamsalõng nr. 60) × 3} × 29
{(4 roosakasbeeži läiklõnga ja 1 tamsalõng nr. 60) × 3} × 29

Lõngade valikul tuleb tähele panna, et roosaka ja roheka beež tooni vahe oleks võimalikult tugev. Kude lüüakse kergelt kinni ja värve korratakse käärimisel antud järjekorras, seega tuleb põhipind kergelt ruuduline.

Lehekesed on hõbehalli kudumissiidiga korjatud kangasse varspistes. Lehekeste piirjooned ja tolmukad on tumepruunid. Siid võetakse põimimiseks kahekordselt ja korjatakse kangasse iga kolmanda põhilõnga kõrvale. Ühele ruudule vastab kangas laiuti 5 lõimelõnga ja kõrgus arvestatakse selle järgi. Lehekesi kiri on antud ruutpaberil, **mustrilehel**.

Vastolu, mis paneb mõtlema,

Inimene peab hoolitsema oma hammaste eest, koer omab aga igasuguse hooleta alati puhtad ja terved hambad. Millest see tuleb?

Looma kõva toit mõjub hammastele puhastavalt, inimese hammastikul puudub aga küllaldane närimisteguvus. Seepärast peame tarvitama hambaharja ja Nivea-hambapastat. Nivea-hambapasta abil saavutame põhjaliku mehaanilise puhastuse ja edendame ühtlasi suu ilanäärete tegevust. See takistab aga kahjulike bakterite tegevust ja säilitab hambad terved ja valged. Alake seepärast juba täna Nivea-hambapastaga.

Werner Mehks, Tallinn.

Z84

HELMİ KABER
vandeadvokaat

Kuidas kaitseb seadus naist?

- *Abielu-sõlmimine, sellega seoses olevad ja tekkivad isiklikud ning varalised vahekorrad*

Abieluseadus kui säärane normeerib abielu-sõlmimise ja lõppemise vormi ning korra. Abieluseadusele alluvad kõik Eestis elunevad isikud, vaatamata usule, samuti ka Eesti kodanikud välismaal.

Abielu on pooltevaheline juriidiline leping, mis sõlmitud vabal kokkuleppel. Meil kehtiva seaduse järgi on abielu terviklik ja jagamatu, s. t. et abielu võib aset leida ainult kahe isiku vahel: ühe mehe ja ühe naise vahel. Abielu võib sõlmimist leida vaid isikute vahel, kes vastavad seaduse poolt ettekirjutatud tingimustele. Abieluseaduse järgi võivad abielluda meesterahvad, kes 18 a., ja naisterahvad, kes 16 a. vanaks saanud. Abielu on keelatud: alanevate ja ülenevate sugulaste vahel, täis- ja poolvendade ning -õdede vahel, onu ja tema venna- või õetütre vahel, tädil ja tema venna- või õepoja vahel, vaatamata sellele, kas see sugulus on tekkinud abielust või väljaspool abielu; samuti ka võõrasisa ja -tütre ning võõrasema ja -poja vahel.

Abielluda ei või: 1) parandamatud vaimuhaiged; 2) raskele kujul langetõbised; 3) üleüldse isikud, kes oma teo iseloomust ja tähendusest ei suuda aru saada või oma tegevust juhtida; 4) pidalitõbised ja 5) suguhaiged haiguse nakkusjärgus.

Keegi ei või uuesti abielluda enne, kui tema senine abielu pole lõppenud abikaasa surma tõttu või seadusjõusse astunud kohtuotsuse läbi. Keelatud on abielu adoptiiv-vanemate ja -laste vahel niikaua, kui kestab adoptioon.

Lesk- või lahutatud naine ei või uuesti abielluda enne, kui vana abielu lõppemisest on 10 kuud möödunud. Enne seda tähtaega on lubatud abiellumine: kui nad sünnitavad enne seda tähtaega, kui nad mitte varem kui nelja kuu järel pärast eelmise abielu lõppemist esitavad riigi või omavalitsuse teenistuses oleva arsti tunnistuse seeüles, et nad pole raskejalgsed, kui uuesti abielluvad teineteisega eelmisest abielust lahutatud abikaasad.

Vanemate võimu all olevad alaealised lapsed ei või abielluda vanemate nõusolekuta, see on kehtiv ka eestkoste all olevate kohta.

Abielu peab peale poolte vastavuse olema sõlmitud selliskohaste vormitüüpidega. Meil Eestis näiteks on abielu kehtiv vaid siis, kui ta on sõlmitud perekonnaseisuametniku poolt.

On abielluda-soovijad esitanud perekonnaseisuametnikule oma soovi abiellumiseks, on kahepäevane tähtaeg vaiete esitamiseks möödunud, siis on võimalik sõlmida abieluakti. See akt toimub teatava pidulikkusega, sellesse akti märgitakse abiellujate nimed ja muud nende kohta käivad vajalikud andmed ning abiellumise deklaratsioon. See akt kirjutatakse pärast akti ettelugemist abiellujate ja nende poolt kutsutud 2 tunnistaja poolt alla.

On abielu-sõlmimisel üle mindud eespool-loetletud sisulistest või vormilistest nõuetest, siis abielu osutub tühi- või vajeldavaks. Abielu maksvusust vaatleme hiljem koos abielu-lahutamisega.

Abiellumisega tekkivad kahe suguse abikaasade vastastikused õigused ja kohustused ning nimelt: isiklikud ja varanduslikud.

Abikaasade isiklikud õigused ja kohustused põhjenevad suurel määral looduslikul ja kõlblal alusel, mispärast nad on igal rahval sõltuvad oma ajaloolisest, hariduslikust ja rahvuslikust arengust.

Meil kehtiv Balti Eraseadus on võrdlemisi vana ja seega tema põhimõtted ka iganenud, kuna ta taotleb puhtakujuliselt mehe ülevõimu naise üle. Moodsamates perekonnaseadustes on seevastu märgata pidevat tõusu abikaasade üheõigusluse suhtes, mis on ka enamvähem teostatud meie Tsiviilseadustiku eelnõus. Isiklikud õigused ja kohustused kehtiva seaduse järgi on järgmised. Abiellumisega naine saab mehe perekonnanimi. Abikaasad on õigustatud teineteiselt nõudma abielulist truudust, elama koos ja abistama teineteist. Mees määrab elukohta ja temal on õigus nõuda, et naine järgneks temale uude elukohta, välja arvatud erandid — elulised takistused. Naine on õigustatud mehelt nõudma elatist, sõltumata enese varanduslikust seisukorrast, moraalselt ja juriidiliselt kaitset. Perekonnale elatise muretsemine on pandud mehe peale, naisel lasub see kohustus vaid juhul, kui mees on haige või puudustkannataja. Mees võib nõuda naise osavõttu kodusest majapidamisest ja vastavalt sellele on naine õigustatud sõlmima juriidilisi toiminguid ilma mehe nõusolekuta, mis puutuvad peamiselt kodusesse majapidamisse, ja need toimingud on kohustuslikud ka mehele. Abielus peab valitsema kooskõla, kusjuures on eelistatav mehe otsus, eriti neis asjus, kus see

Mugava kodu

sisustamiseks valmistame hulgas valiktoonides

vaiba- ja käsitöölõnga

„ESTONIA“ vaibalõng on katsete ja äraproovitud spetsiaal-vaibalõnga villasortide tõttu kõrgel tasemel. Värvilt on lõng pleekimata ja kaunitooniline.

Tutvuge meie

vabriku vaibalõnga proovikaartidega.

Eritellimiste peale eulaniseerime lõnga kindlaks.

Meie vaibalõnga müügikohad:

Võrus — A. Kiviranna, Kreutzwaldi 26; **Petseris** — P. Tufanov, Kaubarida; **Valgas** — A. Päiv, Vabaduse 6; **Pärnus** — S. Pärn, Kalevi 38; **Viljandis** — H. Keernik, Lossi 23; **Rakveres** — P. Leinfeldt, Lai tän.; **Narvas** — „Kodukäsitöö“, Joala 26; **Tapal** — A. Valsiner, Pikk 12; **Kuressaares** — H. Schwallbach, Kauba tän. 7.

„ESTONIA“ villavabrik

Tartus, Riia tän. 3 ja Kivi tän. 1.

on tingitud abielu eesmärgist ning iseloomust. Näiteks lastekasvatuse-küsimustes jne.

Lahuselamisel on naisel õigus nõuda endale elatist mehelt ainult sel juhul, kui lahuselamise on põhjustanud mees oma käitumisega, s. t. on muutnud kooselu võimatuks või on jätnud naise maha või sündinud naist lahuse elama.

Varanduslikud õigused ja kohustused kehtiva seaduse järgi algavad abikaasade vahel abiellumisega. Mees kui perekonna- pea valitseb ja kasutab kogu varandust, nii enda kui ka naise poolt abiellu toodud ja ka abielu kestel ühiselt või eraldi muretsetud, niivõrd, kui see pole teisiti määratud eri lepinguga või seadusega. Kõik sääraselt mehe valitsemisel olev vara loetakse mehe varaks, ja kui naine tahab väita vastupidist, peab ta tõendama, et teatud osa kuulub temale, on tema poolt abiellu toodud või muretsetud eraldi oma jaoks. Meil on kehtivad abikaasade varavahekordade suhtes kõige laiemalt varaühendus ja varaühendus.

Varaühendus seisneb selles, et naise igasugune varandus, abiellu kaasa toodud ja ka abielu kestel muretsetud, läheb mehe valitsemisele või et mõlemate abikaasade varandused ühendatakse ja jäävad mehe valitsemisele. Vallasvaraga võib mees talitada oma äranägemise järgi, ka võõrandada ja pantida, aga naisele kuuluvat kinnisvara võib mees ainult naise nõusolekul võõrandada. Varaühendus on kehtiv meil peamiselt Eesti- ja Liivimaa maaõiguse maksvuse piirkondades.

Varaühisuse järgi abikaasade varandused moodustavad ühise tomбу, liituvad ühiseks varaks. Varaühisuse juures vastutab abikaasade võlgade eest ühisvara jagatamatult. Mees valitseb ja kasutab ka ühisvara, kuid võõrandamise korral on vajalik naise nõusolek. Varaühisus on meil kehtiv Narva linna õiguse maksvuse piirkonnas. Varaühenduse ja varaühisuse vahe ilmneb peamiselt abielu lõpu puhul, kus varaühenduse juures saab iga abikaasa oma vara tagasi, kuid varaühisuse juures jagatakse vara pooleks.

Varaühenduse järgi, mis kehtiv Liivimaa ja Eestimaa maaseaduses, valitseb mees kogu varandust. Erandi moodustab naise erivara, mille suhtes on naisel valitsemisõigus. Mehel ei ole õigust naise nõusolekuta naise kinnisvara võõrandada ega võlgadega koormata. Naise võlgade eest lasub vastutus varaühenduse puhul esimeses järjekorras naise erivaral, siis kaasavaral ja lõpuks abielu kestel muretsetud varal. Varaühenduse juures on naise võlgade suhtes vastutus väiksem, sest seadus kaitseb mehe valitsemisõigust ja selle alusel ei ole mees kohustatud tunnistama abielu kestel naise poolt tehtud võlgu ega neid tasuma tema valitsemisel olevast varast, välja arvatud võlad, mis tehtud perekonnale elatise muretsemiseks, võlad, mis tehtud mehe nõusolekul või häda sunnil. Naine ei vastuta

oma varaga aga mehe võlgade eest, kui ta pole endale selleks võtnud erilist kohustust. Varaühenduse lõppemise puhul saab naine tagasi kõik abiellu toodud varanduse ühes juurdekasvudega.

Varaühisuse juures kogu abikaasade varandus moodustab ühise tomбу ja mõlemad abikaasad on selle ühise tomбу omanikud, kumbki mõttelise poole omanik. Varaühisuse juures võib lepingu alusel eraldada mõningaid vara-osi erivaraks. Mees valitseb nii oma kui ka naise mõttelist poolt varast. Võõrandada ja võlgadega koormata võib varaühisuse juures kinnisvara ainult mõlemate nõusolekul. Võlgade eest vastutab abielu kestel kogu varaühisusse kuuluv varandus tervikuna. Naine isiklikult ei vastuta mehe võlgade eest. Näiteks: kui naine isiklikult teenib, siis ei saa naise nõusolekuta katta tema teenistusest mehe võlgu.

Liivimaa linnaõiguse kehtivuse piirkonnas on maksev varaühisus mõningate erivustega. Siin moodustab abielu- varandus ühise tomбу, mis on mehe valitsemisel. Ühisvara hulka ei kuulu kinnisvarad, mis asuvad väljaspool linnapiire, ja samuti erivarad. Võlgade puhul vastutab ühisvara mehe kõigi võlgade eest. Naine ei vastuta mehe võlgade eest oma erivaraga ega ka isiklikult. Naise võlgade eest vastutab ühisvara niivõrd, kui see ei ületa naise poolt abiellu toodud varanduse väärtust. Muude võlgade eest ei ole mees kohustatud vastutama ühisvaraga, kui vaid hädavajalikkuse korral perekonnale elatise muretsemiseks tehtud võlgade ja nende võlgade eest, mis naine on teinud ühenduses iseseisva äri- ja mida naine peab mehe nõusolekul.

Eestimaa linnaõiguse järgi kehtib selle seaduse maksvuse piirkonnas isesugune varaühendus, s. t. teatava erivusega eespool-käsitatud varaühendusest, mis maksev maaõiguse piirkonnas. Mees valitseb ja kasutab kogu varandust, välja arvatud naise erivara. Mees ei või naise nõusolekuta kinnisvara võõrandada ega võlgadega koormata. Abielu lõppemisel sünnib vara- jaotus niisamuti kui maaõiguse järgi, et antakse tagasi igale see vara, mis tema poolt abiellu toodud, kuid selle erivusega, et mees ei saa naise varanduse valitsemisega seoses olnud kulutusi tagasi nõuda mingisuguseid, aga maaõiguse alusel on see võimalik. Kuni abielu on lastetu, naine ei vastuta mehe võlgade eest ei oma erivaraga ega ka abiellu toodud varaga. Kui aga abielu on laps sündinud, siis vastutab naine mehe võlgade eest abiellu toodud varandusega, välja arvatud erivara ja ka ainult siis, kui mehe varandusest ei jätku võlgade tasumiseks. See seisukoht jääb kehtima ka edasi, kuigi abielu sündinud laps on surnud.

Varavahekordi võidakse abikaasade vahel korraldada ka abielulepinguga, millest meil eriti tuntud varalahususe-leping. Abielulepingud võivad sõlmimist leida enne abiellumist, abiellumise korral ja pärast abiellumist. Abielulepingud peavad olema kirjalikud ja notariaalsed. Kolmandate isikute suhtes omandavad nad kehtivuse vaid siis, kui nad on välja kuulutatud Riigi Teatajas. Abielulepingu sisu ei või olla vastuolus seadusega ega kõlblusega, ka ei tohi abieluleping sisaldada korraldusi, mis on vastuolus abielu eesmärgiga ja otstarbega. Abielulepinguga võivad pooled määrata kindlaks oma varavahekorrad, samuti ka pärimise, mis peab aga olema kooskõlas kehtiva seadusega, eriti ka selles osas, mis puudutab kolmandate isikute õigusi. Varalahususe-lepingud on meil eriti vajalikud selleks, et iga abikaasa saaks iseseisvalt valitseda ja kasutada oma varandust, et igaüks vastutaks oma varandusega oma võlgade eest, et ei pruugiks olla hoolealune ega ka võimalduks abikaasade vara kergemeelne raiskamine ja võlgadega koormamine. Abieluleping kui niisugune peab olema kooskõlas abielu eesmärgi ja otstarbega, siis on õiglane teda sõlmida ka varalahususe-lepinguna abielu-sõlmimisel või enne või hiljem poolte vahekordade korraldamiseks, mitte aga sel momendil või nii äheda hädaabinõuna, kui ühe võlgade pärast teise vara on hädaohus.

Üksikutest varaosadest abikaasade varatombus vääraks veel mainimist kaasavara, veim ja erivara.

Kõik kinnisvarad, kapitalid ja kõik muud õigused võõra vara kasutamiseks, mida naine toob kaasa abiellu mitte ainult abiellumisega seoses olevate kulude katmiseks, vaid et kergendada abieluga seoses olevate kulude kandmist, nimetatakse kaasavaraks.

Veim on vara, mille naine toob isiklikult enese ja koduse majapidamise jaoks ja mis koosneb vallasasjadest, nagu rõivad, pesu, mööbel jne. Rahvasuus nimetatakse seda ka veel veimevakaks.

Erivara on see vara, mis naine abiellumisel kaasa toodud ja sõnaselgelt jätnud enese valitsemisele; see, mis naine saanud abielu kestel kellelki tingimusele, et ta seda ise valitseb; vara, mille naine ise omandanud või teeninud; vara, mille naine on saanud taskurahana ja sellest kokku hoidnud; kõik erivara tulud, näiteks tulud oma ärist, majast jne.

Ka erivara ei saa naine võõrandada mehe nõusolekuta, sest üldreegli järgi on mees perekonna- ja naise hooldaja, välja arvatud muudugi juhud, kus varalahususe-leping olemas.

On enne abiellumist antud lubadus kaasavara ja veime kohta, siis muutub see siduvaks abielu-sõlmimisega. Lubatud kaasavara võib ka kohtukorras nõuda, kuid ainult 2 aasta jooksul, arvates abielu-sõlmimisest.

Nagu juba eespool tähendasin, et meil kehtiv Balti Eraseadus on vananenud, mitmeti puudulik ja isegi igal juhul mitte kooskõlas abielu eesmärgi ja otstarbega, siis on tsiviil-seaduslikkus eelnõus tehtud perekonnaseaduses eriti palju muudatusi, mis on kooskõlas tegeliku eluga ja aitavad suuremal määral kaasa abielulisele kooselamisele ning kooskõlale üheõigusluse põhimõttel.

Olga Keek

VALMISTAGEM SEGAMAHLU!

Arvesse võttes, et igal marjal ja puuviljal on erinev keemiline koostis ja seega ka väärtus, on viimase aja uurimused ja kogemused mahlavalmistamise alal tõestanud segamahlade väärtust.

Segamahlade valmistamisel saavutame mitte üksi mahla kõrgemat kvaliteeti toiteväärtuse seisukohalt, vaid need mahlad on ka püsivamad värvuse, lõhna ja maitse poolest. Kogemused on näidanud, et segamahlad, s. o. puuviljade ja marjade kombinatsioonid säilivad ületalve paremini ka viilutatud hoiuruumides kui ühest marja- või puuvilja-liigist valmistatud mahlad.

See näht on seletatav asjaoluga, et puuvilja ja marjade segakombinatsioonides tulevad tugevamini esile viimaste loomulikud konservimisained, mis võimaldavad mahla parimat ületalve säilitamist.

Eriti aga saab segamahlas häid vitamiinide ja soolade ühendeid, mis sageli üht liiki puuvilja või marja mahlas puudulikkudeks võivad osutuda.

Mahlade valmistamiseks tuleb eeskätt valida soolade, hapete ja vitamiinide rikkamaid puuvilju ja marju või vähemalt asendada nad segamahlades esikohale.

Puuvili ja marjad peavad olema täiesti küpsed ja ilma haigusteta. Peab meeles pidama, et ainult küpselt ainet saab täisväärtuslikku mahla ja et ainult küpselt ainet saame väärtuslikku viinamarja-suhkrut, mis on erilise tähtsusega kehale. Kui puuvili või marjad on tõbised (vähk, rooste jne.), siis ei jäta see ka mõju avaldamata mahla kvaliteedile ning ületalve säilitamisele.

Soovitav on puuvilju ja marju kohe mahlaks ümber töötada, et vältida ainete närbumist ja ka võimalikku käärimist, mis omakorda mõjutavad vitamiinisaldust mahlas ning kääriminekut talvel.

Meil olemasolevatest marjadest ja puuviljadest tuleb mahlade valmistamisel esile tõsta sõstraid, mustikaid ja õunu. Teisi kallimaid aed- ja metsmarju ning puuvilju tuleb tarvitada eespool-nimetatud ainete täiendusaineks, peamiselt aroomi, värvuse ja maitse täiendamiseks.

Vaadeldes sõstrate, mustikate ja õunte keemilist koostist, kujunevad viimased heades mahlade põhiaineteks, täiendades ühendatult ka üksteist hästi. Nimetatud aineist tuleb silmas pidada, et must sõstar on suure vitamiinisaldusega, punane ja valge sõstar happierikas, mis ületalve hoidmisel olulise tähtsusega, ning mustikas valgu- ja rauasisaldusega mari.

Peale kõige muu on nad kõik odavad ja seega kõigile kättesaadavad, ka neile, kes ei oma puud ega põõsast.

Peale nende nimetatud marjade ja puuviljade ei tohiks ka unustada murakaid, mis viimaste uurimuste alusel kõvasti võistlevad vitamiinide ja soolade poolest mustade sõstardega. Muraka- ja õunamahl on näiteks palju väärtuslikum mahlasegu kui ükski õunamahl.

Segamahladest oleks väärt nimetada järgmisi segamahlu:

- 1) must sõstar, mustikas, vaarikas;
- 2) must sõstar, punane sõstar, vaarikas;
- 3) punane sõstar, murakas, maasikas;
- 4) punane sõstar, karusmari, vaarikas;
- 5) mustikas, punane sõstar, kirss;
- 6) õun, must sõstar;
- 7) õun, murakas;
- 8) õun, pirn, ploom, valge sõstar. Jne.

Kui ei ole nimetatud segamahlu otse võimalik valmistada ainete erineva küpsemisaja tõttu, siis jääb siiski võimalus neid ühendeid valmistada ka üksikutest marjadest ja puuviljast valmistatud mahladest mahlade tarvitamisel talvel.

Suhkrutarvitamine mahlade maitsestamiseks pole valmistamisel soovitatav ega ka vajalik. Suhkrut saab lisandada, kui see üldse osutub vajalikuks, enne tarvitamist. Sügisel, kus hoidiste valmistamine niikui seotud väljaminekutega, ei ole mõeldav asjata mahlade suhkurdamine. Usk, et suhkurdatud mahl püsib paremini ületalve pudeleis, ei pea paika ja võib koguni mõningate segamahlade juures esile kutsuda käärimist.

Suhkur aga konservainena mahlas on liigne (toormahlad), kusjuures säärased mahlad on liiga magusad tarvitamiseks.

Pärast päevitumist ...

Jumepiim JUNO

- *Mahkapuhastav vedel puder-kreem, mille eriti valitud varjundid sobivad Teie pruunistunud näole. Annab ilusa, terve jume.*

Varjundid: **Päikespruun, Kreem** jt.

Puuder JUNO

- *Õing muidugi päikespruun või ka mõni teine sobiv varjund, et anda Teie näole meeldiv matt jume kas rannal, sportimisel või tantsul.*

A/S. Prov. Julius Lill — Tartu

Valmistamisviisidest tuleks väikestes majapidamistes nimetada siiski esijoones auru abil mahla eraldamist marjadest ja puuviljast. See valmistamisviis ei nõua erilist kulu, ja omades kõrgemat keedunõu alumiiniumist või emalist, on mahlasamine kergestiteostatav. Aurutamise teel saadud mahl ei vaja eraldi filtreerimist, mis on ka omaette tülikas toiming, ja peale kõige muu saab auru teel saadud mahla otsekohe pudelitesse valada ja korkida ning lakkida või muul viisil sulgeda. Seega jääb mahla pastoriseerimine pudelites veegatäidetud nõus ära. Suuremal hulgal mahlavalmistamisel on muidugi tõhusam tarvitada masin-aparaati, mis koosneb peenendamisesveskist, pressist, filtrist ja sterilisaatorist. Väide, nagu saaks ainult nimetatud aparaadiga vitamiinirikast mahla, ei pea paika, sest ka sellel tootmisviisil on omad pahed ja pealegi ei ole nimetatud aparatit kõigile kättesaadav kõrge hinna tõttu. Loodame, et tulevik toob täiuslikuma aparadi mahlatootmiseks, seni aga tuleb tarvitada primitiivsemad vahendeid. Kogemused on näidanud, et auruga saadud mahl säilib hästi ületalve, on maitsev ja karastav ning sisaldab analüüside alusel kõiki neid toitaineid, mida on sisaldanud tootmismari või puuvili värskelt.

Kuid mitte üksi puuviljast ja marjadest ei tule mahla valmistada, vaid niisama väärtuslik on porgandi-, tomati-, kurgi- jne. mahl ja nende kombinatsioonid. Eriti tähtsad on nimetatud mahlad laste ja haigete toitmisel üksikult ja ka segatult teise juurviljadega ja marjadega. Porgandimahla on soovitatav imikutoitmiseks valmistada sügisel sel põhimõttel, et sügisel otse peenralt võetult on porgand täisväärtuslik produkt nende hüvedega, mis arenev imiku luustik ja organism vajavad. Seisnud porgand ei oma neid väärtusi.

Mahlatootmisel, eriti puuviljamahlade valmistamisel (õuna, piri-, ploomi), tekib jääk, mis vajab omakorda kasutamist. Jäägi ärakasutamisel on tähtis lisandada sõelast läbitatud pudrule kas värskelt puuviljast valmistatud puuvilja- või marjapudru, või kui jääk on kuiv, siis mõnda värvirikast ja lõhnavat mahla, nagu musta sõstra, vaarika-, kirsi- jne. mahla. Seda pudru on soovitatav kuumutada laiasuulistes pudelites kummikinnistega 25 min. 75° C, ilma suhkruksandita. Seega saame talvel suhkruga maitsestades maitsvat puder-keedist, leiva- ja koogipealist.

Meie päevil väärivad mahlategemine täiel määral vaeva, sest mahl on sõna tõsisel mõttes välja tõrjunud õlle- ja ostetud karastavate jookide tarvitamise koosviibimistel. Ka kurema-riini pakkumist ei peeta küllalt peeneks kombeks perekondlikudel koosviibimistel. Peale selle aga on mahl olulise tähtsusega imikute ja haigete toitmisel, mis on vist kõigile juba selge ja teada, kuid väärivad siiski alatist rõhutamist.

Krookused — king of the Whites.

Dr. agr. A. SIIMON

Sibullille-peenarde korraldamine

Aedades varakevadise värvideerõõmu ja kauniduse esimesiks ja tähtsaimaks kandjaks on meil mitmesugused sibullilled.

Tunneme ja kasutame neist kaunite peenarde loomiseks nii mitmeidki liike ja sorte.

Oleme tõdenud küllaldaselt, kuidas sibullilled meie peenraile pakuvad meeldivat värviküllust, olles rahulduseks ja uhkuseks meile — aiaomanikele, hooldajatele. Kahtlematult soovime seejuures, et selline meelikütkestav õiterikkus meie aedades ka järgmisil aastail ikka uuesti ja sama värskusega korduks. Et saavutada sibullilledele kasvatamise alal igakevadist rõõmu, peame oma hoolitajateks ja nende eluavaldusi ning nõudeid natuke lähemalt tundma. Seda kõike selleks, et võiksime üha rohkem nauditavat looduspilti mõjule aidata kõigis nüansside rohkuses, mida sibullilled alal, arvesse võttes sortide rikkalikku valikut, võimalik on saavutada.

Vaatleme siinkohal mõningaid nõudeid sibullilledele kasvatamise ja peenarde korraldamise alalt.

Tavaliselt jäävad sibullilled peenraile püsima kolmeks aastaks. Siis tuleb nad üles kaevata, kuna nimetatud ajavahemikul on tekkinud iga mahapandud sibula juurde hulk noori sibulaid. Sobivaimaks üleskaevamise ajaks on septembri keskpaik. Üleskaevatud sibulad sorteeritakse suuruse järgi ja paigutatakse uuesti mulda, kuid juba uuele kohale.

Septembrikuus on ühtlasi ka uute sibullille-peenarde rajamine. Peenraks valitakse sügavamalt haritud rammus, soojem muld. Liiga raskesse, külma, liigse niiskuse all kannatavasse mulda ei ole otstarbekohane sibullille-peenraid rajada. Juhul,

Nartsisside rühmad murus.

kui elamu ümbruses, kuigi sibullille-peenrad kavatsetakse teha, on liiga savine, raske maa, siis on kasulik sinna liiva juurde lisada, mis muudab mulla õhurikkamaks — soojemaks.

Sibullilli paigutatakse peenrale väga mitmeti. Üheks viisiks oleks see, kus kogu peenrale istutatakse ühte ja sedasama liiki ning sorti sibulaid, näiteks tulbid, nartsissid jne. Kui väga nägus on peenar korraldada nn. segapeenrana ja järgmiselt: esimesse ritta asetatakse varaõitsevad sibullilled (krookused, scillad), neile järgnevad veidi hiljem õitsevad nartsissid, siis hilisemad Darvini tulbid, kõige tagumise rea võiks moodustada liiliatest, mis on kõrgemad ja ühtlasi õitsevad hiljemini. Selliselt koostatud peenar pakub meile pikemat aega nägusat pilti.

Üldiselt olgu siinkohal tähendatud, et iseseisvalt moodustatud sibullille-peenar on harilikult õitsenud juba kesksuveks. Sibullilledele lehed on täitnud oma ülesande, s. t. nad on korjand küllaldaselt toitainetega sibulasse järgmiseks kevadeks, ja hakkavad kuivama ning peenar jääb tühjaks, mis muidugi nägusalt ei mõju. Selle puuduse vältimiseks on otstarbekas sibullille-peenrale istutada suvililli, mis õitsevad sügiseni.

Peale iseseisvatel peenardel kasvatamise võib sibullilli kasutada äärelilledena püsilille-peenraile, asetades nad peenra esimesse ritta. Samuti võib hiljem õitsenud sibullilledele asemel siin äärelilledena tarvitada üheaastasi suvililli (ageratum, escholtzia, lobeelia jt.).

Väikestes koduaedades võib sibullilli veel väga mitmeti kasutada. Neid võib vähemate rühmadena paigutada murusse, mis elustab igati aeda ja loob meeleolu. Sibullilli tarvitatakse ka roosipeenarde äärtes. Juhul, kui roosid üksikult kasvavad, siis moodustatakse sibullilledest ringid ümber roosipõõsaste.

Silmas pidada tuleks sel korral, kui sibullilli kasutatakse püsililledele äärelilledena või roosipõõsaste, ilupõõsaste ümber, et siis peab valima seks otstarbekas sibullilli, mis varemini õitsevad, kui veel rooside või ilupõõsaste lehed on väiksemad, mistõttu sibullilled õitsemiseks hästi mõjule pääseb. Aedades, kus kiviktaimlad on olemas, võib sibullilli ka seal edukalt tarvitada.

Nagu eespool tähendatud, paigutatakse või korraldatakse sibullille-peenrad peamiselt septembri keskpaigas. Olulise tähtsusega on istutamise juures kui sügavale üht või teist sibulat mulda paigutada. Üldiselt on olemas sibula istutamine nende suurusest, kusjuures väiksemad sibulad paigutatakse madalamale ja suuremad sügavamale mulda. Harilikult kõigub istutamissügavus 6—25 sm vahel.

Ülevaate saamiseks meil enamlevinud sibullilledele kohta toon alamal iga tähtsama üle lühikese kirjelduse. Siinjuures pean tähendama, et kodumaal kasvatatud lille sibulad on peenraile kasvatamiseks kaunis sobivad. Olen neid proovinud kasvatada ja jälginud kaks aastat Vahi Aianduskooli aias ning ei saa kasvu ja õitsemise kohta kuidagi nuriseda. Vaatluse all olnud lille sibulad olid pärit meie lillesibulate kasvatajalt J. Raitsilt.

Krookused. Nägusad varakevadest õitsevad sibullilled. Neid on küll ka sääraseid, mis sügisel õitsevad, kuid meie oludes on kevadel õitsevad krookused sobivamad. Värvuselt on neid valgeid, siniseid, lillasid mitmesuguste üleminekutega. Sobiv kasutada peenraääriseks sibullille-peenral, samuti võib teda asetada rühmadena murusse või ringina ümber üksikute ilupõõsaste. Õitseb varakult, siis kui muru pole veel üldse rohelineks läinudki, mistõttu üksikud rühmad murus varakevadeti pakuvad eriti huvitavat muljet.

Krookuse sibul on väike ja seepärast paigutatakse ta mulda 8—9 sm sügavuselt. Krookused edenevad ka veel hästi poolvarjulistes kasvukohtades.

Sinililliad (*scilla sibirica atrocoerulea*).

Nartsissid. Hästituntud kaunid lilled. Juba Muhamed olla ütelnud: „Kui sul on kaks leiba, siis müü üks neist ja osta endale nartsissiõis, sest leib on toiduks kehale, nartsissiõis aga toidab hinge.“ Nartsissid on ilusad peenralilled. Rohkesti kasutatakse neid kevadel lõikelilledena vaasides. Nartsiss areneb hästi huumusrikkail savi- ja liivamuldadel. Külmal, niisketel muldadel nartsiss ei kasva. Hoolitseda tuleb, et nartsissi sibulad saaksid septembri esimesel poolel mulda pandud. Hiljemistatud nartsissid ei õitse järgmisel kevadel nii hästi kui õigel ajal mulda asetatud sibulad. Istutamissügavus on umbes 10 sm.

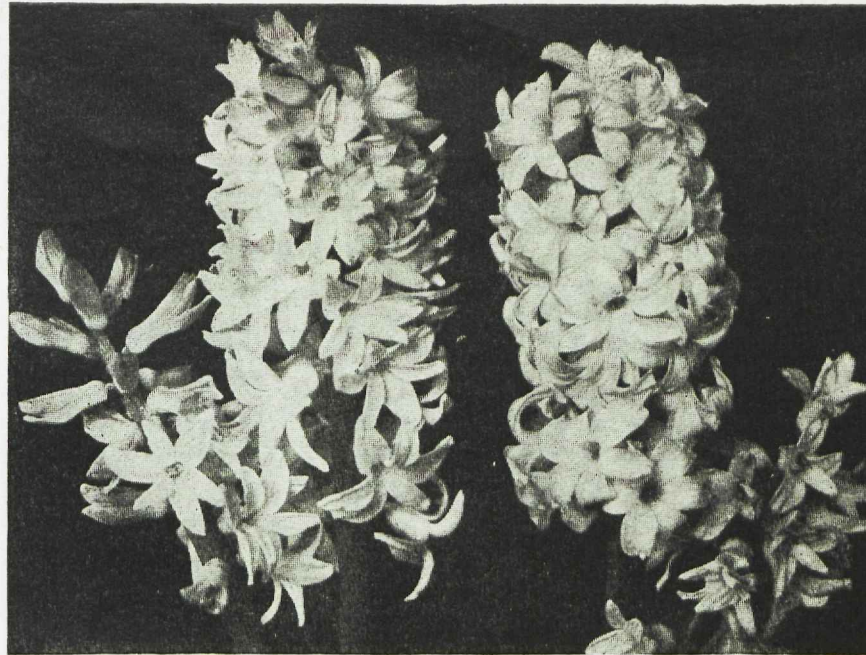
Sortide arv nartsissidel ulatub mitmesse tuhandesse ja mõttetu oleks neid siin kõiki loetleda. Tuleb leppida sellega, mida ärid meile pakuvad. Rohkem on meil levinud poeedi nartsiss (n. poeticus), va'ged õied keskel kollase vindiga, lõhnavad hästi. Siis veel kollane nartsiss (n. pseudonarcissus), millel palju lihtsaid ja täisõielisi sorte.

Tulbid. Väga armastatud sibullilled. Esmajärguline peenralill, kuid sobib kasutada ka mitmeti rühmiti. Peenra võib koostada ühest ja seitsmest sordist, kuid võib talitada ka niimoodi, et ettepoole paigutame varaõitsevad, madalamad sordid ja tahapoole kõrgemad, hilisema õitseajaga tulbid. Tulpidel on samuti suur hulk liike ja sorte. Esile tõsta võiks siin Darvini tulpe, mis on kõrgemakasvulised, nägusate õitega ja õitsevad hiljem. Breede tulbid on kõrgemakasvulised ja väga suurte õitega. Mendeli tulbid on nägusad lõikelilled. Võib kasutada ka peenral, eriti püsilille-peenra äärel. Tihti paigutatakse neid ka üksikult rooside hulka. Triumphi tulbid on suureõielised, tugevatel varvel, üldiselt jäävad madalateks. Värvilt väga mitmesuguseid. Papagoi tulbid on sakiliste omapäraste kirjude õitega. Nägusad lõikelilled, kuid sobivad ka peenrale.

Peale selle on veel hulk teisi tulpe, nagu Rembrandti, Kaufmanni tulbid jt., milliseid meil aga vähem kasvatatakse. Tulpide sibulad paigutatakse mulda 15 sm sügavuselt.

Hüatsindid. Nad ei etenda peenral meie oludes enam nii suurt osa kui eespool-kirjeldatud sibullilled. Paigutatakse tihti ka rooside ette peenrale. Sibulad istutatakse suuremate vahedega ja umbes 12—15 sm sügavuselt.

Lilliad. Väga suursuguselt mõjuvad lilled. Otsitud ja tuntud lõikelilled. Meil on enam levinud: kuninglik liilia

Hüatsindid.

(lilium regale), õied seest valged, väljast tumeroosakad; valge liilia (l. candidum), valged õied; kirju liilia (l. tigrinum), õied oranžikaskollased või punased. Peale eespool-nimetatute on meil viimaseil aastail vähemal määral ka teisigi liike soetatud.

Eespool-nimetatud liliate liigid õitsevad enamuses juuli- ja augustikuus. Nende sibulad paigutatakse peenrasse septembri esimesel poolel, istutamissügavus on 20—25 sm. Üldiselt nõuavad lilliad soojemaid, läbilaskva põhjaga muldi. Raskemaile muldadele tuleb tublisti lisandada liiva ning toitainete rikastamiseks ka komposti.

Rajatud sibullille-peenraid on soovitatav sügisel külmade tulekul kuuse- või kadakaokstega katta. Kohtades, kus palju hiiri, võiks okste asemel tarvitada peenra katteks okaspuude okkaid, viimaste läheduses hiired ei armasta peatuda.

Töid viljapuuaias

Rikkalikult kandvate viljapuude tugemine

Rikkalikult kandvaid viljapuid tuleb tugeada, sest vastasel korral murduvad nende oksad viljade raskuse all, eriti veel tuulistel kohtadel. Tugemisega tuleb alata juba siis, kui vili on omandanud poole oma normaalsest suuruselt ja kui oksad hakkavad juba raskuse all veidi allapoole painduma. Tugemist tuleb teostada järk-järgult, olenedes viljade juurdekasvust. Kohasemaks materjaliks tugemiseks on loomulikult harunenud latid. Juhul, kui viimaseid pole nii suurel määral saadaval, siis võib sirgetele lattidele poolviltu augud sisse puurida ja pulgad aukudesse lüüa. Oksad toetatakse tugelede kõige sügavama kõveruse kohalt sääraselt, et oks ainult toele toetuks ja mitte ülalt alla ei jääks rippuma, mille tõttu võib kergesti murduda. Et oksal toetumiskohalt koor ära ei hõõrduks, mis harilikuks nähuks aedades, kus tuulekaitse puudub, siis tuleb oks toetumiskohalt katta riideribaga, roguskiga, heintega või mõne muu materjaliga. Nii nooremate kui ka kääbusviljapuude juures

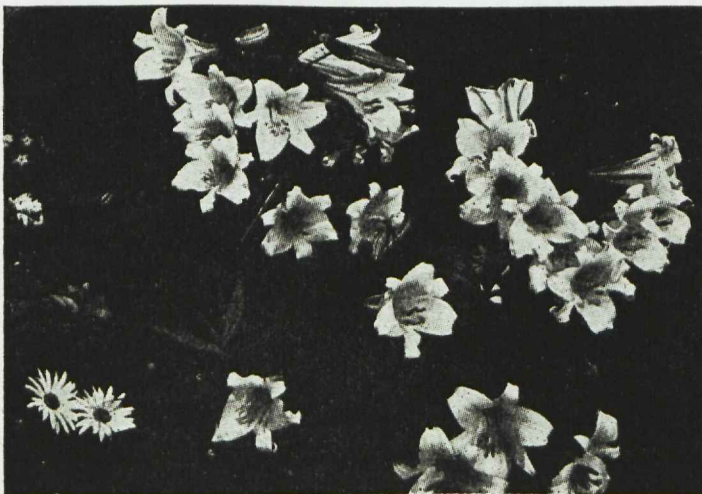
tarvitatakse okste tugemiseks sellist viisi, et üksikud oksad kinnitatakse nõõridega tüve külge, mis takistab nende allapoole-vajumist. Juhul, kui tüvi nõrk, lüüakse vastav latt tüve lähedale maha, kuhu siis kinnitatakse üksikud oksad nõõridega.

Saagikoristamine

Saagikoristamine viljapuudelt nõuab erilist hoolt, sest ühelgi teisel saagil ei olene selle kvaliteet niivõrd õigest käsitsemisest kui viljapuude juures. Siin on suure tähtsusega niihästi saagi koristamisega kui ka koristamisviis.

Õuntei ja pirnidel tuleb vahet teha kaheksa- ja küpsusastme vahel, s. o. füsioloogilise puuküpsuse ja söögiküpsuse vahel. Füsioloogiline puuküpsus on eri aastatel väga kõikumine ja olenev ilmastikust, mullastikust, viljapuu vanusest ja selle tervislikust seisukorrast. Füsioloogilise puuküpsuse tundemärgiks on vilja puust eraldumise kergus, koorevärve muutus

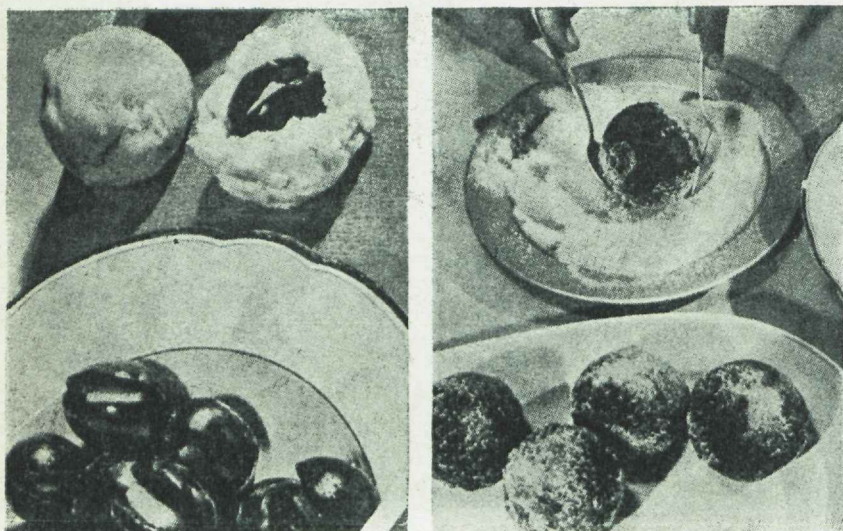
(Järg lk. 254)

Kuninglik liilia (lilium regale).

Tulbid püsilillede peenral

PLOOMID TAIGNAS

MAGUSTOIT MANNAST JA PIRNIDEST

$\frac{3}{4}$ —1 l piima ajada keema ja lisandada sellele 2 spl. võid ja ümber segades vähehaaval 150 g mannat. Kui see on veidi jahtunud, lisada juurde 4 munakollast, mis vahustatud 2 spl. suhkruga, $\frac{1}{2}$ sidruni riivitud koor ja kõvaks vahuks löödud munavalged. Vahepeal koorida 1 kg pirne, tükeldada ning hautada vähese õunamahla ja võiga peaaegu pehmeks. Maitsestada suhkruga ja kaneeliga, soovi korral lisada juurde väike veiniklaasitäis rummi. Võigamääritud vormi asetada $\frac{1}{2}$ osa mannapudrust, siis pirnid ühes mahlagas ning lõpuks teine osa putru. Asetada peale võitükikesi ja küpsetada praehjus umbes 15—20 min. Anda lauale marja- või puuviljamahlagas.

PIRNID KAERAHELVETEGA

200 g kaerahelbeid lasta keevasse piima ja hautada mõni minut. Kooritud ja tükeldatud pirnid hautada 1 kl. õuna- või marjamahlagas, maitsestada suhkruga, või ja kaneeliga. Pirnid segada juurde kaerapudruga ja anda lauale soojalt vanillikastmega.

PLOOMID TAIGNAS

Ained: $\frac{1}{2}$ —1 kg ploome, tükisuhkrut, 50 g võid, $\frac{3}{4}$ l piima, 300 g mannat, 3 muna, soola.

Ploomid pesta ja kuivatada, siis võtta ettevaatlikult kivid välja ning pista igale ploomile tükk suhkrut sisse. Piim ajada keema, lisada hästi segades juurde või ja manna, et tükki ei jääks. Keeta, kuni puder läheb paksuks. Maitsestada soolaga. Kui puder on täiesti jahtunud, lisandada klopid munakollased ja kõvaks vahuks löödud munavalge ning katta iga ploom ümber ringi pudruga. Küpsetada rikkalikus kuumas võis või rasvas kiiresti helepruuniks ja veeretada suhkrus.

BISKVIITKOOGID

Ained: $\frac{1}{2}$ kg jahu, 100 g võid, $\frac{1}{4}$ kg suhkrut, 3 tervet muna, $\frac{1}{2}$ l piima, 1 sidruni koor, pisut soola, mandliekstrakti, 1 küpsetuspulber.

Või hõõruda vahule, lisada juurde suhkur, munakollased, piim ja aeg-ajalt jahu, vürtsid, sidrunimahl ning sool. Taigen segada hästi läbi ning lisada juurde küpsetuspulber. Siis asetada see ettevalmistatud vormi ning küpsetada tund aega. Kooki võib maitsestada ka korintide ja rosinatega või marmelaaditaidisega.

SUHKURDATUD VÄRSKED MARJAD

Alustassile lüüa munavalge pisut külma veega. Ilusad, suured, puhtad punased sõstrad kasta sinna sisse ning veeretada neid siis tolmisuhkruga täidetud nõus, nii et marjad on paksu suhkrukorraga kaetud. Siis panna kobarad pärgamendiga kaetud pannile ja lasta neid aeglaselt kuivada päikese käes või soojas ahjus, misjärel asetada nad klaasnõusse. Samal viisil võib suhkurdada igasuguseid marju.

LEIVAPUDING VAARIKATEGA

250 g riivitud kuiva leiba või saia leotada piimas, nii et see on hästi niiske, ning lisandada suhkrut, peenendatud pähkmeid ja 2 munakollast. Võigamääritud pudingivorm täita poole-nisti leivamassiga, panna sellele paks kiht suhkurdatud vaarikaid, siis ülejäänud leiba ja lõpuks kahe muna vaht. Pudingit küpsetada umbes $\frac{1}{2}$ tundi keskmises kuumuses.

VAARIKAVAHT

$\frac{1}{2}$ kg vaarikaid keeta suhkruga kergelt üles ning lasta seista järgmise päevani. Siis alles lasta paks mahl läbi sõela, lisada juurde pisut sidrunimahla, suhkrut ja 4 munakollast ning panna seejärel vedelik tulele, kuni ta kerkib. Siis võtta keedunõu tulelt ning kloppida vahtu katkestamatult, kuni ta

on jahtunud. Seejärel täita ta klaasidesse, asetada peale munavalge-tanukene, mis suhkruga kõvaks löödud, ning kaunistada toit värsketes vaarikatega.

KIRSITOIT JUUSTUKATTEGA

Munataignast alus valmis küpsetada, katta õunamarmeladiga ja panna sellele paksuks keedetud haput kirsikomposti 250 g koorejuustu 2 munakollasega, 100 g suhkrut ja 100 g jahu segada, lisada juurde vahustatud munavalge. Segu määrada üle kirsside, küpsetada umbes $\frac{1}{2}$ tundi, kuni tort muutub helekollaseks, ja riputada suhkruga.

SIDRUNIKREEM KIRSSIDEGA

Ained: $\frac{1}{2}$ l õunamahla, 150 g suhkrut, 1 sidruni mahl ja koor, 3 munakollast, 1 tl. kartulijahu.

Munakollane segada jahuga, panna juurde teised ained ja kloppida kõik tulel tublisti kuni keemiseni, siis võtta kiiresti tulelt ära ja kloppida niikaua edasi, kuni kreem on külm. Seejärel panna vahustatud munavalge hulka, täita väikestesse klaasidesse või suurde vaagnasse ja kaunistada kirssidega.

VAENE RÜÜTEL KIRSSIDEGA

Selleks toiduks võib kasutada ülejäänud saiakesi. Umbes viiele või kuuele inimesele kõrvaldada kuult saiakeselt koorik ja lõigata saiad siis õhukesteks viilukateks. Tulekindel vorm määrada hästi paksult võiga, siis kihitada saiaviilukad sinna sisse, segatult kirssidega. Umbes $1\frac{1}{4}$ kuni $1\frac{1}{2}$ l piimas kloppida segi mõned munad, suhkurdada maitse järgi, vürtsitada pisut kaneeli või vanilliga ja valada see piim saiaadele. Pealmine pind katta õhukeste võiviilukatega, soovi korral võib peale riputada peenendatud mandleid. Siis panna toit ahju kerkima.

SAIA- JA MUNAKOOK PUNASTE SÖSTARDEGA

50 g leotatud saia segada ühtlaseks. Sellele pudrule lisandada 2 munakollast, 30 g jahu ja niipalju piima, et taigen saaks paras vedel, siis lisandada veel vahustatud munavalge ja pisut soola. Segust küpsetada kuus munakooki, millised katta paksuks keedetud punaste sõstardega ning kuhjata üksteisele.

TARRETIS MARJADEST

Maasikad, punased sõstrad, vaarikad jne. puhastada, mõõta ja ajada läbi. Umbes $1\frac{1}{2}$ l segada väga hoolikalt 250 g tolmisuhkruga ja ühe sidruni mahlagas. Siis lisandada 50 g päris väheses vees sulatatud kalaliimi ja segada niikaua, kuni mass hakkab paksuks muutuma. Siis tuleb hakata teda selleks määratud vormidesse täitma.

TILLI- JA KOORESUPP

Selleks võtta iga inimese kohta 1 suur kartul, koorida, lõigata väikesteks kuupideks ja keeta rikkalikus vees vähese soola ja köömnetega poolpehmeks. 2 spl. sõredat jahu segada 1 kl. hapukoorega, mis lisandada poolkeenud supile ja lasta segades kord üles keeda. Maitsestada sidrunimahla või äädika ja soolaga. Soovi korral võib lisandada klopid munakollane. Lõpuks lisandada peenekshakitud tilli. Serveerida kuumalt pirukatega või soojade võileibadega.

köögis ...

VÄHIKASTE

Ained: 2 spl. võid, 20 vähikaela, 2 spl. jahu, 1 kl. koort, veidi kalaleent, pipart, soola, suhkrut.

Või sulatada, lisandada jahu, lasta veidi küpseda, kuid mitte pruunistada, siis valada juurde veidi kalaleent ja lõpuks koor, misjärel lasta keeda 5 min. Maitsestada soola, suhkruga ja pipraga. Lõpuks lisandada vähikaelad. Pakkuda kalatoitude juurde.

TÄIDETUD HÄRJAKÜPSIS

Härja tagumise reie seesmine tükk hautada pikkimatult täiesti pehmeks liharammuleeme-kastmes, millele on lisandatud pekiivilukaid, soola, vürtsiterasid, loorberilehti ja peenendatud supijuuri. Siis lasta selles kastmes jahtuda, võtta liha välja ja lõigata pealt õhukene viilukas. Ülejäänud tükist õonestada sisu, jättes järele 2 sm paksuse äärekihi. Õonestatud lihatükk katta pekiivilukatega, valada kastmega üle ja asetada sooja. Väljakaabitud liha hakkida peeneks koos hautatud šampinjoni-dega. Seda segu hautada, lisades juurde veidi kastet, ja täita sellega õonestatud liha. Täidetud lihaküpsis katta algul ära-lõigatud lihaviilukaga, kuumendada ja serveerida šampinjoni-kastmega.

VASIKARIND, TÄIDETUD ROHELISTE HERNESTEGA

Vasikarind panna pooleks tunniks piima sisse ning valmistada seega tavalise täitmise jaoks. Täidis valmistada järgmiselt. Võis (taimevõis) hautada piimasleotatud sai väikeste keedetud porganditükkidega ja pisut roheliste peterselliga. Vahepeal lasta 1 kuni 2 taldrikutäit õunu, rohelisti herneid samuti võis haududa, soolata ja pipardada neid, misjärel segada saiapudiga, lisandades täidisele siis veel ühe munakollase. Nüüd täita vasikarind, õmmelda kinni ning praadida mõõdukas kuumuses palavas rasvas, valada hoolikalt üle sama kastmega ja mõne lusikatäie koorega. Kaste serveerida eraldi sinna juurde.

HAKITUD SUITSUHEERINGAS

4 suitsuheeringalt eemaldada nahk, luud, samuti kalamari ja niisk. 40 g rasvast, 1 hakitud sibulast ja 40 g jahust valmistada hele jahukaste, millele lisandada 3—4 tomati sisu. Lisandades sellele koort või piima, valmib sellest paks kaste. Vürtsitada hakitud murulaugu ja tilliga. Segada juurde peenekshakitud heeringad ja lisandada lõpuks 2 hakitud marineeritud kurki. Serveerida värskete koorega kartulitega.

KÜLM LILLKAPSAS TARRETISE

Lillkapsa ostmisel pandagu tähele, et ta oleks lehtede sees, mis annavad maitstva, toitva salati. Lehtedest vabastatud lillkapsas keeta soolves pehmeks. 1/2 l selgest lillkapsaveest, 1 sidruni mahlast või pisut äädikast, vürtsist ja 8 l valgest kalaliimist valmistada kange sültleem ja valada umbes sentimeetri kõrguselt vormi. Pärast tardumist panna lillkapsas sisse ja valada ülejäänud sültkaste sinna peale. Vorm asetada kuni õhtuni külma kätte. Pestud rohelist lehed ja ka varred lõigata väga väikesteks tükkideks ning hautada väheses soolves.

TÄIDETUD NUIKAPSAS

Neile lisandada sidrunimahla, võid või pisut majoneesi. See salat paigutada lillkapsa ümber. Vaagnat võib veel kaunistada neljakülõigatud tomati- või munaviilukatega.

ÕHTUROOG

Ülejäänud supiliha lõigata õhukesteks viilakateks ja valada juba lõunaajal üle marinaadiga äädikast, õlist, vähesest soolast ja paprikast. Õhtul kaunistada toit keedetud pekkubadega, lillkapsa, tomativiilukate ja maitse järgi igasuguse juurviljaga. Kaunistatud salatiluid serveerida kartulite või pruunistatud kartulipüree juurde.

KALAKOOGIKESED

1/2 kg toorkala ja üks sibul ajada läbi masina, lisandada riivitud kartuleid, supilusikatäis jahu ja pisut soola. Sellest taignast küpsetada ümmarad koogikesed, mis on mõlemalt poolt ilusasti helepruunid. Serveerida rohelist salatiga. Hästi maitseb see toit ka tillikurkide, hapukapsasalati või peetidega.

TÄIDETUD NUIKAPSAS

Ained: 6—8 nuikapsast, 1 prantsai, 250 g läbikasvanud suitsupekki ja praejääke või supiliha, 1 muna, pipart, soola. Nuikapsas koorida ja keeta soolases vees 15—20 min. Lõigata pealt kaaneke ja õonestada lusika või noa abil. Sai leotada vees ja pigistada välja. Liha, suitsusink ja sai ajada läbi lihamasina, maitsestada soola ja pipraga ning lisada klopitud muna juurde. Täita mass õonestatud kapsasse ja praadida kergelt võis läbi. Lisada juurde veidi kapsakeeduleent ja hautada kaane all umbes 15 min. Kastmele lisandada 2 spl. paksu hapukoort. Samuti võib täita ka väikesi kaale.

TÄIDETUD TOMATID

Tavalisse valgesse koorekastmesse segada keedetud keeltest lõigatud viilukaid, soolakurgi-tükke ja veidi peenekshakitud seeni. Terved tomatid õonestada ja täita nimetatud seguga. Seejärel laduda tomatid võitunud vormi ja riputada üle riivjuustuga. Panna mõneks hetkeks kuumale ahju, et vorm tõmbuks pealt krõbedaks.

KALAKURGID

Ained: 4—5 rohelist kurki, 500 g kalafileed, 2 spl. riivitud saia, 2 spl. šveitsi juustu riivitud, 1 sibul, sidrunimahla, soola, pisut suhkrut, hakitud supijuuri. Kurgid koorida, poolitada ning õonestada. Toores kala-liha ja sibul ajada läbi lihamasina, lisada juurde teised ained ning segada kõik hästi segi. Kurgipoolled täita seguga, asetada plaadile ja moorida praeahjus pehmeks. Juurde serveerida tomatikastet ja röstitud kartuleid.

KUUMAD KALA-VÕILEIVAD (täidisvõileivad) ÕHTUROOG

Ained: 200 kuni 250 g keedetud kalaliha, 1/3 tassi hakitud, keedetud või riivitud toorest sellerit, pisut pipart, 3 spl. jahukastet või, kui olemas, majoneesi, 3 spl. hakitud kurke, soovi kohaselt kas hapusid või magushapusid, 12 saiaivilukat, 1 muna, 2/3 tassi piima, 2 spl. võid.

Kalaliha tükeldada, kõrvaldades seejuures naha ja luud. Siis tulevad kõik teised ained: jahukaste, kurgid ja vürtsid, kusjuures hästisegatud mass jaotada saiale, täidisena iga kahe viiluka vahele. Need tugevasti teineteisele surutud võileivad kasta piimas segiklopitud munasse, siis küpsetada pannil kuumas rasvas mõlemalt poolt kuldpruuniks. Serveerida juurde värsket salatit, näiteks noori ube, siis evite laual vähesete kuludega, kasutades võib-olla toidu-ülejäät, väga vaimustava õhtusöögi.

Pruunistu paremini Nivea kaitsel!

Nina, põsenukid, selg ja käsivarred on päevitumisel eriti tundlikud. Seepärast ärge lamage päevitumisel kunagi liikumatult samas asendis ja kaitske nimetatud kehaosaid, neid ikka ja ikka jälle põhjalikult sisse hõõrudes Nivea-kreemi või -õliga. Nivea vähendab päikese põletavat mõju ja muudab naha vastupanuvõimeliseks, siledaks ja sametpehmeks. Ühtlasi mõjub Nivea soodustavalt pruuni pigmendi tekkimisele ja annab nahale ilusa loomuliku pruuni jume.

NIVEA KREEM

Hinnad alates 30-st sendist

Werner Mehks, Tallinn.

Töid viljapuuaias

(Algus lk. 251)

ja seemnevärvuse muutus, kusjuures viimased muutuvad tumedamaiks. Varaste suvisortide juures ei ole seemnevärvus sugugi mõõduandev küpsusastme määramisel, sest suvisortidel, millel juba söögiküpsus, on seemned alles päris valged. Üldiselt tuleb varaste suvisortide koristamisega alata nädal varemalt, kui algab söögiküpsus, vastasel korral on neid raske turule toimetada. Talisortidel on soovitatav, et nad kauemini puu otsa jääksid, sest nad muutuvad siis värvirikkamaks ja lihalt maitsvamaks, samuti suureneb nende kaal. Liiga vara mahavõetud talisordid närtsivad ning jätavad maitselt soovida.

Vilja mahavõtmine peab sündima väga suure ettevaatusega, et vili ei saaks plekke. Selleks tuleb korvid, kuhu vili korjatakse, seest polsterdada. Kõige lihtsam oleks siin takku või ka heinu polstriks kasutada, mille peale tõmmatakse linane või takune riie. Säärased korvid valmistatakse 10—15-kg mahuga ja nende käepidemed on varustatud vastavate konksudega, milledega saab korvi korjamisajal kinnitada oksale või tihti ka redeli pulkadele. Viimastel aastatel on hakatud välismaal kasutama ameerika, avatava põhjaga, riidest pange, mida korjaja kannab kaelas, kusjuures pange tühjendamine sünnib põhja avamise kaudu. Sellele viisile tuleks ka meil tähelepanu hakata pöörama.

Õunte ja pirnide puult mahavõtmine toimub käega, kusjuures õun või pirn võetakse kätte. Surudes nimetissõrmega vilja varrele ning tõstes seejuures vilja alt, vabaneb vili kergesti puust.

Mahavõtmine peab toimuma kuiva, ilusa ilmaga, mitte kastega, sest märg puuvili rikneb kergemini.

Kirsid, mida tarvitatakse toorelt söögiks, nopitakse vartega, kusjuures varred noppimisel lõigatakse läbi kääridega.

Creme Mouson'i

sügavtoimeained hoolitsevad segamatult Teie naharavi eest töö- ja uneajal. Eriliselt valmistatud läiketud ja kleepumatud Creme Mouson'i rasvad ja õlid tõmbuvad määrimise ajal otsekohe nahasse, puhastavad, värskendavad ja noorendavad.

Saadaval tuubides à kr.—35, —.65 ja 1.—

J. G. Mouson & Co
Frankfurt a. M. Asutatud 1798.

Ploomide korjamisel tuleb olla ettevaatlik, et ei saaks rikutud vilja pealmine sinine vahakord, mille tagajärjel vilja väärtus langeb. Vilja eraldamine puust sünnib samuti nagu õunte ja pirnide juures.

Puuvilja koristamisel tarvitatakse vastavat redelit. Redel ei tohi olla raske, kuid peab olema püsiv. Kõrgetelt puudelt korjamiseks on kohasem harilik redel, mis on ülemisest otsast kitsam, et oleks võimalik teda kergemini puu võrresse paigutada. Madalamatelt viljapuudelt ja kääbuspuudelt korjamiseks on sobiv kahe poolega redel.

Pudelid vajavad puhastamist

Eelkõige, kui pudelid on tühjendatud, võimalikult kiiresti puhastada, et pärad ei saaks sisse kuivada või käärima minna.

Veinipärad valatakse otsekohe ümber väiksematesse pudelitesse.

Piimapudelid täidetakse otsekohe veega, et midagi ei saaks külge jääda; neid puhastatakse sooja soodaveega.

Õlipudeleid puhastatakse salmiaagilahusega ning loputatakse siis hoolikalt sooja veega.

Tugevasti määrdunud pudelid vajavad pikemat puhastamist.

Kõige esmalt lõigatakse tükike ajalehepaberit, pannakse koos veega pudelisse ja raputatakse tugevasti. Ka puruksmuljutud munakoored puhastavad hästi. Pärast loputatakse veega üle, kuni pudelid on selged. Vanad korgid asendatakse uutega.

Külgekuivanud klaaskorke saab kergesti kõrvaldada, kui pudelikaela klopitakse ettevaatlikult lauaservale, milline kaetakse paksu, pehme riidega. Kui see ei aita, soojendatakse klaaskorki väga hoolikalt väikesel tulekesel.

Ja ikka jälle peab hoiatama: ärgu jäetagu pudeleid seisma pealkirjaga varustamatult ning ärgu asetatagu joodava sisuga pudeleid sääraste kõrvale, mis sisaldavad puhastusvahendeid jne.

Puhastamiseks kasutatakse väikesi, pikki harju ja puhtaid rätte. Nikkel- ja hõbeääriseid tuleb sagedamini põhjalikult puhastada puhastusvahendiga ja siis loputada sooja veega ning hästi ära kuivatada. Puudulik puhtus on juba sageli põhjustanud kahjusid.

Tähelepanemiseks küsimuste saatjatele

1) Palume kõiki küsimuste saatjaid märkida kirjas oma täielik nimi ja aadress ning lisandada 10-s. postmark.

Ilma nime ja aadressita küsimused jäävad tähele panemata.

2) „Maretis“ vastame ainult neile küsimusile, milliste vastused võiksid huvitada ka meie teisi lugejaid.

Kõikidele teistele küsimustele vastame kirjalikult ja ainult siis, kui on selleks lisandatud 10-s. postmark.

3) Millises numbris küsimus vastatakse, selle määrab toimetus.

Sissekeetmine elektripliidiga

Paljudes majapidamistes on perenaine pidanud harjuma elektripliidiga. Ta pole seda võib-olla kartusetä teinud, ent olles pliiti mõni aeg proovinud, ei tahaks ta sellest enam loobuda, sest elektripliit on muutunud majapidamises ta asendamatuks sõbraks. Mõnus on töö elektripliidi juures, kuna ta puhtus ületab kõik teised kütteallikad.

Sama lihtne kui keetmine, praadimine ja küpsetamine on ka steriliseerimine elektripliidil. Olenedes sissekeedetava hulga, tarvitame kas praeahju või keedame pliidi. Sissekeedetava ettevalmistused on siin needsamad, mis steriliseerimise juures katlas. Oleneb ju kõik sellest, olgu juurvili, puuvili või muu, mida soovime sisse keeta, et meie kindla aja jooksul kuumutame kindla soojusekraadini. Selleks sobib just hästi elektripliidi ühtlane kuumus. Ta võimaldab ka klaaspurgi paigutamist kohe keeduplaadile või praeahju, tähendab, meie ei pruugi kasutada vett soojusevahendajana ning võime loobuda asbestplaadidest.

Üksik klaas asetatakse väiksemale keeduplaadile, tuleb meil aga kuumutada kaks või kolm klaasi, siis asetatakse need koos suuremale keeduplaadile. Praeahju peaks steriliseerimiseks ainult siis kasutama, kui o'eme täitnud niipalju klaase, et saaksime ruumi ja kuumust täielikult ära kasutada. Selleks steriliseerimisviisiks pole vaja mingeid erilisi tulekindlaid klaase, vaid võib kasutada iga sissekeeduklaasi või -purki. Praeahjus steriliseerimiseks lülitatakse alumine kuumus astmel 3, ülemine kuumus astmel 1. Kui klaasides tekivad vullikesed, võib puuvilja juures lülitada 0-le. Klaasid jäävad siis aga ahju, kuni nad on jahtunud. Loomulikult ei tohi nüüd alatiselt avada praeahju. Aedvilja juures arvestatakse pikema steriliseerimisajaga. Kuni kummi-

Plekkide kõrvaldamisest

Kuna vereplekke kinnistab kuum vesi, siis peab neid külmas vees leotades kõrvaldama juba enne pesu keetmist. Kui plekid ei kao jäljetult külma veega, lisandada leotusveele pisut ammoniaaki (salmiaak); ka soolvesi lahustab. Siis pesta nagu tavaliselt plekid seebiga üle.

Sokolaadi- või kakaoplekid otsekohe leige veega välja hõõruda. Mittepestavate esemete juures kasutada pleki väljavõtmise vett. Loputada põhjalikult nagu tavaliselt. Ka glütseriin ja leige vesi poolitatult kõrvaldavad sääraseid plekke.

Kohviplekid. Kui ese on pestav, siis plekk otsekohe leige veega välja pesta. Seejärel seebiga. Ka glütseriini ja leige vee võrdsete osadega saab kõrvaldada kohviplekk, eriti kui on tegemist kunstsiidi, siidi või villasega.

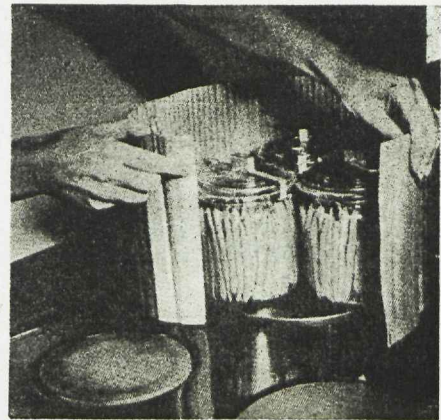
Munaplekid. Enne täielikult kuivada lasta, siis ära kaapida, leige, peaaegu külma veega välja hõõruda. Valgest pesust kõrvaldada enne keetmist või triikimist, kuna kuumus kinnistab munaplekk. Siidriideisse jääb pärast külma veega hõõrumist mõnikord rasvapekk, ent seda saab kõrvaldada magneesiumiga.

Puuviljaplekid. Kuna seep sageli kinnistab sääraseid plekke, hoidutakse riide pesemisest enne pleki väljavõtmist. Plekikoht tõmmatakse pingule mõne nõu üle ja valatakse 50 kuni 80 sm kõrguselt keeva vett peale. Pärast sidrunimahla peale pigistada ja päikese käes pleegitada.

Üksik purk asetatakse pisemale keeduplaadile. Keedupott, mis asetatakse klaasile, kaitseb tõmbetuule eest. Järelevalveks võib seda kergitada.

rõngad kergesti murenevad kuivas kuumuses, asetatakse tass veega praeahju. Seega ei hoita mitte ainult õhku niiskena, vaid ka temperatuur reguleerub pisut, õigemini pidurdub, kuna kuumus on saanud veel ülesandeks vett kuumaks ajada ja aurata lasta. Kui keeduplaadidel steriliseeritakse, tuleb sedasama silmas pidada, mis ahjus steriliseerides. Et

Mitu purki suuremal keeduplaadil. Lülitatakse astmel 1, kuni klaasid tekivad vullid, ning lastakse 0 juures jahtuda, kui on tegemist puuviljaga. Aedvili peab pisut kauem keema. Et klaasid oleksid kaitstud, asetatakse kaitsepappi või tugevat paberit nende ümber.

klaase kaitsta tõmbetuule eest, asetatakse plekktops peale või tükk kaitsepappi ümber, mis kinnitatakse nõelaga või klambriga. Kuumus lülitatakse astmel 1, mis jääb sinna püsima, kuni klaasidesse tekivad vullid. Siis lülitatakse puuvilja juures 0-le, kuna aedvili peab siis veel umbes tund aega edasi keema. Plekktopsi kergitades või kaitsepappi avades saame aeg-ajalt ettevaatlikult kontrollida steriliseerimist. Klaasid peavad pliidi, kaitstuna topsist või papist, jahtuma. Elektripliidil steriliseerimine ei põhjusta niisiis erilist vaeva.

KÕRGEVÄÄRTUSLIKKE KOI- JA VALGUSKINDLAID VAIBA- JA KÄSITÖÖLÕNGU

PAKUB TEILE SOODSALT
KEILA
VILLAKETRAMIS- & KUDUMISTÖÖSTUS
TALLINN, SOO T. 27. TEL. 461-01, 438-35.

Müügikohad TALLINNAS: F-a „Vaip-Lõng“, Vene 13, tel. 421-20. F-a J. Veinberg, V. Karja 12. F-a G. Hendrikson, V. Karja 6. F-a „Moodne Käsitöö“, Rataskaevu 2. Pudukauplus, Tõnismägi 3. TARTUS: F-a Vennad Lepp, Kaubahoov 2. VÖRUS: F-a S. Judeikin & Pojad, Jüri tn. 16. PÕLTSAAMAAL: F-a Karl Jürman. KURESSAARES: F-a H. Schwallbach. VILJANDIS: A. Kurik, Lossi 26.

Algupäraseid kavandid ja nõuande värvide suhtes:
F-a „VAIP-LÕNG“, TALLINNAS, VENE 13, TEL. 421-20.

Igale naisele tarvilik käsiraamat

„Naine arsti luubi all“

Müügil kõigis raamatukauplustes. Hind kr. 1.—

Kirjastus „MARET“
Tartus, Ülikooli 25

Teie küsite — meie vastame

Juta.

Jõukohane füüsiline töö koolivaheajal pole ühelegi tervele noorele inimesele kahjulik ega ebasoovitav. Kogu suvevaheaja lohelda on otstarbetu. Oma huviga töö vastu võite ka tänulikult osutada oma vanematele.

Küsi ja Narva-Jõesuust.

Selliseid kõõgigarnituure praegusel moodsal ajal üldse ei valmistata, mistõttu pole neid kahjuks praegu ka võimalik avaldada.

Tütarlaps Anni.

Soovitame Teil pöörduda tingimata mõne naistearsti poole, sest ainult kirja järgi ei saa otsustada, milles Teie haigus peitub.

V. T. — Tartust.

Teie soovid on väga laialdased, kuid kahjuks ei saa inimest muuta oma soovi kohaselt, vaid peab leppima, kuidas keegi on loodud.

Olemisel huul kasvavaid karvu ei tohi mingil tingimusel lõikama või ajama hakata, sest siis nad kasvavad väga kõvaks ja inetuks. Kodustest abinõudest pole midagi tõhusat peale vesinikülhapendiga pleegitamise, mis muudab nad vaid heledaks. Kaotada võiks neid elekterravi abil, mis aga nõuab väga palju aega ja püsivust.

Telliija S. R.

Pöörduge silmaarsti poole, sest tõenäoselt on tegemist mõne silmahaigusega.

SUURES VALIKUS

*mööbliriideid, ukse- ja
aknaacesriideid*

**RAHVUSLIKUD SEELIKURIIDED
JA LÕNGAD**

Igas värvis koi- ja päikeskindlaid

*vaiba- ja käsitöö-
lõngu*

Džuudiriidet lõngadele vastava ruudustikuga

MEIE LÕNGADE MÜÜGIKOHAD:

VÕRUS, Kreutzwaldi t. 50, A. Pihlak; VILJANDIS, Lossi t. 16, M. Labi; Lossi t. 23, H. Keernik; PÄRNUS, Kalevi t. 41, H. Reimann; PAIDES L. Rästas, telef. 107; PETSERIS S. Martsen; A. Retel, Võru t. 14; TALLINNAS, Lühi- jalg 6, K. Saarse; RAKVERES, Tallinna t. 20, S. Haukka; Lai t. 13, firma „Käsitöö“; NARVAS, Joala t. 26, firma „Kodukäsitöö“; VALGAS, Kesk t. 11, firma „Amro“; TÜRIL A. Rumvolt; PÕLTSAMAAL, Jõgeva t. 10, A. Supp; KARKSI-NUIAS Reile; TAPAL, Pikk t. 12, A. Valsiner; ANTSLAS A. Laas; VAIKE-MAARJAS A. Jürisson; KURESSAARES M. Trey.

Villa- ja värvimistööstus „EKSTRA“

A. Träss

TALLINNAS, S. Tartu mnt. 12

TARTUS, Narva t. 49, telef. 30-07

Tütarlaps Metsakurust.

1) Pöörduge mõne naistearsti poole, kes kirjutab Teile mõnd valuvaigistavat rohtu. Võiksite katsetada ka kuumutamiseega.

2) Pöörduge oma küsimusega Kehtna Kõrgema Kodunduskooli poole.

3) Õlivärviplekke katsuge klaasilt eemaldada tärpentini abil ja metallrahaga ringikujuliselt hõõrudes.

4) Pöörduge Kutsevaliku Nõuandebüroo poole, sest nii ei tea soovitada, kuna ei tea, milliseid vaimuandeid ning huve omate jne.

5) Kui mees esineb kindlakujulise abieluettepanekuga ning on Teile sümpaatne, siis ei tohiks tutvumislaad olla oluline. Parimaiks abielumisaastaiks peetakse naisele 20.—30.— eluaastaid.

„Mareti“ tellija.

Pöörduge järelepärimisega Haridusministeeriumi poole, arvatavasti peaksite saama, kui esitate vastavad tõendused.

Kui munajuhad on täiesti läbilaskmatud, siis ei saa olla rasedaksjäämist. Pöörduge mõne naistearsti poole, kes annab Teile nõu ravi suhtes.

Anu Tartust.

Kummelit võib korjata ja kuivatada väga hästi ise. Korjata kas ainult õied või ka kogu vartega ja kuivatada vilus, puhtas ja õhurikas kohas. Vartega korjatud kummelid võib kõita väikestesse kimpudesse ja siis kuivatada. Teeks tarvitada ainult õisi, kuid kummelivannideks võib neid tarvitada ühes vartega.

Teisi Teie soove püüame täita edaspidi.

Tiiu.

1) Kui peegel on aja jooksul muutunud inetuks ja plekiks, siis tuleks teda lasta peeglitööstuses uuesti hõbetada.

2) Kui soovite üldiselt juurde võtta, siis tuleb Teil hästi süüa, eriti mitmesuguseid putrusid, nagu kaerahelbe-, tatra- ja aedviljaputrusid. Siis võiksite võimaluse korral juua iga päev 1 kl. rõõska koort. Samuti sööge rohkesti toorest aed- ja puuvilja.

3) Kūūinteravi kohta on meil ilmunud artikkel „Mareti“ nr. 1 — s. a.

4) Võõrkeelt täiesti iseseisvalt õppida on väga raske, peaksite siiski algteadmisi omandama tunde võttes. Hiljem võite ise edasi õppida.

5) Juustevärvust loomulikult teel muuta ei saa, vaid tuleb lasta värvida, mis aga ei ole soovitatav.

6) Oleksite kohe pidanud arsti poole pöörduma, soovime seda teha viibimata.

„MARETI“ ilmub kord kuus ühes mustri- ja lõikelehega. — Tellimishinnad: Sisemaale aastas kr. 3.50, 6 kuud kr. 1.80, 3 kuud kr. 0.90. Välismaale aastas kr. 5.50, 6 kuud kr. 3.—, 3 kuud kr. 1.50. Kuulutuste hinnad: 1 mm üle lehekülje laiuse 80 senti. Kaantel: I kaane seesmine külg kr. 120.—, viimase kaane seesmine külg kr. 100.—, viimase kaane välimine külg kr. 150.—, 1/2 lehekülge sisuosas kr. 200.—, 1/2 lehekülge kr. 100.— jne. Kuulutajatele võimaldatakse koha valik ainult võimaluste piires. Vasesügav- ja mitmevärvitruukis lehekülgedel kuulutus ei avaldata. — Väljaandjad: V. Kask ja R. Puusepp. Vastutav- ja peatoimetaja: R. Puusepp. Käsitöö-, moe- ja majapidamisosakonna toimetaja: Linda Puusepp. Keeleline korrektor: Eti Sirg. — Toimetuse, talituse, trüki- ja kõitehoda: Tartus, Ülikooli 25; telefonid: kontor ja trükikoda 35-20, ärijuht 41-90, peatoimetaja 39-75, pk. 22. Posti jooksevärve nr. 2201. Sissemaks ja tellimisi võetakse vastu igas postiasutises.

Igal eksemplaril lisana kaasa 16 lk. romaani „Hea, et sa siin oled...“

„Mareti“ trükk, Tartus, 10. augustil 1939. a.

V. a.

„Mareti“ lugeja!

Ka Teie leiate sageli, et Teil on tarvis trükkida mitmesuguseid trükitöid, nagu:

- nimekaarte,
- laulatuse-laululehti,
- igasuguseid kutseid,
- peokuulutusi,
- matuse-laululehti,
- arve- ja kirjalpanke,
- postkaarte ja kirjaümbrikke
- jne. jne.

Kuid seejuures Teie nõuate: head tööd, täpset ja kiiret tellimiste täitmist ning mõõdukaid hindu.

Seepärast laske kõik oma trükitööd trükkida **«Mareti» trükikojas**

Telefonilised tellimised: telefon 35-20.

Tartus, Ülikooli 25. Telefonid 35-20, 41-90 ja 39-75.

NOORSOO-AJAKIRI

Viiking Nr. 8

ilmub müügile augustikuu keskel. Hind 35 senti.

„VIIKING“ on kõige pildirikkam, sisukam ja loetavam noorsoo-ajakiri

Tellige veel täna oma lastele „VIIKING“. Nõudke meilt proovinumbreid.

Müügil kõigis raamatukauplustes ja ajalehe-müügikohtades

Kirjastus „MARET“, Tartus, Ülikooli 25. Telef. 35-20, 39-75 ja 41-90.

On Teil mõnel õhtul igav

— siis ostke endale lähemast ajalehe-müügikohast või raamatukauplusest

50 SENDINE ROMMAAN

See maksab ainult 50 senti. Müügil kõikjal.

Seni on ilmunud ja müügil:

1. W. von Hollander: ÖNN VAIKSES MAJAS
2. Thea von Harbou: INDIA HAUASAMMAS
3. Leo Tolstoi: KREUTZERI SONAAT
4. Theodor Fontane: ABIELURIKKUJA
5. H. G. Kernmayr: MAGDALENA SUUR VALE
6. Ivan Turgenev: RUDIN
7. Gerhart Hauptmann: FANTOOM
8. Herman Bang: TINE (Ilmub lähematel päevadel)

Odav, nägus ja huvitav!

Kirjastus „MARET“, Tartus, Ülikooli 25. Telef. 35-20, 39-75 ja 41-90.

Suur ja huvitav
suvenumber

Ilmus

müügile

VÄLJA
MAGAJIN

12

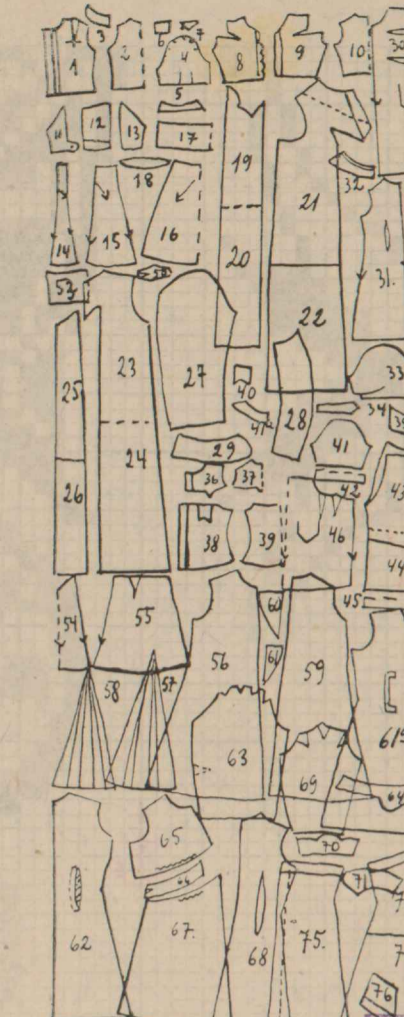

Suvi 1939 Hind 50 s.

Parim kaaslane
suvepuhkusel

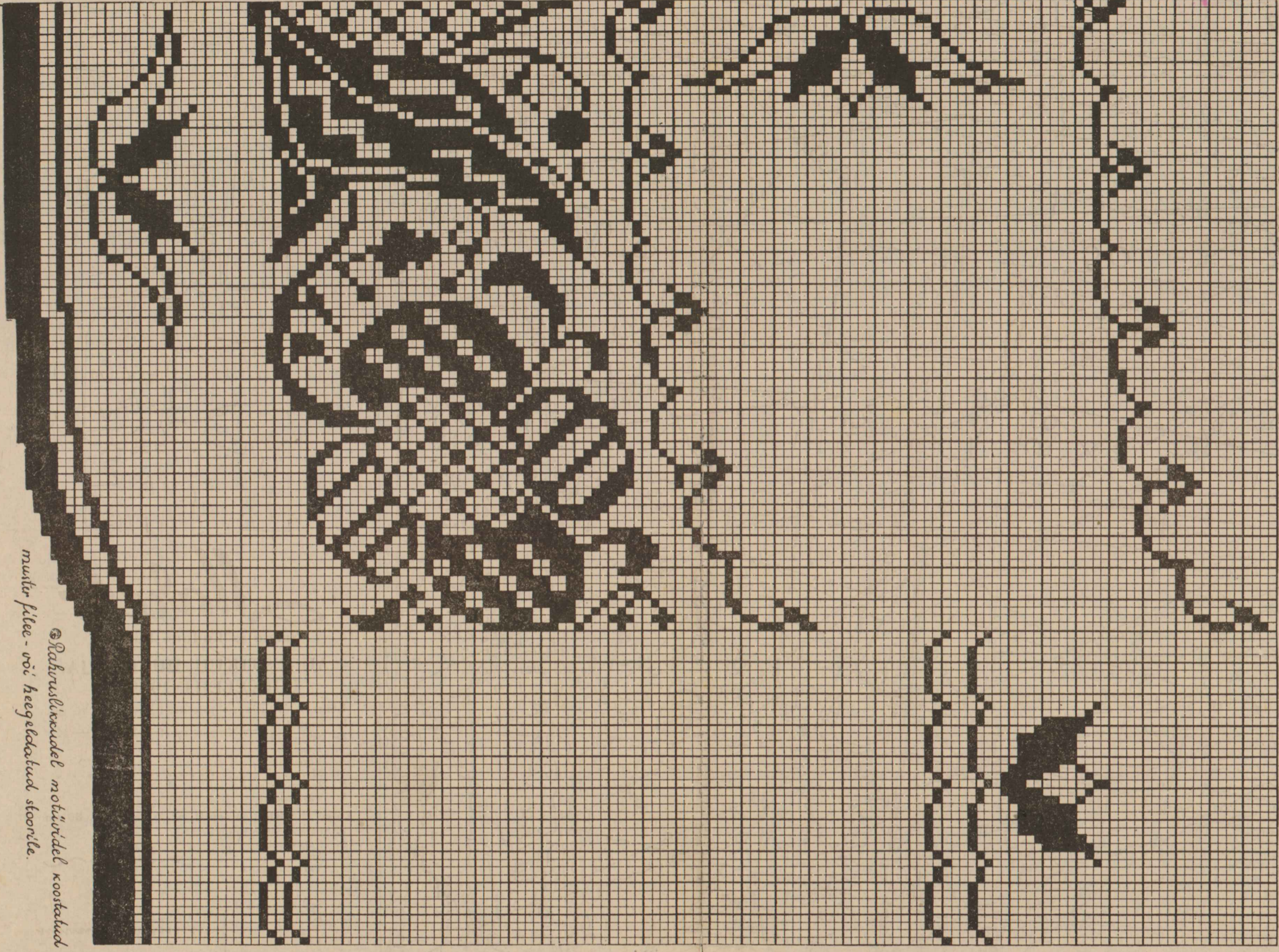
Müügil
kõikjal

Hind 50 senti

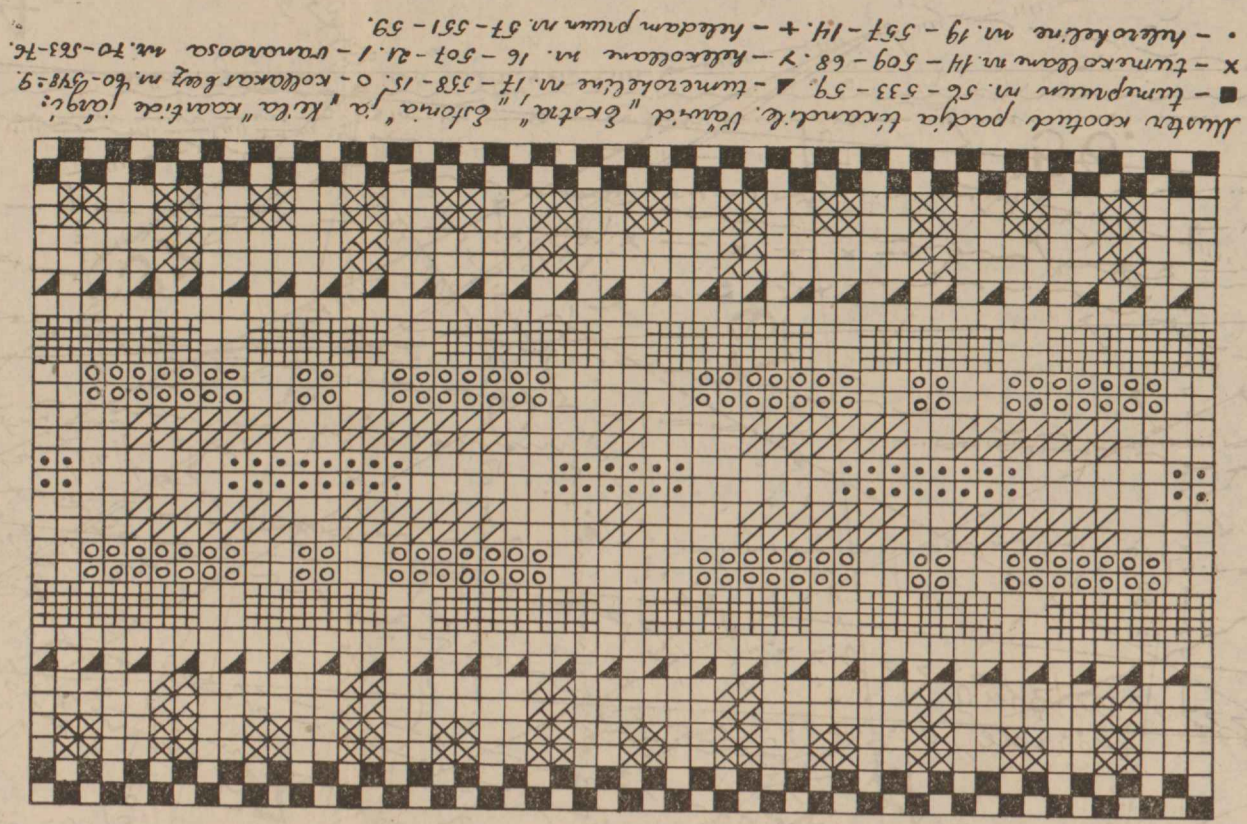

Maret
Naiste ja kodude kuukiri
AUGUSTIKU MUSTRI- JA
LÕIKEHU 1939. A.

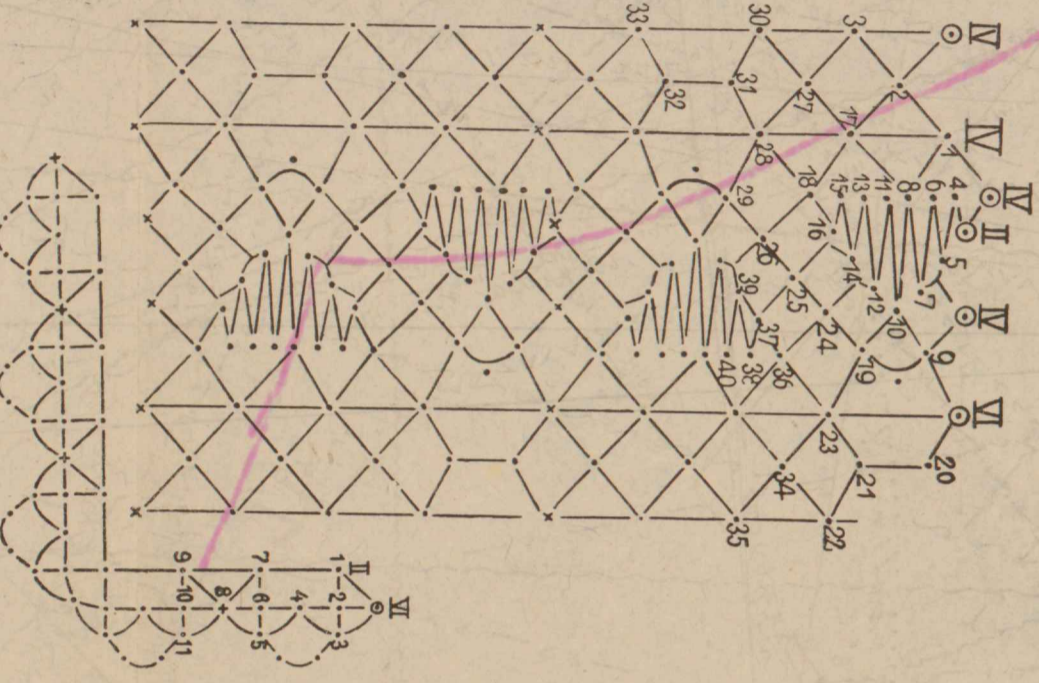
- Lõige I.** Pluus moepilt nr. 5, rinnam. 96 cm.
1. Esiükk }
2. Selg }
3. Krae }
4. Varrukas }
5. Manset }
6. Seemine tasku }
7. Taskulapp }
- Lõige II.** Kleit moepilt nr. 6, rinnam. 80 cm
8. Parempoolne esiükk }
9. Vasakpoolne }
10. Selg }
11. Varruka esiosa }
12. " keskosa }
13. " tagaosas }
14. Seeliku keskosa }
15. Külglaid }
16. Tagalaid }
17. Vöö }
18. Seotis }
- Lõige III.** Mantel nr. 325, rinnam. 96 cm.
19. 20. Esiükk (liita) }
21. 22. Esiükk külglaid (liita) }
23. 24. Selg (liita) }
25. 26. Keskükk (liita) }
27. 28. Varrukaosad }
29. Krae }
- Lõige IV.** Kattelkleit nr. 340, rinnam. 114 cm.
30. Esiükk }
31. Selg }
32. Krae }
33. Varrukas }
34. Vöö }
35. Tasku }
- Lõige V.** Pidžama nr. 341, tribulaarset riidet, rinnam. 68 cm.
36. Esiükk }
37. Seljapasse }
38. Esiükk }
39. Selg }
40. Tasku }
41. Varrukas }
41-a. Krae }
42. Manset }
43. 44. Püksipoolosa }
45. Säremanset }
- Lõige VI.** Põll nr. 342, rinnam. 90 cm.
46. Põlle poolosa }
47. Rinnosa }
48. Olapsel }
49. Tasku }
- Lõige VII.** Eestnõubitav aluselik nr. 245, rinnam. 90 cm.
50. Rinnosa }
51. Esiükk }
52. Külgo }
53. Selg }
54. Seeliku esilaid }
55. Tagalaid }
- Lõige VIII.** Kleit nr. 347, 4-5-a. tütarlapsele.
56. Esiükk }
57. Esimene vahekiil }
58. Küljepoolne vahekiil (2x) (liigata) }
59. Selg }
60. Esiükk varrukas }
61. Seljapoolne varrukas }
- Lõige IX.** Mantel nr. 348, 4-5-a. tütarlapsele
61-a. Esiükk }
62. Selg }
63. Varrukas }
64. Krae }
- Lõige X.** Keit nr. 349, 6-7-a. tütarlapsele.
65. Esiükk }
66. Keskosa }
67. Seeliku esilaid }
68. Selg }
69. Varrukas }
70. Manset }
71. Krae }
72. Vöö }
- Lõige XI.** Põll nr. 350, 13-14-a. tütarlapsele.
73. 74. Esiükk (liita) }
75. Selg }
76. Tasku }
77. Olapsel 4 sm / 60 sm }
- Mustrilehel asuvad:**
1. Tikitud lina muster.
2. Kootud vaiba "
3. Tõll-liiniku ja linakeste skeemid ja mustrid.
4. Kaks heegeldatud linakeste mustrit.
5. Heegeldatud padjapüüriptsit skeem.
6. Kootud esemilise tikandi motiiv.
7. Niblatud pitsi kirjad.
8. Kootud padja tikandi muster.
9. Filee- või heegeldatud stoori muster.
10. Monogramme.

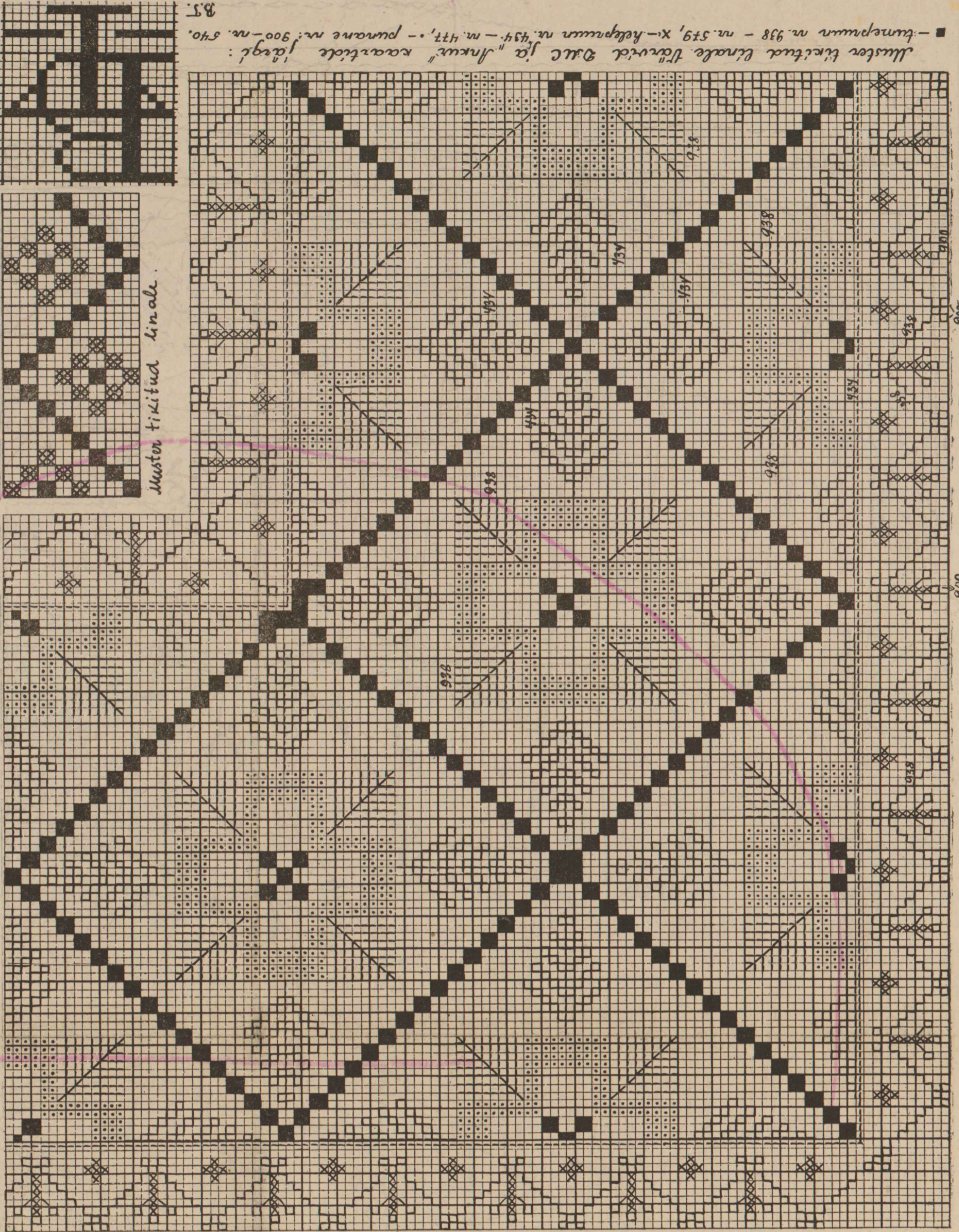
©Rahvala- ja muuseumide koostööd
 muulike pilte- või heegeldatud stooride

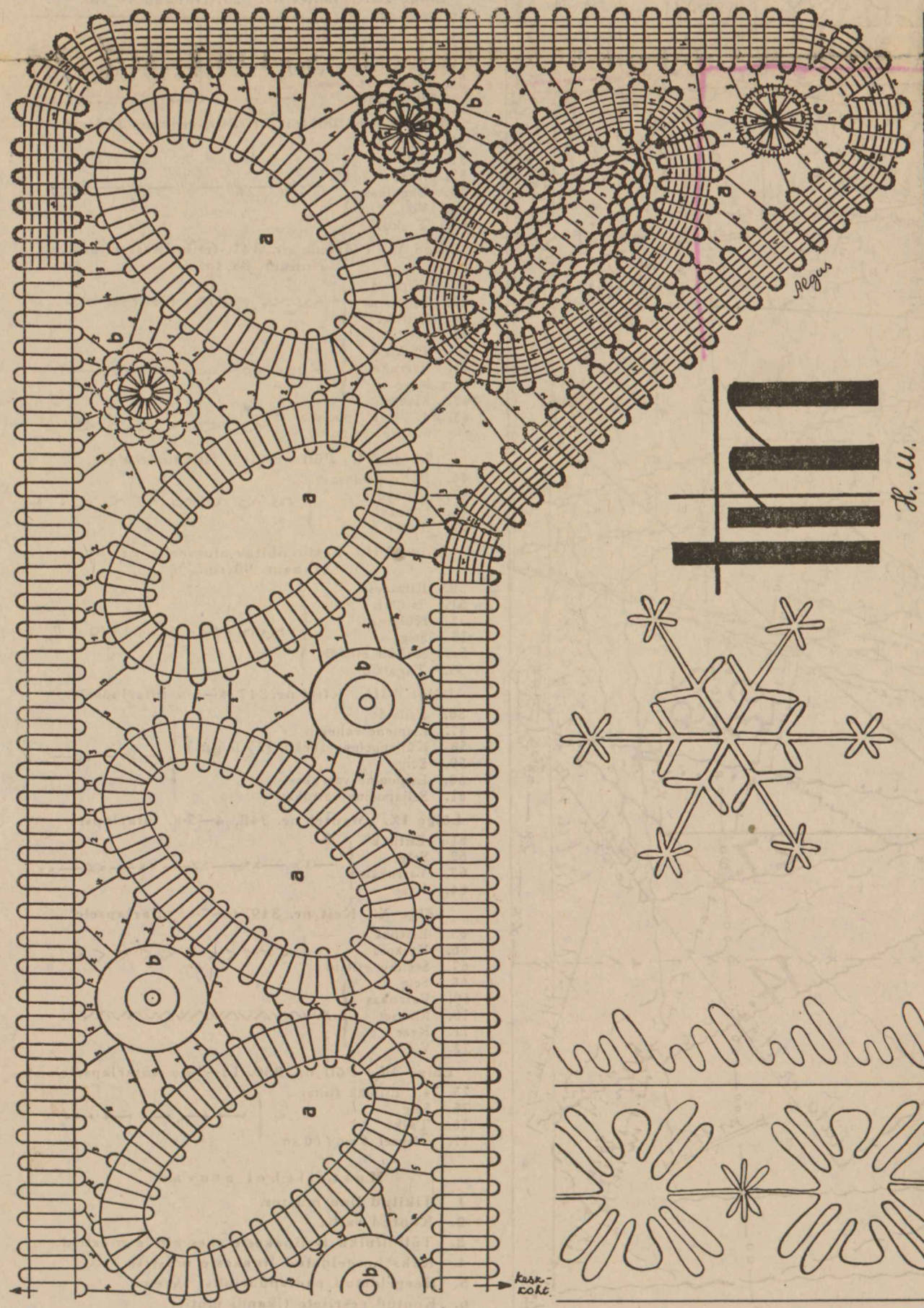
Kõigad laudlinna ääres olevad rüüad
 pitsile, mitline raangid kahest
 vaha- ja ääripitsist.

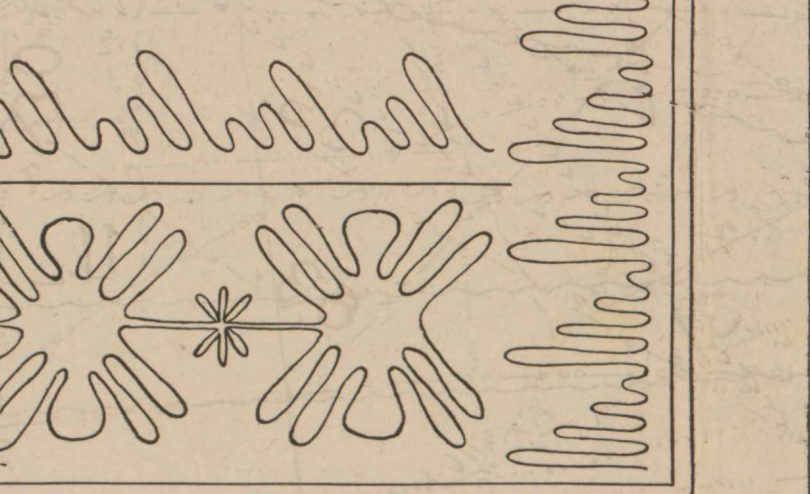
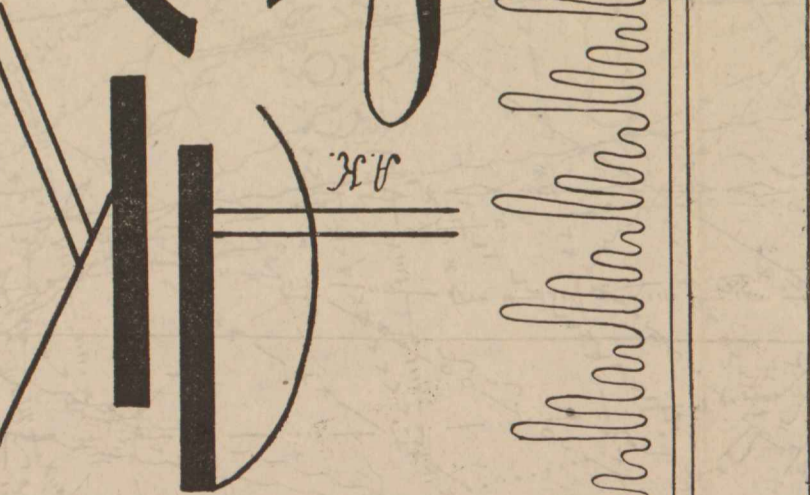
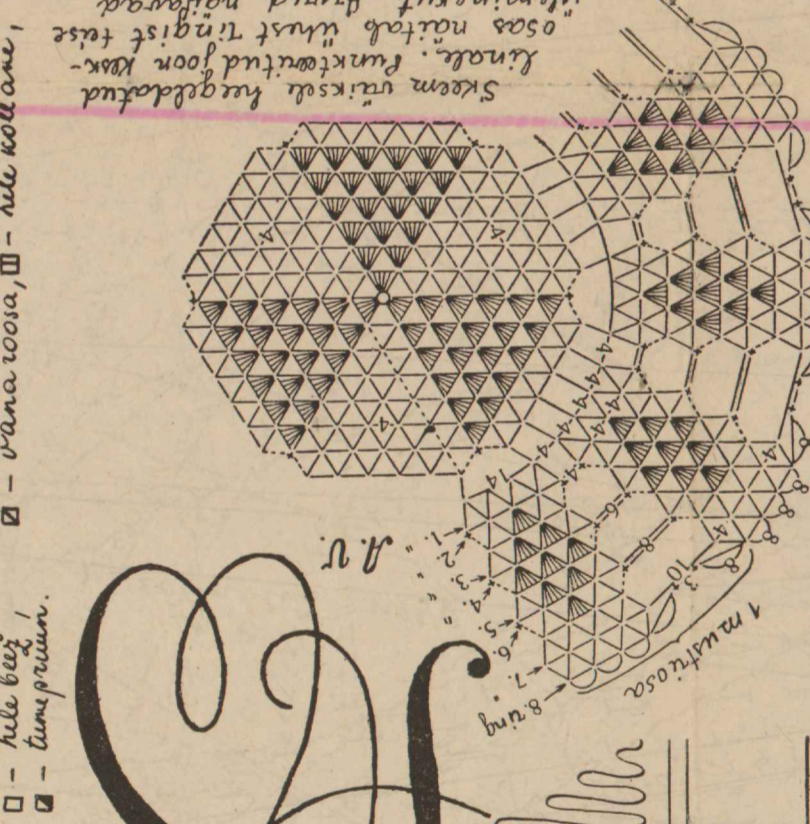
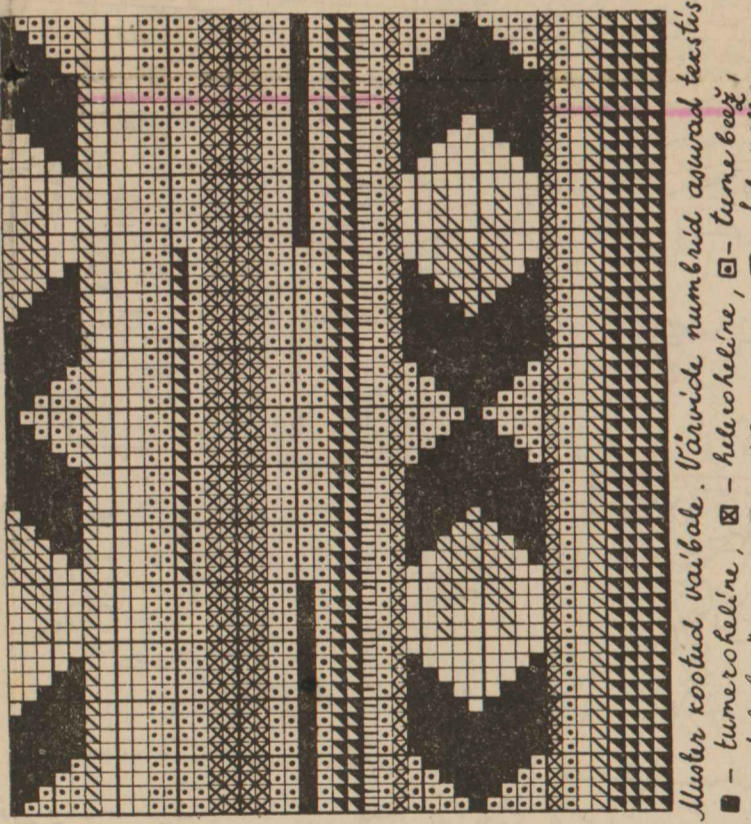
Kaard ja lõikamisega, + = 1 kinnissõlm.
 Üks ring = 1 kinnissõlm.
 Üks rüü = 1 kinnissõlm.
 Üks rüü = 1 kinnissõlm.

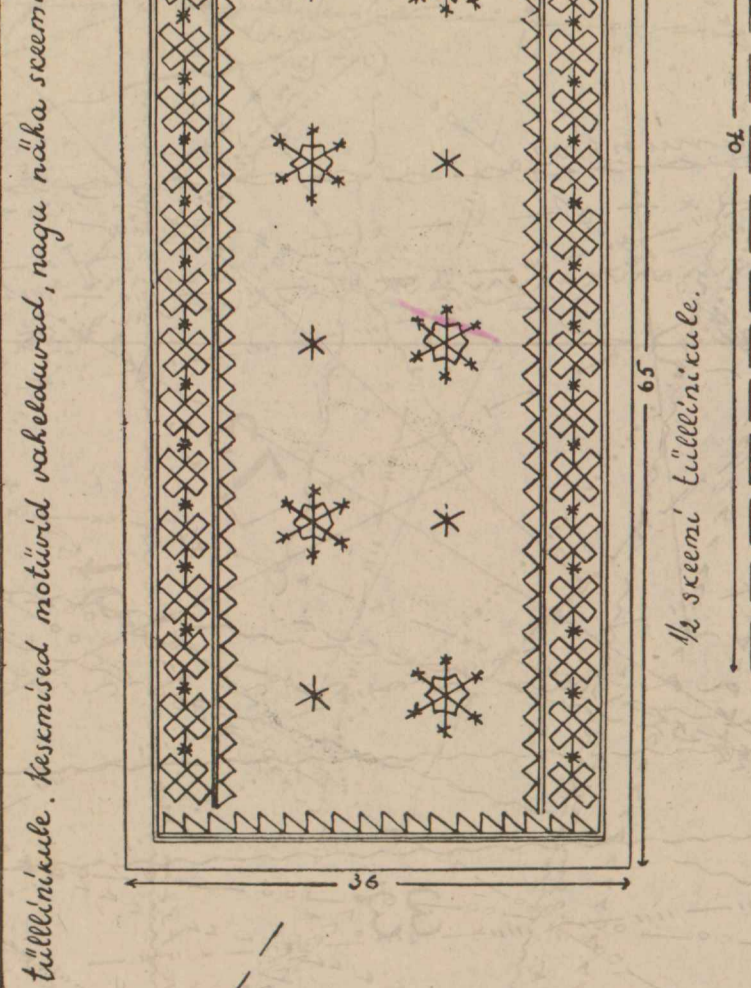
Illustratsioonid linale ja lõuaga, kaardid ja rüüad:
 - Lõuaga nr. 938 - nr. 939, X - lõuaga nr. 477, - punane nr. 900 - nr. 910.
 - Lõuaga nr. 938 - nr. 939, X - lõuaga nr. 477, - punane nr. 900 - nr. 910.

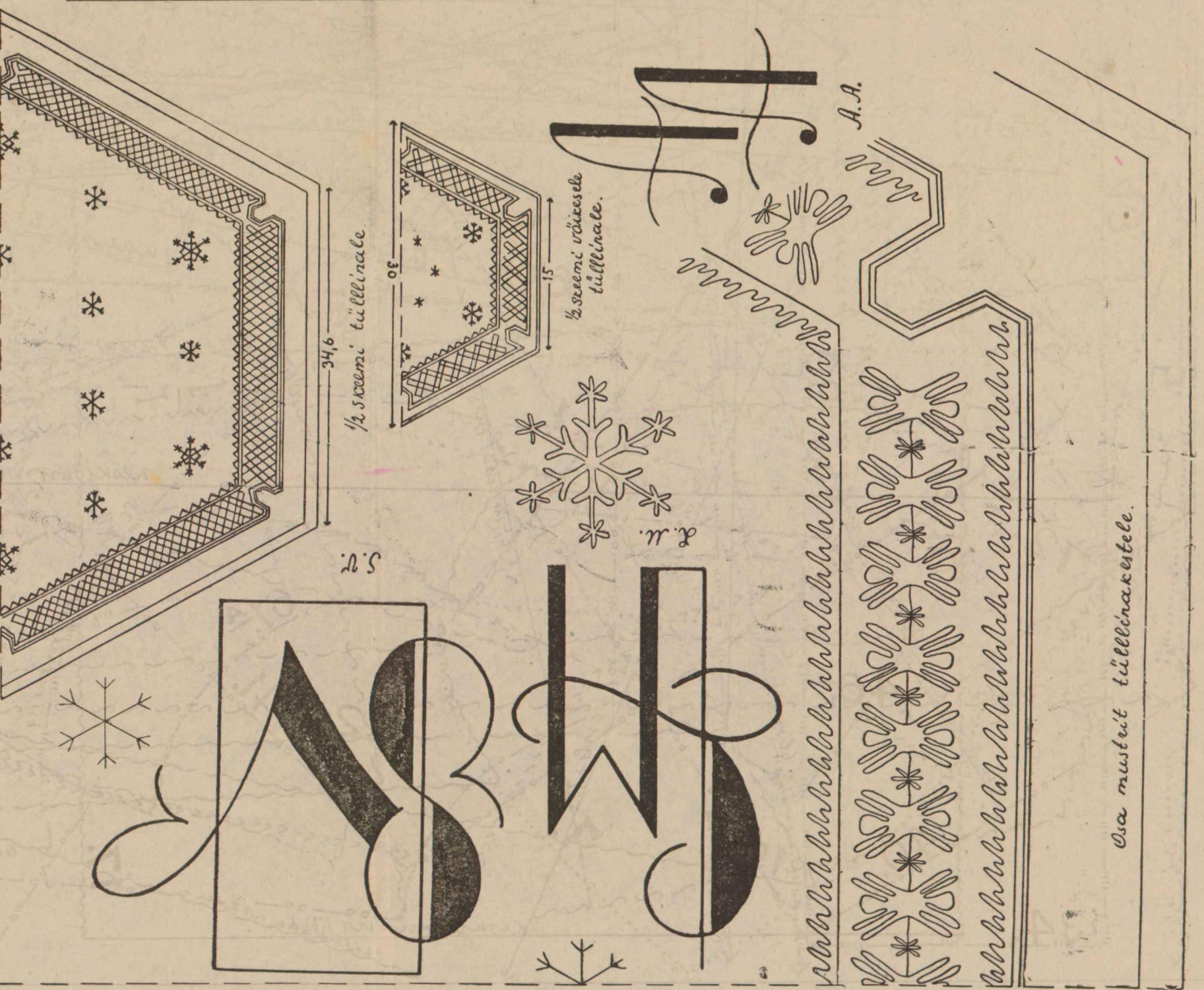
Skom (1/2) heegeldatud padjapäevi
 pitsile. Kallsuquste motiivid a ja b
 heegeldatud asuvad teksti juures.

Skom (1/2) heegeldatud padjapäevi
 pitsile. Kallsuquste motiivid a ja b
 heegeldatud asuvad teksti juures.

Musta tähtsuse, keskmised motiivid vahelduvad, nagu näha seemest.

Üks mustat tähtsusele.